

KINNITATUD
Narva Linnavolikogu 30.06.2022
määrusega nr 15

Muudetud
21.09.2023 määrusega nr 19

NARVA LINNA ARENGUKAVA 2035

Sisukord

Sisukord	1
Sissejuhatus	2
1 Narva linna arengukava strateegia	7
1.1 Visioon 2035	8
1.2 Tunnuslause	8
1.3 Narva linna strateegilised eesmärgid	8
1.3.1 Narva on rohelist eluviisi toetav linn	8
1.3.2 Narva on elanikest hooliv linn.....	10
1.3.3 Narva on heade sündmuste linn	13
1.3.4 Narva on aktiivne, avatud ja kaasav linn	14
1.4 Strateegia rakendamine	15
2 Tegevuskava	17
3 Eelarvestrateegia	29
Lisa 1. Lähteolukorra analüüs	59
1 Elanikkond	59
1.1 Elanikkond aastani 2021	59
1.2 Elanikkonna prognoos aastani 2040	64
2 Majanduslik ja sotsiaalne keskkond	72
2.1 Peamised majandusharud ja ettevõtted	72
2.2 Tööalane ränne.....	74
2.3 Turism	75
2.4 Elanike sissetulek ja toimetulek	77
3 Linna juhtimine ja eelarve	81
3.1 Juhtimisorganisatsioon.....	81
3.2 Eelarvepositsioon	81
3.3 Kinnisvara.....	83
4 Valdkondade ülevaade	87
4.1 Haridus	87
4.2 Noorsootöö	94
4.3 Kultuur, sport ja vaba aeg	94
4.4 Sotsiaalvaldkond	96
4.5 Planeerimine	97
4.6 Taristu ja transport	100
4.7 Kommunaalmajandus.....	101
4.8 Keskkond.....	101
4.9 Kodanikuliikumine	103
Lisa 2. Elanikkonna küsitluse kokkuvõte	104

Sissejuhatus

Narva on Eesti suuruselt kolmas linn Ida-Viru maakonnas. Tegemist on unikaalse linnaga Euroopa Liidu ja Venemaa piiril, mida iseloomustab rikkalik ajaloo- ja kultuuripärand. Samuti on märkimisväärne linna tööstuslik ajalugu – linnas asub Balti Elektriyaam, samuti mitmed teised suurettvõtted.

2022. a esimese jaanuari seisuga elas Narvas rahvastikuregistri andmetel 53 955 inimest. Ka siin ilmneb Narva erilisus – eestlasi elab linnas üksnes 5% kandis.

Narva territooriumi suurus on 84,01 km², millest maismaa osa moodustab 62,04 km². Keskmine elanikkonna tihedus on 888 inimest km² kohta (maismaa osa arvestades). Linnas on eristatud 15 linnaosa, millest Olgina ja Kudruküla on eraldiseisvad lahustükid (Joonis 1).

Joonis 1. Narva linn

Kohaliku omavalitsuse arengukava on kokkulepe, mis määratleb elukorralduse alused kindlaks perioodiks. Tegemist on strateegilise tasandi dokumendiga, mis loob raamistiku

Narva linna tuleviku kujundamiseks. Selles on majanduslikku, sotsiaalset, kultuurilist ja looduskeskkonda arvesse võttes kokku lepitud eesmärkides ning nende saavutamise viisides.

Kohalikku arengut juhitakse nelja olulise dokumendi – arengukava, üldplaneeringu, eelarvestrateegia ja iga-aastase eelarve abil. Need dokumendid on üksteisega tihedalt seotud. **Üldplaneering** on kohalike arengusoovide ruumiline väljendus. **Arengukavas** määratletakse peamised sihid, kuhu jõuda soovitakse, samuti tuuakse välja vajalikud tegevused ja investeringud. **Eelarvestrateegias** täpsustatakse omavalitsuse rahalised võimalused eelseisvateks aastateks ja **iga-aastases eelarves** leiavad need detailse väljenduse. Seega on arengukava ja üldplaneering olemuslikult üldised ning ambitsioonikad dokumendid, mis võivad sisaldada enam plaane ja soove kui konkreetsed finantsjuhtimise instrumendid eelarvestrateegia ning eelarve.

Rahvastiku vähenemisest ja vananemisest tingitud muutused mõjutavad enim Ida-Virumaad ja teisi keskustest kaugemaid piirkondi. Rahvastikumutused nõuavad nii kestlikku rahvastikupoliitikat, toetavat keskkonda pakkuvat laste-, noorte-, haridus-, pere- ning tervise poliitikat, suurt tööhõivet soodustavate meetmete arendamist, eakate tööelu kestuse pikendamist ja väärrika vananemise toetamist, sisserännanute sihipärasest kohanemist ja lõimumist Eesti keele- ja kultuuriruumi, Eestis elavate inimeste ja rahvuskaaslaste osalemist ühiskondlikes ja kultuurilistes tegevustes kui ka sobivate tervishoiu- ja sotsiaalteenuste tagamist. Samuti seisab kogu maailm silmitsi kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemisega, mis mõjutab kõigi eestimaalaste elukvaliteeti, loodust ning majanduskeskkonda. Rohepöörde toimub Eestis suure tõenäosusega igal juhul. Narva linna jaoks on võimalik valida eestvedaja roll või vaadata toimuvat kõrvalt. Linna arengu riskifaktoriks on ka see, et nii Eesti kui ka ülejäänud maailma majanduse edasine käekäik on seotud Venemaa sõjalise agressiooniga ning sellega, millise suuna sõjaline konflikt võtab. Narva peab olema valmis kohandama riiklike ja üleeuroopalisi mudeleid, võttes arvesse linna võimalusi ja erisusi.

Narva linna suurimad väljakutsed on seotud elanike arvuga. Linn on rajatud enam kui 80 tuhandele inimesele. 15 aastaga on aga rahvastik kahanenud ligi viiendiku võrra. Ka rahvastikuproгноos näitab elanikkonna jätkuvat kahanemist, mis võib aastaks 2040 väheneda 40 tuhande inimeseni. See toob kaasa vajaduse teenuseid ümber korraldada.

Lisaks elanike arvu muutustest tulenevatele muudatusvajadustele tuleb Narvas lahendada mitmeid teisi küsimusi.

- Linna teed, tehnovõrgud ja hooned ei vasta elanike praegusele arvule ning nende vajadustele. Rahvastiku vähenemisest tingituna on taristu osaliselt liiga suur, teisalt ei vasta tänapäeva nõuetele. Näiteks on reoveepuhastusseadmed üle koormatud, kuna välja on ehitamata ühisveevärgist ja -kanalisatsioonist lahusolev sademevee võrk.
- Linnale kuuluvate hoonete investeerimisvajadus on suur – hinnanguliselt 150 miljonit eurot. Linna finantsvõimekust arvestades kuluks nende korda tegemiseks 20 aastat. Tõenäoliselt pole kõiki hooned elanikkonna suurust arvestades ka tarvis. Juba praegu on üldhariduskoolides ligikaudu pool pinnast kasutuseta.
- Linnaruum ei ole igal pool kõigile mugav, liikumist, rohelist ja tervet eluviisi võimaldav. Kohati on tänavad ja kõnniteed halvas seisus, haljakud heakorrastamata ja valgustus ebapiisav.
- Kõik linnaosad ei ole omavahel hästi ühendatud. Eriti puudutab see Kreenholmi ja ülejäänud Narvat (raudtee poolitab linnaruumi), samuti Tallinna maantee jaotab linna nii linnaruumiliselt kui visuaalselt, kuna puuduvad jalakäija ja kergliikuriga liikuja

mugavad ühenduskohad ja kaasaegne elaniku sõbralik linnaruum. Eraldi küsimus on lahustükkide Olgina ja Kudruküla tulevik. Lahendamist ja kokkulepet vajab, millist funktsiooni need tulevikus kandma peaksid.

- Narva jõe potentsiaal on täiel määral rakendamata – sadamad ei ole lõplikult välja arendatud. Jõe keskkonnaseisund on aasta-aastalt paremaks muutunud, kuid vajab jätkuvalt tähelepanu.

Arengukaval on väljakutsetega toimetulekul oluline roll. Ilma kokkuleppeta ei ole võimalik astuda vajalikke samme, et seniseid trende pidurdada ja linnale tulevikku viiv suund kokku leppida.

Riigi tasandi olulisimaks strateegiaks on **Eesti 2035**, milles on määratletud viis pikaajalist sihti:

- Inimene – arukas, tegus ja tervist hoidev
- Ühiskond – avatud, hooliv ja koostöömeelne
- Majandus – tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik
- Elukeskkond – kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne
- Riigivalitsemine – uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne

Uuendamisel on **Ida-Viru maakonna arengustrateegia**. Selle lähteanalüüsis on välja toodud maakonna olulisim väljakutse: saada hakkama kliimaneutraalsele majandusmudelile üleminekuga ja väheneva põlevkivisektori asendamisega samaväärset tööhõivet pakkuva mitmekesise hõivega. Sellesama väljakutsega seisab lähiaastatel silmitsi ka Narva linn, vahest ehk enamgi kui maakond üldiselt. Strateegia 2022. aastal kehtivas versioonis on visioon sõnastatud järgmiselt:

- Aastaks 2030 on Ida-Viru maakond majanduslikult hästi arenenud, kiirete transpordiühendustega ning hinnatud elukeskkonnaga regioon, moodustades osa arenevast Soome lahe majanduspiirkonnast.

Praeguseks on kokku lepitud visiooni uuendus, mille põhiliseks sisuks on suurem pühendumine rohepöördele ning kliimaneutraalsuse saavutamisele.

Riigi ja maakonna tasandi visioonid on Narva linna strateegia kujundamise lähtealuseks – käsitletud on kõiki aspekte Narva linna kontekstis.

Käesoleval ajal koostatakse erinevaid arengudokumente, mis avaldavad mõju linna arengule. Nendeks on Narva linna üldplaneering 2035+, Narva munitsipaalharidussüsteemi arengukava 2030, Narva linna jäätmekava aastateks 2022-2028, Narva linna soojusmajanduse arengukava aastateks 2023-2032, kliima- ja energiakava. Lisaks eeltoodule 2022.a on alanud kultuuriturismi strateegia väljatöötamine Euroopa Liidu teadus- ja innovatsiooniprogrammist Horisont 2020 rahastatud rahvusvahelise projekti TEXTOUR raames.

Narva linna arengukava 2035 koostamise raames:

- Viidi läbi taustaanalüüs, mis hõlmas kõiki valdkondi, mille eest kohalik omavalitsus vastutab. Samuti koostati rahvastikuproгноos aastani 2040.
- Korraldati mitmeid arutelusid tulevikupildi määratlemiseks (avatud valdkondlikud seminarid, temaatilised arutelud, juhtrühma nõupidamised, kaasamiseminar strateegia tööversioonile tagasiside saamiseks).
- Viidi läbi linnaelanike küsitlus (ligi 450 vastanut) fookuste täpsustamiseks.

Arengukava strateegilise osa koostamist koordineeris juhtrühm, kuhu kuulusid linnavalitsuse ametite ja osakondade juhid, samuti volikogu esindajad. Juhtrühm määratles saadud sisendi põhjal peamised suunad, tegi vahekokkuvõtteid ja -järeldusi.

Narva linna arengukava koosneb kolmest peatükist. Esimene peatükk sisaldab Narva linna strateegiat aastani 2035, sh visioon, strateegilised suunad, valdkondlikud eesmärgid ja meetmed. Teises peatükis on välja toodud tegevuskava ja kolmandas eelarvestrateegia. Lisana on esitatud Narva linna praegune olukord valdkondade kaupa arengukava koostamise ajal. Samuti on selles ära toodud Narva linna rahvastikuproгноos aastani 2040.

Narva linna arengukava 2035 on strateegiline raamdokument. Vastavalt vajadusele ja seadustes ettenähtule koostatakse spetsiifilisemaid valdkondlikke arengukavasid, mis lähtuvad siin välja toodust.

NARVA LINNA ARENGUKAVA 2035

NARVA ON ROHELINE TÄNAPÄEVANE LINN IDA JA LÄÄNE PIIRIL.

NARVA ON ROHELIST ELUVIISI TOETAV LINN

ROHEPÖÖRE

NARVA ON HEADE SÜNDMUSTE LINN

NARVA ON AKTIIVNE, AVATUD JA KAASAV LINN

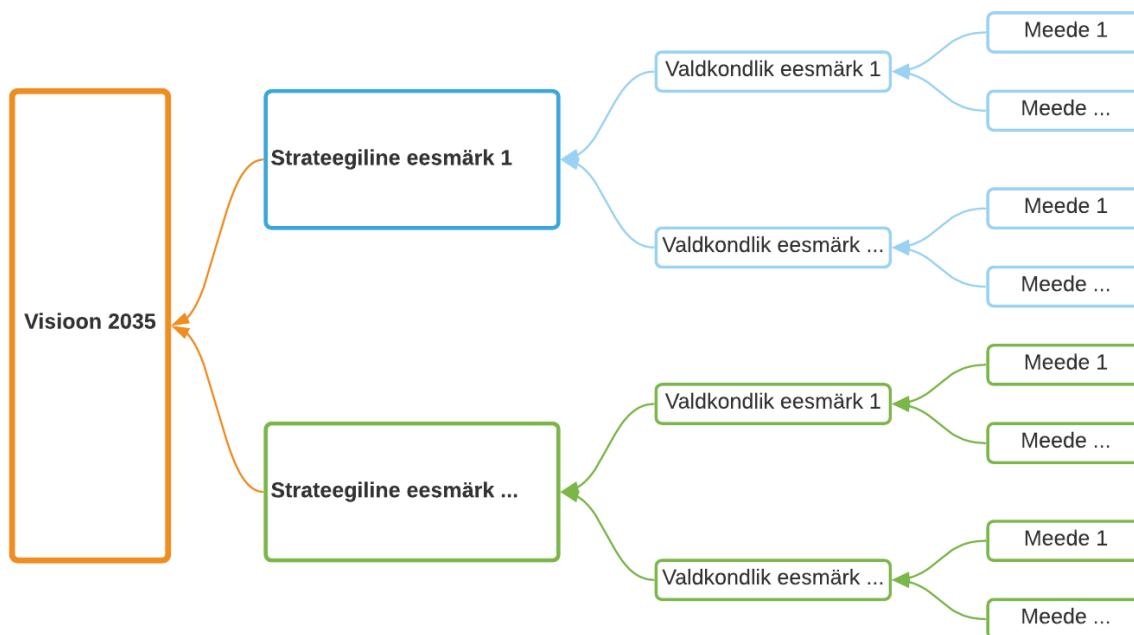
NARVA ON ELANIKEST HOOLIV LINN

NARVA ON ELANIKEST HOOLIV LINN

1 Narva linna arengukava strateegia

Narva linna strateegia koosneb kolmest osast: visioonist, strateegilistest eesmärkidest ja strateegia elluviimise kirjeldusest. Visioon on kokkuvõtlik kirjeldus sellest, milline on Narva linn aastal 2035. Visiooni sisustavad neli strateegilist suunda, mis omakorda koosnevad valdkondlikest eesmärkidest ja nende elluviimiseks vajalikest meetmetest (Joonis 2).

Joonis 2. Narva linna strateegia osade omavahelised seosed

Strateegilised eesmärgid on valikud, mis on välja töötatud, vastamaks otseselt linna peamistele väljakutsetele – elanikkonna vananemine ja vähenemine, sh suur väljaränne noorte hulgas, taristu ja linnaruumi mittevastavus tänapäevastele vajadustele ning ootustele. Igale suunale on seatud konkreetne fookus, millele keskendumine aitab eeldatavasti esile kutsuda soovitud positiivsed muutused.

Strateegiliste eesmärkide olemus on interdistsiplinaarne – need kirjeldavad soovitud olukorda terviklikult, hõlmates seega paljusid kohaliku omavalitsuse vastutusvaldkondi.

Lisaks strateegiliste eesmärkide saavutamisele tuleb tagada linna igapäevane toimimine ja valdkondlik areng.

1.1 Visioon 2035

Narva on roheline tänapäevane linn ida ja lääne piiril. Narva on rohelist eluviisi toetav linn, kus kõigil on hea elada ja töötada. Elanikkonna kahanemine on pidurdunud – linnas elab vähemalt 45 tuhat inimest. Linnaruum on mugav kõigile – nii elanikele kui ka külalistele, sõltumata vanusest ja eripäradest – liikuvad, rohelist ja tervet eluviisi võimaldav.

Narva on:

- elanikest hooliv linn;
- heade sündmuste linn;
- aktiivne, avatud ja kaasav linn.

Narva on Tallinna, Tartu ja Pärnu kõrval üks neljast olulisest regionaalsest keskusest Eestis.

1.2 Tunnuslause

Linna tunnuslause on „**Narva – Euroopa algab siin**“.

1.3 Narva linna strateegilised eesmärgid

1.3.1 Narva on rohelist eluviisi toetav linn

Narva on tugeva rohelse mainega energiasäästlik ja kliimasõbralik linn, mis meelitab roheenergia tootjaid ning keskkonnasõbralikku tööstust, olles eeskujuks Eestis ja kaugemal. Rohepööre on toimunud igas valdkonnas, sh elanike mõtteviisis. Aastaks 2050 on Narva linn süsinikuneutraalne.

Narva energeetika ja tööstussektor on kujunenud ümber kliimasõbralikuks ning loodust säästvaks. Energeetikas on Narva muutunud roheenergia tootmise keskuseks ning vastava oskusteabe arendamise kohaks Eestis. Seda toetab senine olemasolev energeetikavaldkonna kompetents ja tehniline taristu. Balti Elektriijaam, mis asub Narva linna haldusterritooriumil, jätkab süsinikuneutraalse elektrienergia tootmist. Aastaks 2032 toodetakse Narva linnale vajalik soojusenergia 100% taastuvatest allikatest.

Linnas ja selle lähiümbruses tegutsevad päikeenergia pargid, mis on rajatud nii sobivatele maa-aladele kui hoonete katustele. Roheenergiat kasutavad kliimasõbralikud meeldivas keskkonnas paiknevad tööstusettevõtted – nii praegu tegutsevad, kes on kohandunud, kui ka uued rohevaldkonna tootjad. Kasutatav tehnoloogia tase on kõrge, toimub aktiivne koostöö ettevõtete ja ülikoolide vahel. Koostöös on käivitatud Narvas eesrindlikud ja atraktiivsed rohetööstuse, ringmajanduse ja idufirmade pilootprojektid. Investeeringute kaasamisel eelistatakse rohelist profiiliga tänapäevaseid ettevõtteid.

Linnamajandus on tervikuna süsihappegaasi emissioonide vaba. Avalikud hooned ja rajatised on muudetud energiatõhusaiks ning nutikaid rohelahendusi kasutavaiks. Aastaks 2042 kogu Narva linna ühistransport on CO₂ emissiooni vaba, soositud on jalgsi ja kergliiklusvahenditel liikumine. Taristu mastaabid vastavad elanike ja küllastajate tegelikele vajadustele.

Elanikkond on rohepöörde oluliseks osaks – inimesed on lahti mõtestanud säästva eluviisi sisu ja järgivad seda. Narva linna elanikud ei sega jäätmed omavahel kokku. Linnas on loodud jäätmete liigiti kogumise süsteem. 2025. aastaks töötab linnas munitsipaaljaam, mis töötleb linnajäätmed ümber soojus- ja elektrienergiaks, mida kasutatakse linna ühiskondlike hoonete elektri- ja soojusvarustuseks.

Strateegilise eesmärgi fookus:

- **Narva on roheenergeetika ja rohetööstuse eeskuju Eestis.**

Strateegilist eesmärki toetavad valdkondlikud eesmärgid ja meetmed:

1. Linn on atraktiivne investoritele energeetika- ja tööstussektoris.
  - a. Tööstusalade arendamine
  - b. Linna kuvandi väljatöötamine ja rakendamine investorturunduses
  - c. Asjaajamise lihtsustamine linna asutustes, digitaalsete protsesside ladusa kulgemise ja kõigile võrdselt kättesaadavuse tagamine
2. Linn on atraktiivne ettevõtluse arenguks.
  - a. Alustavate ettevõtjate toetamine
  - b. Iduettevõtluse toetamine eelkõige rohevaldkonnas
  - c. Koostöö ülikoolide ja kutseõppeasutustega
  - d. Koostöö ettevõtluse tugiorganisatsioonidega
3. Linna elamufond ja avalikud hooned on energiasäästlikud.
  - a. Korterühistute toetamine hoonete energiasäästlikuks muutmisel
  - b. Avalike hoonete energiasäästlikuks muutmine
  - c. Energiasäästuprogrammides osalemine
  - d. Kommunikatsiooni parandamine avaliku võimu ja korteriühistute vahel
4. Linna taristu on keskkonnasõbralik.
  - a. Üldplaneeringus kliimasõbraliku liikumise arendamiseks vajalike meetmete rakendamine
  - b. Kergliiklusteede sihipärane rajamine
  - c. Kliimasõbralikule ühistranspordile üleminek
  - d. Teede, tehnovõrkude ja hoonete elanikkonna arvuga vastavusse viimine
5. Linna loodusväärtused on kaitstud.
  - a. Linna oluliste loodusobjektide ja rohealade säilitamine ning parendamine, sh koostöö edendamine kolmanda sektoriga
  - b. Linna rohestamise programmi väljatöötamine ja rakendamine, korterelamute aladel koostöös korteriühistutega
6. Linna korteri- ja aiandusühistud on aktiivsed osalised rohepöördes.
  - a. Aiandusühistute toetamine maakasutuse ja elukeskkonna probleemide lahendamisel
  - b. Aiandusühistute liikmete koolitamine/arendusprogrammid mahetootmise, toidu kasvatamise ja rohepöörde teemadel
  - c. Linnaaiad – korteriühistud, kodanikuühendused, koolid-lasteaiad jne
7. Linna elanikud osalevad aktiivselt linna muutmisel kliima- ja keskkonnasõbralikuks.
  - a. Suhtlusviiside ja -kanalite väljaarendamine ning tööle rakendamine
  - b. Kogukondade väljakujunemise toetamine

- c. Infrastruktuuri loomine, mis tagab jäätmete sortimise elanike poolt
  - d. Rohepöörde nõukoja loomine erinevate kogukondade baasil
  - e. Elanikkonna teadlikkuse tõstmine
  - f. Linnajäätmeid soojus- ja elektrienergiaks töötleva munitsipaaljaama loomine
8. Avalik ruum on võrdselt kvaliteetne, liikuma kutsuv ja turvaline igal pool Narva linnas.
- a. Lastele ja noortele mõeldud avalike kohtade (mänguväljakud, spordirajatised, vaba aja veetmise kohad jms) rajamine
  - b. Avaliku ruumi tänapäevaste kujunduspõhimõtete ellurakendamine ja ruumi kohandamine kõikidele elanikkonna gruppidele sobivaks
  - c. Hubaste puhkealade loomine
  - d. Ligipääsu parandamine kõigile linna teenustele
  - e. Turvalise avaliku ruumi kujundamine
  - f. Linnaosade parema sidustatuse ja ühenduse tagamine

1.3.2 Narva on elanikest hooliv linn

Linnas on loodud võimalused elada aktiivset elu ning end realiseerida vanusest sõltumata. Linnaruum soodustab liikumist kõikjal ja kõigi jaoks. Kõnni- ja kergteed moodustavad võrgustiku, mida mööda on mugav ning turvaline liigelda. Mänguväljakud asuvad elukohtadele lähedal ja on rajatud kõiki laste ja noorte vanusegruppe arvestades. Linnas on meeldivaid vaba aja veetmise kohti kõigile – nii sees kui väljas.

Narva linnas pakutakse elanikele kõiki eagruppe arvestades nende vajadusi arvestavalt disainitud sotsiaal-, tugi- ja muid teenuseid, samuti hingetuge. Teenused on kujundatud teenuste disaini põhimõttel, arvestatud on sisendit parimatest rahvusvahelistest praktikatest. Linna kogukonnad ja kolmas sektor on aktiivselt kaasatud teenuste pakkumisse. See on loonud soodsamad tingimused ka omaste hooldusega seotud inimestele, kes saavad toetuda lähedasele kogukonnale.

Avalik linnaruum ja avalikud hooned on lihtsalt ja võrdselt ligipääsetavad kõigile elanikkonna gruppidele. Avaliku ruumi ja hoonete kavandamisel lähtutakse universaalse disaini põhimõtetest. Linna avalik ruum toetab turvalist liikumist ja osalemist linnaelus ning pakub igale eagrupidelisele võimalusi jõukohasteks füüsilisteks tegevusteks. Abivajajatele pakutakse võimalusi kujundada oma elutingimusi nende vajadustele vastavaks näiteks elamispinna vahetuse toetuse või ruumi füüsilise ümberkujundamise kaudu. Vajalike abivahendite kasutamiseks on loodud võimalused nii ohutuks ja funktsionaalseks liikumiseks kui ka kasutatavate (elektri)sõiduvahendite parkimiseks.

Narva linna elanikele on võimaldatud kvaliteetne ja kättesaadav haridus igal haridusastmel. Linn korraldab alus-, üld- ja huviharidust ning -tegevust. Kõrg- ja kutseharidust pakuvad Tartu Ülikooli Narva Kolledž, Sisekaitseakadeemia Narva õppekeskus ja Virumaa Kutsehariduskeskus. Järjepidevalt laiendatakse hariduse omandamise võimalusi – tehakse koostööd kõrg- ja ülikoolidega, laiendatakse praktikabaase ja toetatakse inglisekeelse põhi- ning keskhariduse pakkumist.

Linn toetab koos partneritega elukestvat õpet terve elukaare jooksul ning pakub asjakohaseid ja huvipakkuvaid koolitusvõimalusi, sh e-teenused. Linnas on võimalused senioride omavaheliseks aktiivseks suhtlemiseks ja ühistegevusteks.

Narva linnas on tagatud elanike sotsiaalse kaitse kõrge tase inimese elukaare igas punktis, pakkudes tänapäevasad vajadustele vastavaid teenuseid ning toetusi.

Linnas pakutavad tervishoiuteenused arvestavad linna iga elaniku vajadustega. Eraldi vajab vanemaelise elanikkonna vajadustel põhinev teenuse arendamine, selle raames pakutakse täiendavaid hooldus- ja taastusravi võimalusi, samuti võimekust toime tulla erinevate nakkushaigustega.

Narvas on loodud lastega peredele parim elukeskkond. Kvaliteetne haridus on kättesaadav lasteaiast gümnaasiumi lõpuni. Rakendunud on muutunud õpikäsitus, mida toetab vastav tänapäevane keskkond. Keelekümbelus toimib igas haridusasutuses.

Huviharidus- ja tegevus on mitmekesine – kõikidel lastel on võimalik osa saada just temale meelepärastest tegevusest sobivas keeles.

Lapsed, noored ja nende pered on kaasatud otsustusprotsessidesse kõikidel tasemetel – nii haridusasutustes kui ka linnas üldiselt. Nad on aktiivsed, ettevõtlikud ja huvituvad ümberringi toimuvast.

Noortele ja peredele suunatud teenused on professionaalsed ning pidevalt uuenevad, käies kaasas viimaste arengutega valdkonnas. Abivajajaile on tagatud asjakohane tugi – nii meditsiiniline, psühholoogiline kui ka sotsiaalne.

Narva on linnas elavatele vanematele inimestele loonud võimalused väarikaks vananemiseks, säilitades seekaudu positiivse eluhoiaku ja toetades linnaelus osalemist. Selleks on välja kujundatud asjakohase infoväli ning leitud toimivad infokanalid.

Strateegilise eesmärgi fookus:

- **Narva on parim linn laste kasvamiseks ja kasvatamiseks.**
- **Narva on parim linn väarikaks vananemiseks.**

Strateegilist eesmärki toetavad valdkondlikud eesmärgid ja meetmed:

1. Narva linnas on kättesaadav kvaliteetne alus- ja üldharidus.
  - a. Haridusvõrgu vajadustega vastavusse viimine, uute optimaalsete hoonete rajamine ja olemasolevate hoonete rekonstrueerimine tänapäevasteks ja parimat õpikeskkonda toetavaks, sh koostöö riigi tasandiga
  - b. Kvaliteetse eesti keele õppe ja keelekümbeluse tagamine igas haridusasutuses
  - c. Kaasava hariduse rakendamine igas haridusasutuses
  - d. Muutunud õpikäsituse rakendamine igas üldhariduskoolis
  - e. Hariduslike tugiteenuste kättesaadavuse tagamine igas haridusasutuses
  - f. Motiveeritud ja professionaalse töötajaskonna tagamine asutustes
2. Huviharidus ja -tegevus on kasutajate, eelkõige noorte huvidega arvestav ning nende vajadusest lähtuv.
  - a. Uute (eestikeelsete) huviringide avamine lähtuvalt noorte ja nende vanemate soovidest
  - b. Hoonete ja spordirajatiste tänapäevastamine ning uute võimaluste loomine
  - c. Iga lapsele ja noorele huvihariduses osalemise võimaldamine, sh vähekindlustatud peredele
  - d. Saavutusspordi arendamine
  - e. Eakatele sobivate liikumis- ja spordiringide väljaarendamine

- f. Avatud keskuste rajamine seenioridele
  - g. Huvihariduse võimaluste laiendamine kõikidele vanusegruppidele lisaks noortele
  - h. Äkkeküla tervisespordi piirkonna, Joaoru puhkeala, Kadastiku puhkeala jne arendamine
3. Noorsootöö tagab noortele mitmekülgsed arenguvõimalused, pakkudes vajalikku tuge koostöös sotsiaalvaldkonnaga.
- a. Mobiilse noorsootöö väljaarendamine
  - b. Uute kaasamise meetodite rakendamine, sh noorte kaasamine linna juhtimisse
  - c. Raskustesse sattunud noorte, sh NEET-noorte toetamine ja selleks tugiprogrammide väljatöötamine
  - d. Rahvusvaheliste projektide korraldamine
  - e. Noorsootöö valdkonna lõimimine teiste noorte elu puudutavate valdkondadega, sh koostöö tihendamine haridusasutustega
4. Tugiteenused eelkõige lastele ja peredele on kättesaadavad ja kvaliteetsed.
- a. Positiivse vanemluse programmide väljatöötamine
  - b. Varajase märkamise süsteemi arendamine
  - c. Peredele mõeldud tugiteenuste süsteemi terviklik arendamine, sh uute teenuste väljaarendamine
  - d. Kiusamisvabade asutuste programmide juurutamine ja rakendamine
5. Kõigile vajajatele on tagatud kõrge kvaliteediga tervishoiuteenused, mis edendavad tervislikke eluviise ja toetavad väärikat vananemist.
- a. Tervist edendavate projektide elluviimine
  - b. Tervishoiusüsteemi arendamine ja vajalike spetsialistide värbamine
  - c. Tervishoiutaristu tänapäevastamine, sh Narva haigla oluline tänapäevastamine
  - d. Eriarstiabi spetsialiseerimine koostöö teiste tervishoiuasutustega Virumaal
  - e. Taastusravi/rehabilitatsioonikeskuse väljaarendamine Narva Haigla baasil (sh koduhooldus ja füsioteraapia, koduõendus ka psüühiliste häiretega inimeste jaoks)
  - f. Sõltuvushaigete tugimeetmete väljatöötamine
  - g. Tervikliku süsteemi loomine perearstide, haigla ja sotsiaalasutuste baasil
  - h. Tervisekeskuste väljaarendamine
6. Linna sotsiaalteenused on asja- ja ajakohased ning vastavad abivajajate profiilile.
- a. Sotsiaalteenuste arendamine lähtuvalt teenuse disaini põhimõtetest
  - b. Hoolduskoormust leevendavate eakatele ja erivajadustega inimestele suunatud tugiteenuste arendamine
  - c. Ennetustegevuste ja nõustamisteenuste arendamine
  - d. Sotsiaaltransporditeenuse arendamine
  - e. Psüühikahäiretega inimestele suunatud teenuste arendamine
  - f. Erivajadustega inimeste eluaseme ja töökohtade kohandamine
  - g. Kodututele inimestele suunatud teenuste arendamine
  - h. Hingeabi võimaluste pakkumine
  - i. Korterite sobivamatele korrustele vahetamise tugiprogrammi väljatöötamine
  - j. Sotsiaalpindade rajamine/uuendamine

- k. Kogukondade kaasamine sotsiaalteenuste osutamisse
  - l. Vabatahtlike ja kolmanda sektori organsatsioonide arendamine ja tugiprogrammi väljatöötamine
7. Linnaelanike turvatunne on suurendatud.
- a. Turvalisuse valdkonna koostöövõrgustiku arendamine ja tõhustamine
  - b. Riskikommunikatsiooni planeerimine
  - c. Hädaolukorraks valmisoleku suurendamine ja hädaolukorras tegutsemise võimekuse tõstmine
  - d. Kriisijuhtimisstruktuuri kuuluvate inimeste kriisireguleerimisalaste teadmiste ja oskuste arendamine
  - e. Hädaolukorras elutähtsaid teenuseid tagavate ressursside ja elanike vajaduste kaardistamine

1.3.3 Narva on heade sündmuste linn

Narvast on kujunenud maailmale avatud linn talle iseomase multikultuurilise identiteediga Euroopa ja Venemaa piiril. Linn on Euroopa ajaloo elav näide, kus mitmekesine kultuurielu pakub elamusi igale maitsele igal aastaajal. Narvas tegutsevad vilkad loomemajandusettevõtted ja aktiivsed kogukonnad, moodustades tervikliku kultuuri ökosüsteemi, mis on pidevas liikumises ning arengus.

Jätkusuutlikud kultuuriprojektid on kaasa toonud olulise arenguhüppe ja loonud mitmeid uusi töökohti nii loomemajanduse, kultuuri, teeninduse kui ka digitaalvaldkonnas.

Teeninduskultuur Narva linnas vastab kaasaegsetele ootustele ja standarditele. Siin jääb rahule nii eripära otsiv kui ka kõrgete nõudmistega külastaja.

Narva on roheline ja turvaline sihtkoht kõikidele külastajatele. Linnaruum pakub rohkelt avastamisrõõmu – siin on nutikalt läbi põimunud vana ja uus. Märgilised objektid, nagu näiteks Kreenholm ja Hermanni linnus on heas seisukorras. Narva vanalinn on väärtustatud ja esile tõstetud.

Strateegilise eesmärgi fookus:

- **Narva on Euroopa kultuuripealinn 2037.**

Strateegilist eesmärki toetavad valdkondlikud eesmärgid ja meetmed:

1. Kultuuri-, sporditaristu ja märgilised objektid on korda tehtud.
  - a. Märgiliste kultuuriobjektide kordategemine ja uute rajamine
  - b. Erinevate ajalooperioodide pärandi esiletõstmine linnaruumis
  - c. Turistide peamise liikumisteede ja nende ümbruse väljaarendamine ning heakorrastamine
2. Kultuuriprogramm on mitmekesine ja aastaringselt tihe.
  - a. Kultuuri- ja loomeklatri loomine Virumaa regioonis
  - b. Loomemajanduse toetusprogrammi käivitamine
  - c. Veeturismi ja sadamate arendamine
  - d. Jätkusuutliku kultuuriprogrammi väljatöötamine koostöös kogukondadega, sh olulised külastajaterohked tunnussündmused

3. Teeninduskultuur on kõrge.
  - a. Täiendõppeprogrammide (teenindus, loomeoskused, keeled, digioskused jms) väljatöötamine
  - b. Teenusmajanduse arendamine
4. Linna turundus ja kommunikatsioon osapoolte vahel on aja- ning asjakohane.
  - a. Narva linna tervikliku turunduskava koostamine
  - b. Narva positiivse maine kujundamine oma, regiooni ja Eesti elanike ning välisküllastajate hulgas
  - c. Kommunikatsioonikava koostamine koostöös kõikide osapooltega
  - d. Kogukondade kaasamine kultuuripealinna kava väljatöötamisse ja elluviimisse

1.3.4 Narva on aktiivne, avatud ja kaasav linn

Narvas toimib linna mainet tõstev, erinevaid sihtgrupe ja linna kogukondi kaasav, avatud, kõigi linlaste poolt tunnustatud ning tänapäevastel tehnoloogilistel lahendustel põhinev tõhus juhtimissüsteem. Linna maksubaas on piisav püstitatud eesmärkide saavutamiseks.

Narva linna juhtimine on plaanipärane, laiapõhjaliselt kokku lepitud ning selle põhimõtted kõigile asjaosalistele arusaadavad. Kogukonnad panustavad aktiivselt linna arendamisse, saades selleks vajalikku tuge.

Juhtimist iseloomustab kolmekeelne infoväli (eesti, vene ja inglise). Kõigis kolmes keeles on olemas lihtsasti kasutatav ja atraktiivne koduleht ning muud ametlikud linna infokanalid. Linnaga suheldes tunneb end mugavalt nii eesti-, vene- kui inglisekeelne inimene, ettevõtte või organisatsioon.

Kodanikele ja linna teenistujatele on loodud arusaadavad võimalused tõstatada erinevaid küsimusi ja probleeme, anda tagasisidet linna tegevuste kohta ning saada vastuseks informatsiooni, mis puudutab nende ettepanekuid, avaldusi jm. Selle tagavad praktikas toimivad ja erinevatele sihtgruppidele kättesaadavad nii digitaalsed kui ka traditsioonilised infokanalid. Linna tegutsemine erinevates menetlusprotsessides on võtnud üldiseks eesmärgiks lahendada asjad minimaalse menetlustähtajaga ja kodaniku, ettevõtja või muu asjalise jaoks mugavaimas vormis.

Linna valitsemise struktuur vastab parimatele omavalitsuse juhtimispraktikatele nii Eestis kui mujal Euroopas. Linna ametnikud, teenistujad ja volikogu liikmed osalevad aktiivselt asjakohastel hoiakute-, juhtimis- ning muudel koolitustel, et parandada linna valitsemise kvaliteeti. Linna andmebaasid on kaasaegsete lahendustega, aja- ja asjakohased, veebist kõikidele kättesaadavad ning lihtsalt mõistetavad.

Kogukonnad teadvustavad oma rolli linna juhtimises ning löövad linna juhtimisel ning linna ees seisvate probleemide lahendamisel aktiivselt kaasa. Linna valitsemise funktsioonid, rollid ja vastutus on kogukondadele ja linna valitsemise erinevatele struktuuridele arusaadavad ning jõukohased. Selle fikseerib linna võimuorganite ja kogukondade vahel sõlmitud kaasamiskokkulepe, mis aitab leevendada või vältida ka *NIMBY*¹-suhtumise kasvu linnas.

---

¹ *Not in my backyard* – mitte minu tagaaias

Narva on võtnud aktiivse rolli suhtluses riigiga. Samuti on Narva inspireerijaks maakondliku koostöö vallas.

Strateegilise eesmärgi fookus:

- **Narva on avatud uuendusliku juhtimisega linn.**

Strateegilist eesmärki toetavad valdkondlikud eesmärgid ja meetmed:

1. Linnas on loodud ja laialt kokku lepitud uus omavalitsuse juhtimise kontseptsioon.
  - a. Juhtimisauditi läbiviimine
  - b. Uue juhtimiskontseptsiooni ja struktuurireformi väljatöötamine
  - c. Kogukondade kaardistamine, nende arengu toetamine ja võimestamine
  - d. Kaasamiskokkuleppe koostamine
2. Linnas kasutatakse parimaid kättesaadavaid e-lahendusi.
  - a. Linna valitsemise IKT-auditi ning IKT-valdkonna arenduskava väljatöötamine ning rakendamine, sh riist- ja tarkvara tänapäevastamine
  - b. Töötajate digipädevuste arendamine ja teadlikkuse tõstmine võimalustest
  - c. E-infokanalite (koduleht, kodanike ja ettevõtjate suhtlus) süsteemne uuendamine ja väljaarendamine kolmes keeles
  - d. Nutikate linna juhtimise praktikate rakendamine, järjepidev arendamine ja aja- ja asjakohasena hoidmine (tehisintellekt, suurandmed, geoinfosüsteemid jms)
3. Linna valitsemisega seotud teenistujate kvalifikatsioon on tasemel.
  - a. Personalipoliitika väljatöötamine
  - b. Teenistujate koolitusprogrammi uuendamine ja rakendamine
  - c. Talentide värbamine
  - d. Teenistujate järelkasvu loomine
  - e. Kohalike poliitikute arendusprogrammi väljatöötamine
  - f. Kogukondade ja kolmanda sektori organisatsioonide võimestamise ja teenuste delegeerimise arendusprogrammide väljatöötamine
4. Linna erinevad kogukonnad on aktiivselt kaasatud linna juhtimisse.
  - a. Üldise kaasamise reglementeerimine, sh huvigruppide regulaarne informeerimine, avalike menetluste läbiviimine jms
  - b. Regulaarne kogukondade kaasamine – kaasav eelarve, linnahäkaton, küsitlused jms)
  - c. Kogukondade haridus- ja arendusprogrammide väljatöötamine
  - d. Kogukondade nõukoja käivitamine

1.4 Strateegia rakendamine

Narva linna strateegia elluviimiseks koostatakse meetmete kaupa eraldi tegevuskava, kus määratletakse tähtajad ning eeldatavad maksumused. Vastavalt tegevuskavale koostavad Narva linna teenistujad oma iga-aastased tööplaanid.

Visioon ja strateegilised eesmärgid vaadatakse üle kord valimistsükli vältel, võttes aluseks siinses peatükis määratletud mõõdikud. Üle vaatamise käigus analüüsitakse, kuivõrd on soovitud seisundi suunas liigutud. Muuhulgas hinnatakse ka visiooni ja eesmärkide ajajärgi asjakohasust. Vajadusel algatatakse strateegia uuendamine.

Tegevuskava täituvust hinnatakse iga-aastaselt. Vastavalt Narva linna arengudokumentide menetlemise korrale koostatakse igal aastal linna arengukava täitmise aruanne.

Strateegia tulemuslikkuse hindamise ja uuendamise eest vastutab Narva Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet. Strateegia tulemuslikkust hinnatakse järgmiste näitajatega (Tabel 1).

Tabel 1. Narva linna strateegia tulemuslikkuse hindamine

Nr	Näitaja	Algtase	Sihttase 2035	Selgitus
1	Omavalitsuste üldise rahulolu-uuringu kõikide valdkondade keskmine tulemus	2,92 (2020)	Vahemik 3,51–4	Täpsem info: https://minuomavalitsus.fin.ee/et/rahulolutoolaud Vahemik 3,51–4 tähistab edasijõudnu taset, kuni 3 aga olukorda alla baastaseme
2	Omavalitsuse teenustasemed	Vt selgitust	Kõikides valdkondades vähemalt edasijõudnu tase	Täpsem info: https://minuomavalitsus.fin.ee/et/kov/narva-linn
3	Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu	1022 (2021)	Vähemalt Eesti keskmine	Eestis oli keskmine brutotulu 2021. a 1 548 eurot, Ida-Virumaal 1202 eurot
4	Elanikkonna vähenemise tempo	1,7% aastas (viimase 6 a keskmine)	Alla 1% aastas	Elanikkonna vähenemise pidurdumine on üks märk elukeskkonna paranemisest
5	Omavalitsuse põhitegevuse tulemi osakaal põhitegevuse tuludest	14% (2020)	16%	16%-suurune tulem võimaldab kasutada individuaalset laenukoormust kuni 100% põhitegevuse tuludest
6	Elanike rahulolu-uuring	Ei ole mõõdetud	Seatakse esimese uuringu tulemuste põhjal	Korraldatakse kord valimistsükli jooksul, järgides elanikkonna soolis-vanuselise koosseisu ja tagades esinduslikkuse

2 Tegevuskava

Tegevuskava toetab Narva linna strateegiliste eesmärkide saavutamist ja visioonini 2035 jõudmist. Eelseisvaks perioodiks (vähemalt neljaks aastaks) kavandatud tegevused lähtuvad olukorra analüüsist, linna strateegilistest arenguvajadustest ning kohalikust eripärast. Tegevuskava kompleksne ellu viimine soodustab Narva linna ees seisvate väljakutsetega toimetulekut ja näeb ette tegevusi, millega soovitakse luua parimaid lahendusi linna järjepidevaks arenguks.

Kasutatud lühendid:

ALPA - Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet

KO - Kultuuriosakond

LAÖA - Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet

LMA - Linnamajandusamet

SAA – Sotsiaaliamet

RA – Rahandusamet

HTM – Haridus- ja Teadusministeerium

NJ LV – Narva-Jõesuu Linnavalitsus

IVEK – Ida-Viru Ettevõtluskeskus

SA IVIA – Sihtasutus Ida-Viru Investeeringute Agentuur

ID	Tegevus	Algus	Lõpp	Kulud kokku, EUR	Toetus kokku, EUR	Omafin. kokku, EUR	Omafin. %	omafin. aastal 2023	omafin. aastal 2024	omafin. aastal 2025	omafin. aastal 2026	omafin. aastal 2027	Vastutaja	Partnerid
1. Strateegiline eesmärk: Narva on rohelist eluviisi toetav linn														
1.1 Linn on atraktiivne investoritele energeetika- ja tööstussektoris														
1	Uute arendusprojektide detailplaneeringute koostamine Narva tööstuspargi piirkonnas	2021	2024	75 000	75 000		0%						SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	ALPA
104	Investorteeninduse arendamine	2023	2029	500 000	500 000		0%						SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	
2	Projekti "Narva Roheenergia HUB" ellu viimine	2023	2025	900 000	900 000		0%						SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	LAÖA, Enefit Power AS
3	Narva Tööstusinkubaatori, tööstuse digitaliseerimise, robotiseerimise ja automatiseerimise keskuse loomine Narva tööstuspargi territooriumil	2019	2024	9 000 000	9 000 000		0%						SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	LAÖA

1.2 Linn on atraktiivne ettevõtluse arenguks

4	Ettevõtluse (sh idu- ja loomeetevõtluse) toetamine	2023	2027	269 000		269 000	100%	69 000	50 000	50 000	50 000	50 000	Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	
5	Ettevõtluse arengut soodustavate ürituste läbiviimine	2023	2027	236 875		236 875	100%	25 375	52 875	52 875	52 875	52 875	Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	IVEK, SA IVIA
6	Olgina äripargi arendamine	2023	2028	4 000 000	4 000 000		0%						SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	NJ LV
105	Uute äri- ja kortermajade arendusprojekti ellu viimine	2026	2028	15 000 000	15 000 000		0%						SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	
106	Ettevõtjatele ja investoritele suunatud ürituste sarja ellu viimine	2023	2029	300 000	300 000		0%						SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	
107	Arendusprojekti "Narva Stockoffice" ellu viimine	2026	2026	6 000 000	6 000 000		0%						SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	
108	Ettevõtlusvaldkonna turundustegevuste ellu viimine	2023	2035	217 000	217 000		0%						SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	
109	Narva Loomelinnaku loomise toetamine	2024	2026	2 000 000	1 400 000	600 000	30%		300 000	150 000	150 000		Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	SA Ida-Viru Loome - klaster

1.3 Linna elamufond ja avalikud hooned on energiasäästlikud

7	Munitsipaaleluruumide renoveerimine	2023	2029	25 367 040	100 740	25 122 800	99%	143 500	22 800	200 000	9 000 000	400 000	SA Narva Linnaelamu	LMA
8	Munitsipaalelamute ehitamine, sh: - Vestervalli 17 üürimajade arhitektuurivõistluse korraldamine ja projekteerimine	2023	2027	335 000		335 000	100%	335 000					Linnamajandus-amet	ALPA
9	Projekti "Narva Kesklinna Gümnaasiumi spordihoone energiatõhususe edendamise" ellu viimine	2021	2023	1 020 020	262 836	757 184	74%	613 689					Linnamajandus-amet	LAÖA
10	Narva Keeltelütseumi spordikompleksi renoveerimine	2024	2026	5 422 920	3 664 521	1 758 399	32%		187 890	1 000 000	570 509		Linnamajandus-amet	LAÖA, ALPA, KO

110	Jõe 1 hoone renoveerimine	2024	2025	2 337 500	1 575 000	762 500	33%		87 500	675 000			Linnamajandus- amet	ALPA, Muinsu- skaitse amet
54	Munitsipaalhuvikoolide renoveerimine	2024	2027	5 827 500	3 990 000	1 837 500	32%		77 500	900 000	50 000	810 000	Linnamajandus- amet	KO
55	Ujula hoone (Võidu 4) rekonstrueerimine koos saunakeskusega	2024	2028	8 500 000	5 950 000	2 550 000	30%		350 000	1 500 000	700 000		Linnamajandus- amet	KO, LAÖA
11	Projekti "Narva Sotsiaaltöökeskuse Sotsiaalmaja (Maslovi 3) energiasäästu suurendamine, II etapp" ellu viimine	2021	2023	1 231 680	630 000	601 680	49%	528 000					Linnamajandus- amet	SAA
111	Linda 4 munitsipaalhoone renoveerimine	2024	2026	4 800 000	3 150 000	1 650 000	34%		300 000	600 000	750 000		Linnamajandus- amet	AS Narva Soojus- võrk
12	Linnavalitsuse uue hoone ehitamine	2024	2027	15 000 000	10 500 000	4 500 000	30%		500 000	1 500 000	1 500 000	1 000 000	Linnamajandus- amet	LAÖA ALPA
13	Munitsipaalhoonete energiatõhususe tõstmine ning energiamajanduse taastuvatele energiaallikatele üle viimine	2023	2035	12 000 000		12 000 000	100%	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	Linnamajandus- amet	LAÖA
112	AS Transservis-N administratiivhoone renoveerimine	2024	2027	1 200 000	1 200 000		0%						AS Transservis-N	Sise- ministe- rium
1.4 Linna taristu on keskkonnasõbralik														
14	Ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamine	2023	2030	30 000 000	21 000 000	9 000 000	30%		1 200 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	AS Narva Vesi	LMA
113	Projekti "Vanalinna linnaosale lahkvoolse sademeveekanaliseerimise süsteemi ehitamine, I kuni V etapp" ellu viimine	2023	2030	8 000 000	5 600 000	2 400 000	30%		600 000	600 000	600 000	600 000	AS Narva Vesi	LMA, LAÖA
114	Ühisveevärgi ja kanalisatsiooni torustike rajamine Äkkekülla (sh Siivertsini veetorustiku rajamine)	2023	2025	1 500 000		1 500 000	100%		900 000	600 000			AS Narva Vesi	LMA, LAÖA

115	Projekti "Narva linnapiirkonna jalg- ja jalgrattateede võrgustiku rajamise III etapp" elluviimine	2023	2030	5 870 000	3 865 400	2 024 600	34%		575 000	667 600	782 000		Linnamajandus- amet	LAÖA, ALPA
116	Ida-Viru maakonna jalgrattateede võrgustiku planeerimine ja ühendusloikude projekteerimine (MATA 2021 projekti raames) ja ehitamine	2021	2025	1 059 688	266 688	793 000	75%	13 000	390 000	390 000			Linnamajandus- amet	LAÖA, ALPA, NJ LV
117	Sõidukite laadimis- ja parkimispunktide rajamine	2024	2027	600 000	420 000	180 000	30%		180 000				Linnamajandus- amet	LAÖA, ALPA
17	Uute kõnniteede ehitamine ja olemasolevate kõnniteede renoveerimine	2023	2027	345 000		345 000	100%		100 000	100 000	100 000	45 000	Linnamajandus- amet	
18	Narva ühistranspordi infrastruktuuri kaasajastamine, sh digitaliseerimine ja rohelaendused	2020	2026	1 348 360	840 000	508 360	38%	2 490	90 000	180 000	90 000		Linnamajandus- amet	LAÖA, ALPA
118	Joala ja A. Puškini tänavate ühendamiseks vajaliku tunneli ja Paemurru tunneli arhitektuurivõistluse korraldamine	2026	2027	50 000		50 000	100%				25 000	25 000	Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	LAÖA LMA, Eesti Raudteede
19	Rahu ja Kreenholmi viaduktide renoveerimine	2024	2026	5 700 000		5 700 000	100%		1 500 000		4 200 000		Linnamajandus- amet	
20	Teede rekonstrueerimine ja ehitamine	2023	2027	8 916 335		8 916 335	100%	1 837 775	1 550 000	2 024 900	2 503 660	1 000 000	Linnamajandus- amet	ALPA
21	Projekti "TEN-T transiitteede rekonstrueerimistööd Narvas" elluviimine	2016	2023	15 696 172	8 976 399	6 719 773	43%	5 146 880					Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	LMA
22	Linnale kuuluvate kvartalisestest teede ja parkimiskohtade ehitamine	2023	2027	1 793 846		1 793 846	100%	993 846	200 000	200 000	200 000	200 000	Linnamajandus- amet	ALPA
23	Korteriühistutele kuuluvate kvartalisestest teede remonttööde kaasfinantseerimine	2023	2027	850 000		850 000	100%	50 000	200 000	200 000	200 000	200 000	Linnamajandus- amet	ALPA
24	Tallinna maantee ning Kangelaste prospekti ja Kreenholmi tänava	2023	2025	57 500		57 500	100%	22 500	10 000	25 000			Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	

	arhitektuursete ideevõistluste korraldamine													
25	Ülekäigukohtade renoveerimine	2023	2027	185 617		185 617	100%	75 617	30 000	30 000	20 000	30 000	Linnamajandus-amet	ALPA
26	Tänavavalgustuse rekonstrueerimine ja taristu renoveerimine	2023	2028	7 125 000		7 125 000	100%	325 000	1 700 000	1 700 000	1 700 000	1 700 000	Linnamajandus-amet	ALPA
119	Uue koostootmisjaama rajamine	2023	2032	129 000 000	20 000 000		0%						Riik	LMA

1.5 Linna loodusväärtused on kaitstud

27	Oluliste loodusobjektide ja rohealade võrgustiku arendamine	2023	2026	5 147 471		5 147 471	100%	56 913	2 220 000	1 870 558	1 000 000		Linnamajandus-amet	LAÖA, ALPA
28	Kadastiku karjääri puhkeala korrastamine ja arendamine	2023	2027	515 000		515 000	100%	15 000	50 000	150 000	150 000	150 000	Linnamajandus-amet	LAÖA
90	Veekogude ökosüsteemi taastamine Narva jõel ja Narva veehoidlal	2025	2028	1 500 000	1 050 000	450 000	30%			50 000	100 000	150 000	Linnamajandus-amet	ALPA

1.6 Linna korteri- ja aiandusühistud on aktiivsed osalised rohepöördes

29	Ühistute teabekeskuse loomine	2023	2027	192 000		192 000	100%		48 000	48 000	48 000	48 000	Linnamajandus-amet	KredEx
30	Aiandusühistute toetamine	2023	2027	216 000		216 000	100%	9 000	54 000	54 000	45 000	54 000	Linnamajandus-amet	
31	Elamufondi ehitus- ja remonttööde kaasfinantseerimine "Kodulinn kaunimaks" programmi raames	2023	2027	880 000		880 000	100%	80 000	200 000	200 000	200 000	200 000	Linnamajandus-amet	

1.7 Linna elanikud osalevad aktiivselt linna muutmisel kliima- ja keskkonnasõbralikuks

32	Biojätmete liigiti kogumise toetamine	2023	2026	4 520 000	3 375 000	1 145 000	25%	20 000	125 000	500 000	500 000		Linnamajandus-amet	LAÖA
----	---------------------------------------	------	------	-----------	-----------	-----------	-----	--------	---------	---------	---------	--	--------------------	------

1.8 Avalik ruum on võrdset kvalitteetne, liikuma kutsuv ja turvaline igal pool Narva linnas

33	Linna üldplaneeringu koostamine	2020	2024	276 784		276 784	100%	102 086	24 784				Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	
34	Hoonete lammutamine vastavalt üldplaneeringule	2023	2027	667 089	193 200	473 889	71%	391 089	67 800		15 000		Linnamajandus-amet	ALPA
120	Kiirusetabloode paigaldamine	2024	2026	52 500		52 500	100%		17 500	17 500	17 500		Linnamajandus-amet	

35	Väikevormide rajamine linnakeskkonda	2024	2027	40 000		40 000	100%		10 000	10 000	10 000	10 000	Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	LMA
36	Infrastruktuuri arendamine koortega jalutamiseks	2023	2027	112 160		112 160	100%	2 160	50 000	20 000	20 000	20 000	Linnamajandusamet	ALPA
37	Spordi- ja mänguväljakute ehitamine	2023	2027	1 465 960		1 465 960	100%	42 000	375 000	475 000	325 000	248 960	Linnamajandusamet	SA Narva Linna Arendus
38	Äkkeküla tervise- ja spordikeskuse arendamine (sh projekti "Äkkeküla olme- ja teenindushoone ehitamine" ellu viimine)	2023	2026	3 473 888	1 327 892	2 145 996	62%	213 152	1 127 706	765 138	40 000		SA Narva Linna Arendus	SA Eesti Tervise rajad
39	Projekti "Uue Astri/Fama turu rajamine Narva avalikus linnaruumis" ellu viimine	2024	2027	7 200 000	7 200 000		0%						FAMA Invest OÜ	LAÖA, ALPA
40	Peetri platsi rajamine linna peaväljakuks	2025	2028	6 067 000	3 721 620	2 345 380	39%		25 000	120 000	744 000	1 181 400	Linnamajandusamet	LAÖA, ALPA

2. Strateegiline eesmärk: Narva on elanikest hooliv linn

2.1 Narva linnas on kättesaadav kvaliteetne alus- ja üldharidus

41	Lasteaedade õppekeskkonna (sh õuealade) parendamine	2023	2027	2 690 361		2 690 361	100%	112 325	895 000	650 000	600 000	433 036	Linnamajandusamet	KO
121	Narva Lasteaia Cipollino renoveerimine	2024	2027	5 408 800	4 597 480	811 320	15%		324 528	486 792			Linnamajandusamet	LAÖA, KO
42	Lasteaedade ehitamine (sh arhitektuurivõistluse korraldamine)	2020	2030	25 058 094		25 058 094	100%	10 058 094		7 500 000	7 500 000		Linnamajandusamet	KO, ALPA
44	7 000 m ² suuruse koolimaja kasutusest loobumine	2023	2024	660 000	460 000	200 000	30%		200 000				Kultuuriosakond	
45	Narva Paju Kooli arendamine HEV- kompetentsikeskuseks (sh Narva Pähklimäe Kooliga ühise õppehoone ehitamine)	2024	2027	10 020 000	8 500 000	1 520 000	15%		20 000	800 000	700 000		Linnamajandusamet, Kultuuriosakond	
49	Soldina linnaossa Narva Pähklimäe Kooli uue õppehoone (Narva Paju Kooliga ühise) ehitamine	2024	2027	13 020 000	11 050 000	1 970 000	15%		20 000	1 000 000	950 000		Linnamajandusamet, Kultuuriosakond	
122	Narva Keeltelütseumi hoone renoveerimine	2025	2027	20 000 000	17 000 000	3 000 000	15%			1 000 000	1 000 000	1 000 000	Linnamajandusamet	KO

50	Pähklimäe ja Soldina linnaosades koolistaadionide ehitamine või renoveerimine	2027	2030	4 000 000		4 000 000	100%						Linnamajandusamet	KO
46	Narva Kesklinna Gümnaasiumi ümberkorraldamisel tekkiva põhikooli õppehoone ehitamine ja sisustamine	2017	2024	24 570 517	14 537 313	10 033 204	41%	7 863 839					Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet	KO
47	Projekti "Narva Eesti Gümnaasiumi ümberkorraldamisel tekkiva põhikooli õppehoone ehitamine ja sisustamine" ellu viimine	2016	2023	3 000 000	2 550 000	450 000	15%	1 170					Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet	HTM
123	Eestikeelsele õppele ülemineku toetamine vastavalt iga õppeasutuse jaoks koostatud individuaalsele kavale	2023	2030	659 670		659 670	100%		122 740	203 000	166 965	166 965	Kultuuriosakond	HTM
124	Digitaristu tänapäevastamine koolides ja lasteaedades	2024	2027	198 000		198 000	100%		125 000	30 000	30 000	13 000	Kultuuriosakond	HTM
51	Mittestatsionaarse õppe tegevuskava koostamine ja ellu viimine	2023	2024	2 100 000	2 100 000		0%						HTM	KO
125	Tartu Ülikooli Narva Kolledži majutusvajaduse lahendamine	2024	2029	5 000 000	5 000 000		0%						TÜ Narva Kolledž	LMA, ALPA
126	FRONTEX väljaõppekeskuse väljaarendamine	2023	2028	15 500 000	15 500 000		0%						Sisekaitseakadeemia	LMA, ALPA

2.2 Huviharidus ja -tegevus on kasutajate, eelkõige noorte huvidega arvestav ning nende vajadusest lähtuv

52	Spordiklubide toetamine	2023	2027	755 000		755 000	100%	151 000	151 000	151 000	151 000	151 000	Kultuuriosakond	
53	Loodus- ja täppisteaduse huviringide toetamine	2023	2027	200 000		200 000	100%		50 000	50 000	50 000	50 000	Kultuuriosakond	

2.3 Noorsootöö tagab noortele mitmekülgsed arenguvõimalused, pakkudes vajalikku tuge koostöös sotsiaalvaldkonnaga

56	Noorsootöö projektide ja noorteühingute toetamine	2023	2027	65 000		65 000	100%	5 000	15 000	15 000	15 000	15 000	Kultuuriosakond	Narva Noorte keskus
57	Noorte ettevõtlikkuse tõstmine	2023	2027	240 000		240 000	100%		60 000	60 000	60 000	60 000	Kultuuriosakond	
58	Mobiilse noorsootöö arendamine	2023	2027	180 000		180 000	100%		45 000	45 000	45 000	45 000	Kultuuriosakond	Narva Noorte keskus

59	Õpilasmalevate loomine	2023	2027	322 815		322 815	100%	62 815	65 000	65 000	65 000	65 000	Kultuuriosakond	Narva Noorte keskus
2.4 Tugiteenused eelkõige lastele ja peredele on kättesaadavad ja kvaliteetsed														
60	Laste tugiteenuste arendamine	2023	2027	2 257 398		2 257 398	100%	357 398	400 000	450 000	500 000	550 000	Sotsiaaliamet	
61	Lastega peredele vanemlust toetavate programmide läbiviimine ja nõustamisteenuste arendamine	2023	2027	133 556		133 556	100%	13 556	30 000	30 000	30 000	30 000	Sotsiaaliamet	
2.5 Kõigile vajajatele on tagatud kõrge kvaliteediga tervishoiuteenused, mis edendavad tervislikke eluviise ja toetavad väärikat vananemist														
62	Tervise edendamise ja haiguste ennetamise tegevuste korraldamine	2023	2027	96 000		96 000	100%		30 000	30 000	30 000	30 000	Sotsiaaliamet	
63	SA Narva Haigla hoonete renoveerimine ning uue hoone ehitamine	2023	2028	178 000 000	168 550 000	9 450 000	5%		450 000	2 000 000	6 000 000	1 000 000	SA Narva Haigla	
64	Õendus- ja hooldusabi teenuste osutamine	2023	2027	509 000		509 000	100%	79 000	100 000	105 000	110 000	115 000	SA Narva Haigla	
127	Tervishoiu valdkonna spetsialistide koolitamine ja värbamine Narva Haigla jaoks	2023	2027	15 000 000	14 250 000	750 000	5%		250 000	250 000	250 000		SA Narva Haigla	Tartu Tervishoiu Kõrgkool, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, TÜ arstiteaduskond, SAA
65	Hooldekodu ehitamine	2021	2026	9 422 490	4 300 000	5 122 490	54%		2 500 000	2 502 892			Linnamajandusamet	LAÖA, SAA
2.6 Linna sotsiaalteenused on asja- ja ajakohased ning vastavad abivajajate profiilile														
66	Sotsiaalteenuste arendamine ja teenuskohtade loomine	2023	2027	2 040 000		2 040 000	100%		330 000	450 000	570 000	690 000	Sotsiaaliamet	LK
67	Sotsiaalteenuste klientide elukvaliteedi parendamine ja võrdsete võimaluste tagamine	2023	2027	720 475		720 475	100%	20 475	100 000	150 000	200 000	250 000	Sotsiaaliamet	

69	Eluruumi kohandamine vastavalt inimeste erivajadustele	2017	2028	782 712	289 091	493 621	63%	34 978	50 000	60 000	70 000	80 000	Sotsiaaliamet	
128	Teenusmajade ehitamine	2024	2026	7 200 000	5 760 000	1 440 000	20%		200 000	620 000	620 000		Linnamajandus- amet	SAA, LAÖA
70	Päevakeskuse ehitamine (sh arhitektuurivõistluse korraldamine)	2025	2027	4 285 000	2 800 000	1 485 000	35%			260 000	625 000	600 000	Linnamajandus- amet	SAA, ALPA

2.7 Linnaelanike turvatunne on suurendatud

129	Turvalisuse tegevuskava koostamine	2024	2025	35 000	35 000		0%						Linnakantselei	Sise- ministe- rium, PPA, Pääste- amet, Sise- kaitse- akadee- mia
130	Narva heitveepuhastusjaamale avariigeneraatori soetamine	2023	2023	57 700	45 000	12 700	22%	12 700					AS Narva Vesi	
131	Narva Haigla isolatsioonipalati rajamine ja elutähtsate teenuste osutamise võimekuse suurendamine elektrikatkestuse korral	2023	2023	591 700	591 700		0%	591 700					SA Narva Haigla	

3. Strateegiline eesmärk: Narva on heade sündmuste linn

3.1 Kultuuri-, sporditaristu ja märgilised objektid on korda tehtud

71	Arheoloogiapargi väljaarendamine	2025	2028	2 800 000		2 800 000	100%			100 000	300 000	1 200 000	Linnamajandus- amet	ALPA
72	Projekti "Narva Stockholmi platsi projekteerimine ja ehitus, I etapp" ellu viimine	2022	2023	2 241 444	1 562 294	679 150	30%	546 901					Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	ALPA, LMA
73	Projekti "Narva Stockholmi platsi ehitus, II etapp" ellu viimine	2023	2027	5 615 000	3 678 500	1 936 500	34%	360 000		5 000	811 500	760 000	Linnamajandus- amet	LAÖA
74	Projekti "Narva Raekoja hoone ja platsi rekonstrueerimine" ellu viimine	2018	2023	7 643 293	4 616 900	3 026 393	40%	962 489					Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	ALPA, LMA
75	Rüütli tänava ajaloolise kvartali detailplaneering	2022	2025	36 000		36 000	100%	14 400	18 000	3 600			Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimis- e Amet	

76	Kaalukoja eeluuringud ja hoone projekteerimine	2024	2025	75 000		75 000	100%		25 000	50 000			Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	
77	Peetri (J. Niimani) maja taastamine	2026	2027	7 000 000	4 900 000	2 100 000	30%				300 000	1 800 000	Linnamajandusamet	LAÖA
78	Kuningavalli arheoloogilised eeluuringud	2025	2026	36 000		36 000	100%			18 000	18 000		Arhitektuuri- ja Linnaplaneerimise Amet	
79	Sadamate arendamine	2024	2029	1 000 000	700 000	300 000	30%		300 000				SA Narva Sadam	LAÖA
132	MATA2020 projekti "Väikesadamate võrgustiku arendamine nii põhjarannikul kui Peipsil" ellu viimine	2021	2023	80 700	46 500	34 200	42%	34 200					Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet	Virumaa Väikesadamate Ühendus
133	Projekti "Narva ja Ivangorodi kaldapealsete ajaloolise kaitseala integreeritud arendamine, III etapp" ellu viimine	2017	2023	3 112 357	2 643 246	469 111	15%	4 552					Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet	ALPA
80	Promenaadi ehituse jätkamine	2024	2027	2 000 000	1 400 000	600 000	30%		200 000	200 000	100 000	100 000	Linnamajandusamet	LAÖA
81	Honori bastioni restaureerimine	2025	2027	3 000 000	2 100 000	900 000	30%			100 000	300 000	500 000	Linnamajandusamet	LAÖA, ALPA
82	Gloria bastioni restaureerimine ja bastioni vallikraavi arendamine	2025	2029	11 250 000	7 875 000	3 375 000	30%			1 000 000	2 375 000		SA Narva Muuseum	ALPA
83	Triumphibastioni valgustuse taastamine	2026	2027	70 000		70 000	100%				70 000		SA Narva Muuseum	
84	Vanalinna ja linnuse vahel silla ehitamine	2026	2030	3 700 000	2 590 000	1 110 000	30%				1 110 000		SA Narva Muuseum	
85	Hahni trepi rekonstrueerimine	2023	2023	400 000	300 000	100 000	25%	100 000					Linna Arenduse ja Ökonoomika Amet	ALPA
86	Joaoru rannahoone renoveerimine	2024	2027	360 000		360 000	100%		60 000	100 000	100 000	100 000	Linnamajandusamet	SA Narva Linna Arendus

134	Narva Keskraamatukogu peahoone (Malmi 8) renoveerimine ja Kreenholmi haruraamatukogu üle viimine Narva Rahvaste majja (Kreenholmi 25)	2023	2027	3 500 000		3 500 000	100%		500 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	Linnamajandusamet-	ALPA, KO
87	Narva koskede vaateplatsi ehitamiseks tugimüüri rekonstrueerimine ja vaateplatsi ehitamine	2025	2027	3 000 000	2 100 000	900 000	30%			100 000	300 000	500 000	Linnamajandusamet	Narva Gate OÜ
88	Narva Kreenholmi kultuurikvartali "Manufaktuur" konseptsiooni välja töötamine ja kultuurikvartali rajamine	2023	2026	30 000 000	30 000 000		0%						SA Kreenholmi Kultuurikvartal	Narva Gate OÜ, KO, LMA, LAÖA
135	Kreenholmi manufaktuuri munitsipaalterritooriumi heakorrastamine	2024	2027	2 000 000	1 000 000	1 000 000	50%		100 000	200 000	300 000	400 000	Linnamajandusamet	Narva Gate OÜ
89	Kreenholmi silla renoveerimine (Kreenholmi ajaloolisel alal)	2025	2026	3 000 000	2 100 000	900 000	30%			200 000	700 000		Linnamajandusamet	Narva Gate OÜ, LAÖA
91	Projekti "Narva linna jalgpalli pneumohalli projekteerimine ja ehitamine" ellu viimine	2021	2024	7 641 925	1 500 000	6 141 925	80%	6 141 925					Linnamajandusamet	ALPA, KO
136	Maakondliku tähtsusega mitmefunktsionaalse spordikeskuse ehitamine	2025	2027	27 000 000		27 000 000	100%			500 000	13 250 000	13 250 000	Linnamajandusamet	KO
92	Narva Kreenholmi staadioni rekonstrueerimine	2025	2027	26 652 407		26 652 407	100%			7 995 722	10 660 963	7 995 722	Linnamajandusamet	LAÖA, KO
3.2 Kultuuriprogramm on mitmekesine ja aastaringsetl tihe														
93	Kultuuri- ja spordiürituste korraldamine ja toetamine	2023	2027	1 223 500		1 223 500	100%	187 500	248 000	270 000	248 000	270 000	Kultuuriosakond	
94	Kultuuriorganisatsioonide (sh rahvuskultuuriseltside) toetamine	2023	2027	145 000		145 000	100%	45 000	25 000	25 000	25 000	25 000	Kultuuriosakond	
3.3 Teeninduskultuur on kõrge														
137	Karavaniturismi jaoks infrastruktuuri loomine	2024	2026	275 000	192 500	82 500	30%		15 000	60 000	7 500		Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	SA Narva Linna Arendus, LMA
3.4 Linna turundus ja kommunikatsioon osapoolte vahel on aja- ning asjakohane														

95	Kultuuriturismi arengukava koostamine ja tegevuste elluviimine (TExTour)	2021	2024	122 375	122 375		0%						Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	Narva Gate OÜ
96	Osalemine koostöövõrgustikes (sh turismiklaster ning rahvusvahelised projektid)	2023	2027	41 000		41 000	100%	5 000	9 000	9 000	9 000	9 000	Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	
97	Linna turunduskava koostamine ja elluviimine	2024	2027	120 000		120 000	100%		30 000	30 000	30 000	30 000	Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	
98	Projekti "Vana-Narva uus elu" elluviimine	2022	2023	239 482	167 637	71 845	30%	65 237					Linna Arenduse ja Õkonoomika Amet	SA Narva Muuseum
99	Narva linna kultuuristrateegia tegevuste elluviimine Euroopa kultuuripealinnaks kandideerimise eesmärgil	2023	2035	20 000 000	14 000 000	6 000 000	30%						Kultuuriosakond	

4. Strateegiline eesmärk: Narva on aktiivne, avatud ja kaasav linn

4.1 Linnas on loodud ja laialt kokku lepitud uus omavalitsuse juhtimise kontseptsioon

100	Linnavalitsuse struktuuri korrastamine	2022	2023	53 000		53 000	100%	20 000					Linnakantselei	
-----	--	------	------	--------	--	--------	------	--------	--	--	--	--	----------------	--

4.2 Linnas kasutatakse parimaid kättesaadavaid e-lahendusi

101	Info- ja haldussüsteemide soetamine ja arendamine	2023	2025	118 580		118 580	100%	74 580	22 000	22 000			Linnakantselei	RA, KO
-----	---	------	------	---------	--	---------	------	--------	--------	--------	--	--	----------------	--------

4.3 Linna valitsemisega seotud teenistujate kvalifikatsioon on tasemel

4.4 Linna erinevad kogukonnad on aktiivselt kaasatud linna juhtimisse

102	Kodanikualgatuse toetamine	2023	2027	1 589 401		1 589 401	100%	389 401	300 000	300 000	300 000	300 000	AÕA, Linnamajandusamet	
103	Linnakodanike kaasamise süsteemi loomine	2023	2024	35 000		35 000	100%	20 000	15 000				Linnakantselei	LAÕA
138	Avalike teenuste teabeskuse loomine	2024	2025	200 000		200 000	100%		100 000	100 000			Linnakantselei	LAÕA

3 Narva linna ja linna arvestusüksuse eelarvestrateegia 2024-2027

3.1. Sissejuhatav osa

Eelarvestrateegia koostatakse Narva linna arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida arengukavas kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegia on finantsplaan, mis on aluseks linna eelarve koostamisel, kohustiste võtmisel ja investeringuprojektide kavandamisel.

Linna eelarvestrateegia on koostatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (*edaspidi ka* KOFs) § 20 ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (*edaspidi ka* KOKS) § 37² alusel.

Vastavalt Narva Linnavalikogu 21.01.2021 määrusele nr 2 „Narva linna arengudokumentide menetlemise kord“ (<https://www.riigiteataja.ee/akt/429012021023>) eelarvestrateegia koostatakse linna arengukava osana.

Eelarvestrateegia koostamisel tagatakse linna stabiilse arengu realistliku planeerimise kaudu. Arengukavas püstitatud eesmärged ja tegevuste elluviimiseks on vajalik tagada linna tulubaasi stabiilsus ja investeerimisvõime jätkusuutlikkus.

Eelarvestrateegia hõlmab nelja eelseisvat eelarveaastat ning igal aastal tulenevalt majanduskeskkonnas toimuvatest muutustest korrigeeritakse. Käesolev eelarvestrateegia kajastab Narva linna eelarvepoliitilisi eesmärged ja tegevusi nende saavutamiseks aastatel 2024 – 2027.

Eelarvestrateegia koostatakse Narva linna arvestusüksuse kohta. Narva linna arvestusüksusesse seisuga 31.12.2022.a kuuluvad järgmised üksused: Narva Linn (Narva Linnavalitsuse isikus), Sihtasutus Narva Linnaelamu, Sihtasutus NARVA HAIGLA, Sihtasutus Narva Linna Arendus, Sihtasutus Narva Sadam, Osühing Narva Jäätmekäitluskeskus, Sihtasutus Narva linnaleht. Narva Linnavalikogu on 21.04.2022 võtnud vastu otsust nr 18 Sihtasutuse Narva linnaleht põhikirja muutmise ja sihtasutuse lõpetamisest. Sihtasutus oli kustutatud mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrist likvideerija avalduse alusel (kustutamiskanne 23.12.2022.a). Arvestusüksuse objektiivse finantsseisundi kajastamiseks käesolevas eelarvestrateegias ei kajastu info sihtasutuse Narva linnaleht kohta.

Eelarvestrateegias on rakendatud finantsdistsipliini tagamise meetme täitmine, et vältida linna ja linna arvestusüksuse raske finantsolukorra ohtu.

Linna eelarvestrateegia koostamise lähtealusteks on Narva linna arengukava, Eesti Panga majandusprognoos (Rahapoliitika ja majandus 2023/1), Rahandusministeeriumi 2023. aasta kevadine majandusprognoos ja Stabiilsusprogramm 2023, Euroopa komisjoni soovitus Eestile ning teised kohaliku omavalitsuse üksuse (*edaspidi kov*) tegevust mõjutavad õigusaktid.

3.2 Sotsiaalmajandusliku keskkonna analüüs ja prognoos

3.2.1 Eesti üldine majanduskeskkond

Statistikaameti esialgsete andmete kohaselt langes Eesti sisemajanduse koguprodukt (SKP) 2022. aasta neljandas kvartalis võrreldes 2021. aasta sama perioodiga 4,1%, jooksevhindades moodustas SKP 10 miljardit eurot. 2022. aastal kokku langes majandus 1,3%. Suurima positiivse mõjuga olid koroonakriisist taastunud majutus ja toitlustus. Seda toetasid vähemal määral mitmed teised tegevusalad. Tugevama negatiivse panusega paistsid silma kinnisvaraala tegevus, energeetika, kaubandus, põllumajandus ja finantstegevused. Eratarbimine kasvas 2022. aastal 2,6%, valitsemissektori tarbimine jäi 2021. aasta tasemele. Investeeringud langesid aasta kokkuvõttes 10,9%. Küllaltki võrreldava tempoga kasvasid nii eksport (5,0%) kui ka import (5,8%). Netoeksport oli aga teist aastat järjest negatiivne – Eestisse osteti 200 miljoni euro eest rohkem kaupu ja teenuseid, kui suudeti ise välismaale müüa.

Statistikaameti andmetel oli Eesti valitsemissektori eelarve puudujääk 2022. aastal 1% ja võlatase 18% sisemajanduse koguproduktist (SKP). Möödunud aasta lõpus ületasid valitsemissektori koondelarve kulud tulusid 335 miljoni euroga.

Statistikaameti andmetel tõusis tarbijahinnaindeks 2022. aastal 2021. aasta keskmisega võrreldes 19,4%. Tarbijahinnaindeksi suurimaks mõjutajaks olid 2022. aastal eluasemega seotud hinnatõusud, mis kokku andsid kogutõusust kaks viiendikku. Kodudesse jõudnud elekter kallines aastavõrdluses 94,4%, gaas 123,8%, tahkekütus 73,5% ja soojusenergia 49,1%. Toit ja mitteamkohoolised joogid andsid kogutõusust ligi veerandi. Bensiin oli 30% ja diislikütus 45,9% kallim.

Statistikaameti andmete kohaselt oli keskmine brutokuupalk 2022. aastal 1 685 eurot ehk 8,9% kõrgem kui 2021. aastal. Keskmine reaalpalk mullu aga langes 8,8%, jäädes 1358 euro peale (reaalpalga arvutamisel võetakse arvesse tarbijahinnaindeksit, see näitab ostujõudu ehk kui palju tooteid ja teenuseid on võimalik teenitud palga eest tarbida). Aasta lõikes oli keskmine brutokuupalk endiselt kõrgeim info ja side tegevusalal, finants- ja kindlustustegevuses ning energeetikas, madalaim aga kinnisvaraalas tegevuses ning majutuse ja toitlustuse tegevusalal. Kõige enam tõusis keskmine brutokuupalk majutuse ja toitlustuse (15,6%) ning töötleva tööstuse (13,2%) tegevusaladel. Aeglasem palgakasv oli tervishoiu ja sotsiaalhoolekande (4,4%) ning muude teenindavate tegevuste (1,2%) tegevusaladel. Maakonniti oli 2022. aastal keskmine brutokuupalk jätkuvalt kõrgeim Harju (1 834 eurot) ja Tartu (1 690 eurot) maakonnas ning madalaim Valga (1 185 eurot) ja Hiiu (1 114 eurot) maakonnas. Ida-Viru maakonna keskmine brutopalk 2022.a. oli 1 387 eurot.

Statistikaameti andmetel elab Eestis 01.01.2023 seisuga 1 365 884 inimest, mida on 34 088 (2,6%) võrra rohkem kui aasta varem. Eelmisel aastal sündis Eestis 11 646 inimest ja suri 17 315. Eestisse saabus 49 414 inimest ja välja rändas 9657, seega sisseränne ületas väljarännet viiekordselt. Rahvaarvu kasvatas sisseränne, mida eelmisel aastal mõjutasid enim Eestisse saabunud ukrainlased. Sisserändajatest 67% moodustasid Ukraina kodakondsusega inimesed, keda jäi Eestisse püsivalt elama 33 217.

Statistikaameti täpsustatud andmed Eesti majanduse põhinäitajate kohta on avaldatud Statistikaameti kodulehel <http://www.stat.ee>.

Eesti majandusprognosis

Eesti Panga majandusprognosis (avalikustatud 28.03.2023.a) kohaselt 2023. aastal paranevad tingimused majanduskasvu taastumiseks. 2023. aasta vältel liigub SKP tõusujoones, ent kuna kasv ehitub eelmise aasta teises pooles aset leidnud majanduslangusele, jääb majanduse maht selle aasta kokkuvõttes 2022. aastaga võrreldes siiski 0,6% väiksemaks. Järgmistel aastatel majanduskasv tugevneb 3% lähedale. Sellele aitavad kaasa välisturgude taastumine, odavam energia, aeglasem tarbijahinna kasv, tarbijate ostujõu suurenemine ja nii ettevõtete kui ka majapidamiste kindlustunde paranemine, mis loob paremad eeldused uute investeeringute tegemiseks. Kerkinud intressimäärade tingimustes kujuneb laenu- ja investeeringute kasv siiski aeglasemaks kui enne mitmikriisi ning sellest tulenev tugi majandusele jääb tagasihoidlikumaks. Prognoosiga seotud ebakindlus on endiselt suur. Kuigi tarneahelate ja energiaga seonduv määramatus on vähenenud, siis sõja ja geopoliitiliste pingete edasine kulg võivad märgatavalt muuta majanduse väljavaadet. Majanduslangus suurt töötuse kasvu kaasa ei too. Oskustööjõu puudus motiveerib nõudluse taastumise ootuses töötajaid palgal hoidma, see paistab välja ka seni stabiilsena püsinud hõive näol. Hõivet hoiab hoolimata majanduse jahenemisest üleval muuhulgas see, et energiakriisis enam kannatanud valdkonnad on vähem tööjõumahukad. Tööpuudus on seni vähe kasvanud ja enamik lisandunud töötutest on Ukraina sõjapõgenikud. Hiljutise majanduslanguse tulemusel tööpuudus mõnevõrra veel suureneb ja tipneb 2023 aastal 7,2% juures, hakates seejärel uuesti kahanema. Hinnatõusu aeglustumine jätkub. 2022 aasta lõpus alanud keskmise palga ostujõu taastumine jätkub, jõudes tagasi languseelsele tasemele 2025. aastal. Edasine majanduskasv sõltub rahvusvahelisest konkurentsivõimest. Ettevõtete hinnang rahvusvahelisele konkurentsivõimele on langenud madalseisu. Tänavune eelarvepuudujääk suureneb enam kui miljardi euro võrra — 3,8%ni SKPst. 2024. aastast alates sõltub eelarve puudujääk sellest, milliseid otsuseid riigi kulude ja tulude kohta loodav koalitsioonivalitsus teeb. Eelarvedistsipliini taastamine on oluline selleks, et vältida riigi võlakoormuse ja intressikulude kasvu ning leevendada hinnakasvurvet majanduses.

Väljavõte Eesti Panga majandusprognosisist

Majanduse põhinäitajad (%)	2023	2024	2025
SKP jooksevhindades (mld eurot)	38,80	40,49	42,83
SKP püsivhindades (%)	-0,6	2,6	3,6
Tarbijahinnaindeks (%)	9,0	1,8	1,3
Hõive (%)	-0,7	0,1	0,5
Töötuse määr (% tööjõust)	7,2	6,8	5,8
Keskmine brutopalk (eurodes)	1 866	1 979	2 101

Eesti Panga prognoosi põhinäitajad on toodud

https://haldus.eestipank.ee/sites/default/files/2023-03/rpm_2023_1_est.pdf.

Rahandusministeerium 2023.aasta kevadise majandusprognosis (avalikustatud 06.04.2023.a) koostades oli olukorras, kus valimiste tõttu on järgmisteks aastateks oodata mahukaid eelarveotsuseid, mis ei sisaldu majandusprognosis. Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt majanduse seis on 2023. aasta alguses nõrgemapoolne, kuid paranemist on oodata aasta teises pooles. Järgnevateks aastateks

prognoositakse mõõdukat majanduskasvu. Sõjategevus ning sellele järgnenud Venemaale kehtestatud sanktsioonidega kaasnenud toorainete ja energia kiire kallinemine ning tarneprobleemide süvenemine põhjustas ettevõtetele sisendhindade märkimisväärse tõusu ning on seetõttu erinevate kaupade ja teenuste hindadesse kandunud. Aasta kokkuvõttes aeglustub tarbijahindade tõus 2023. aastal 9,2%ni, 2024. aastal 3,0%ni ning 2025. aastal 2,1%ni. Tulevikutehingute kohaselt võib järgnevatel aastatel arvestada energiahindade mõningase langusega, lisaks on baasinflatsioon kulusurve taandudes stabiliseerumas. 2026. aastal põhjustab inflatsiooni pidurdumise 1,3%ni elektri universaalteenuse meetme lõppemine. Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt tööturu seis on tugev vaatamata reaalsele majanduselangusele. 2023. aastal oodatakse hõivatute arvu kasvu aeglustumist 0,3%ni ning tööpuuduse tõusu 7,4%ni. Käesoleva aasta eelarvepositsioon on tugevalt mõjutatud viimastel aastatel langetatud püsikulusid suurendanud eelarveotsustest, mis koos majanduse jahenemisega kaasneva väiksema maksutulu kasvuga viib eelarvepuudujäägi sel aastal 1,7 miljardi euronni ehk 4,3%ni SKPst. Puudujääki süvendab omakorda ka laenukoormuse kasvu ning intressimäärade tõusu toel jõudsalt kasvav intressikulu. Võrreldes 2023. aasta riigieelarve prognoosiga on puudujääk sel aastal 0,5% SKPst suurem ning 2026. aastal juba 1,5% SKPst suurem. Defitsiit suureneb nii keskvalitsuse kui ka kohalike omavalitsuste tasandil. Kohalike omavalitsuste eelarvepuudujääk ulatus 2022. aastal 104 miljoni euronni ehk 0,3%ni SKPst. Ilma muudatusi tegemata jääb sarnane puudujääk prognoositavalt püsima kogu prognoosiperioodi jooksul kuni aastani 2027. Prognoos on varasema hinnanguga võrreldes halvenenud, kuna füüsilise isiku tulumaksu laekumise kasv on aeglustunud, kasvanud Euribor ning inflatsioonisurve on kergitanud kohalike omavalitsuste kulude taset. Tulude kasvust kiirem inflatsioon ja palgakasv on halvendanud kohalike omavalitsuste finantsvõimekust, hakates piirama mh investeeringute taset ning nõudes omavalitsuselt jätkusuutlikkuse tagamiseks teenuste ja toetuse üle vaatamist. Rahandusministeeriumi 2023.aasta kevadine majandusprognoosi põhinäitajad on toodud <https://fin.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/fiskaalpoliitika-ja-majandus/rahandusministeeriumi-majandusprognoos> .

Väljavõte Rahandusministeeriumi 2023.aasta kevadisest majandusprognoosist ja Stabiilsusprogrammist 2023

Majanduse põhinäitajad	2023	2024	2025	2026	2027
SKP reaalkasv (%)	-1,5	3,0	2,5	2,3	2,0
SKP nominaalkasv (%)	6,0	5,7	4,7	4,2	4,1
SKP jooksevhindades (mld eurot)	38,3	40,5	42,4	44,2	46,0
Tarbijahinnaindeks (%)	9,2	3,0	2,1	1,3	1,9
Tööhõive (15-74-aastased, tuhat inimest)	679,2	683,3	685,4	685,7	685,7
Tööhõive kasv (%)	0,3	0,6	0,3	0,0	0,0
Tööpuuduse määr (%)	7,4	7,2	6,9	6,6	6,5
Keskmine palk (eurot)	1 837	1 942	2 022	2 109	2 197

Stabiilsusprogramm 2023 (avalikustatud 27.04.2023.a) ja selle fiskaalraamistik lähtub Rahandusministeeriumi 2023. aasta kevadisest majandusprognoosist¹ ning 2023. aasta eelarvest. Pärast korralisi riigikogu valimisi asus uus Vabariigi Valitsus ametisse 17. aprillil. Valitsuse koalitsioonilepe sisaldab endas hulgaliselt nii kulu- kui tulumeetmeid, mille

eesmärk on parandada riigirahanduse olukorda ja viia see eelarvereeglitega vastavusse. Eelarvereeglite kohaselt ei tohi valitsussektori nominaalne puudujääk ületada 3% SKPst ning struktuurne positsioon peab eelneva aastaga võrreldes paranema vähemalt 0,5% SKPst. Koalitsioonileppes kavandatud meetmete realiseerumisel saavad need nõuded 2024. aastal täidetud. Esialgne valitsuse plaan on jõuda juba järgmisel aastal eelarvepuudujäägini 3% SKPst, kuid kuna valitsus on töötanud veel nii lühikest aega, on plaanitavate muutuste mõjuanalüüsid alles töös ning lõplik eesmärk selgub riigieelarve ja riigieelarve strateegia protsessis. Uue valitsuse koalitsioonilepe näeb ette valitsussektori nominaalse eelarvepuudujäägi vähendamist 2024. aastal nõutava 3%ni SKPst. Eesmärkide saavutamises paraneb struktuurne eelarvepositsioon 2024. aastal 0,6% võrra SKPst, mis vastab riigieelarve seaduses sätestatud eelarvereeglitele. Kuna meetmete jõustamine vajab veel vastavate õigusaktide koostamist ja vastuvõtmist ning mõjuhindangud täpsustamist, siis käesolev stabiilsusprogramm neid veel ei sisalda, st tegemist on poliitikamuudatusteta stsenaariumiga. Stabiilsusprogrammi 2023 põhinäitajad on toodud <https://fin.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/riigieelarve-ja-eelarvestrateegia/riigi-eelarvestrateegia>.

Euroopa komisjoni soovitused

Euroopa komisjon 24.05.2023 soovib Eestil võtta 2023. ja 2024. aastal järgmisi meetmeid:

1. Kaotada kehtivad energiatoetusmeetmed 2023. aasta lõpuks ja kasutada sellest tulenevat kokkuhoidu valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja toetusmeetmeid, tagada, et need on suunatud haavatavate kodumajapidamiste ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks. Tagada konservatiivne eelarvepoliitika, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste netokulude nominaalset kasvu 2024. aastal kuni 4,9 %ni. Säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada taaste- ja vastupidavusrahastu toetuste ja muude ELi vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks. Jätkata pärast 2024. aastat keskpika perioodi eelarvestrateegia rakendamist, mis hõlmab järkjärgulist ja kestlikku konsolideerimist koos investeeringute ja reformidega, mis soodustavad hoogsamat kestlikku majanduskasvu, et saavutada keskpikas perspektiivis usaldusväärne eelarvepositsioon.
2. Jätkata taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas selle REPowerEU peatüki järjepidevat rakendamist. Jätkata ühtekuuluvuspoliitika programmide kiiret rakendamist täielikus vastastikusel täiendavuses ja koostöös taaste- ja vastupidavuskavaga.
3. Tugevdada sotsiaalkaitset, sealhulgas vähendada eakate vaesust ja laiendada töötuskindlustushüvitiste katvust, hõlmates eelkõige lühiajalist tööd tegevad ja ebatüüpilises töösuhtes olevad inimesed. Parandada tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse teenuste kättesaadavust ja taskukohasust eelkõige nende teenuste kestliku rahastamise kaudu.
4. Vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest, kiirendada taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, sealhulgas suurendades riigi elektrivõrgu võimsust. Tagada elektriühenduste piisav võimsus, et suurendada varustuskindlust, ja jätkata sünkroniseerimist ELi elektrivõrguga. Parandada uute rahastamis- ja

toetusmeetmete abil energiatõhusust, et saavutada pikaajalise renoveerimisstrateegia eesmärgid. Jätkata jõupingutusi kestliku transpordi osakaalu suurendamiseks, elektrifitseerides raudteevõrku ja kasutades maksusid, millega stimuleeritakse sõidukipargi järkjärgulist uuendamist heiteta või vähese heitega sõidukitega. Suurendada poliitilisi jõupingutusi rohepöördeks vajalike oskuste pakkumiseks ja omandamiseks.

3.3. Narva linna eelarvestrateegia perioodiks 2024 - 2027

Eelarvestrateegia koostamise peamiseks eesmärgiks on linna arengukavas ja samuti valdkondlikes arengukavades toodud investeeringuprojektide elluviimise kavandamine ning seeläbi piirkonna arengueesmärkide saavutamisele kaasa aitamine.

Eelarvestrateegia on aluseks iga-aastasele eelarve koostamisele ning samuti annab juhised vajalike muutuste tegemiseks (tulude kasvatamiseks või kulude kärpimiseks) ja võimaldab selgemalt aru saada kohaliku omavalitsuse võimekusest teha investeeringuid ning võtta laene ja muid kohustisi.

Eelarvestrateegias on esitatud andmed võetud laenudest tulenevate kohustiste kohta. Eelarvestrateegias on sätestatud Narva linna ja linna arvestusüksuse finantsdistsipliini tagamise meetmete rakendamine ja täitmine. KOFIS-i kohaselt peab linn tagama iga-aastaselt põhitegevuse tulemi väärtuse lubaval tasemel ning hoidma netovõlakoormuse individuaalsel piirmääral nii endal kui ka koos sõltuvate üksustega.

Linna arengukavas esitatud arengutegevuste realiseerimine on otseses seoses saadavate tulude mahuga (sh tulumaksu laekumine, riiklikud toetused) ja laenu võtmise võimalustega. Põhjenduseks on asjaolu, et linna tegevuste finantseerimine omavahendist suuremas osas otseselt sõltub Eesti majanduse kasvust, linnaelanike tööhõivest ja sellest tuleneva tulumaksu laekumisest, riigilt saadud toetustest, laenu võtmisest, välisinvesteeringutest. Rahvastikuregistri andmetel 01.01.2023.a. seisuga oli Narvas elanikkonna arv 53,63 tuh.inimest, aasta tagasi 01.01.2022.a seisuga oli 53,98 tuh.inimest. Ajutise kaitse elamisloaga Ukraina sõjapõgenike arv Narva linnas oli 526

23.11.2022.

(<https://siseministerium.ee/tegevusvaldkonnad/rahvastikutoimingud/rahvastikustatistika#ukraina-sojapogenike>). Detailsemad andmed Narva linna rahvastiku kohta on avaldatud

<https://www.investinnarva.ee/et/narvast/ldinfo/rahvastik>.

18. jaanuariks 2023 oli äriregistris registreeritud 4586 Narva ettevõtjat (18.01.2022 seisuga

oli registreeritud 4582 ettevõtjat). Narvas on 99,9% kõigist ettevõtetest mikro-, väike- ja keskmised ettevõtted. Põhiosa tegutsevatest ettevõtetest moodustavad mikroettevõtted, kus töötajate arv ei ületa 9 inimest (96,6% kõigist ettevõtetest). Narvas on vaid kaks registreeritud suurettevõtet (rohkem kui 250 töötajaga): OÜ Fortaco Estonia ja AS Hanza Mechanics Narva. Suured ettevõtted on ja annavad enamikule inimestest tööd AS Enefit Power, AS Enefit Solutions, OÜ Maxima Eesti ja OÜ Aquaphor International, kuid seoses sellega, et need pole registreeritud Narvas, ei kajastu linna üldises statistikas. Üldinfo Narva ettevõtluse statistika kohta on avaldatud <http://www.investinnarva.ee>.

Eesti Töötukassa registreeritud töötute arvu dünaamika on ära toodud alljärgnevas võrdlustabelis (väljavõte 19.06.2023).

Nimetus	01.01.2022	01.01.2023	01.06.2023
Eesti	44 016	51 434	48 576
Ida-Viru Maakond	6 264	6 850	6 686
Narva linn	2 892	2 895	2 873

Tulude ja investeeringute tase prognoos 2024-2027 aastate kohta on kavandatud konservatiivsuse printsiibist ja ei kata kõike linna arengukava tegevuskavas kirjeldatud tegevusi. Tulude enamlaekumine võimaldab lisaelarve koostamisel suunata lisavahendeid vastavalt prioriteetsetele tegevustele. Majandusolukorra oodatust nõrgema arenguga, mis võib tuua kaasa tulude alalaekumist, tuleb eelarve ja kuluplaanid õigeaegselt muuta, ümberkorraldada kulud kokkuhoiumeetme rakendamisega. Narva linna ametiasutused (sh hallatavad asutused) majandamiskulude tegemisel, vara ostmisel, teenuse tellimisel, riigihangete korraldamisel lähtuvad eesmärgist tagada rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning konkurentsi efektiivne ärakasutamine riigihankel.

Käesoleval ajal koostatakse ning muudetakse erinevaid arengudokumente, mis avaldavad mõju linna arengule. Nendeks on Narva linna üldplaneering 2035+, Narva linna jäätmekava aastateks 2023-2029, Narva munitsipaalharidussüsteemi arengukava 2030 muutmine.

Käesolevas linna eelarvestrateegias perioodil 2024-2027 on prioriteediks tagada seadusjärgsete avalike teenuste osutamine linna elanikele, muuta kov-i tegevus tõhusamaks ja tagada kvaliteetsete kohaliku tasandi avalike teenuste pakkumine. Selle täitmiseks tuleb sealhulgas parandada elukeskkonna infrastruktuur, luues linnaelanikele kaasaegseid ja mugavaid elutingimusi (sh tehniline ja sotsiaalne infrastruktuur, spordi- ja vabaaja veetmise võimalused) ning tagada kov-i asutuste töötajate motiveerimist.

Kuna kov-i võimalused kohustiste võtmises on piiratud ja finantsdistsipliini tagamise meetmeid tuleb rangelt täita, prioriteedid investeerimistegevuses on eelkõige seotud toetuste (sh Euroopa Liidu) ning välisabi kasutamisega, mis võimaldab kaasata vahendeid prioriteetsetele projektidele linna infrastruktuuri rajamisel ning uuendamisel.

Eelarvestrateegia koostamisel, peale linna laekumiste kavandamist, ametiasutustele olid antud piirsummad väljaminekute osas. Juhul, kui eesmärkide ja tegevuste täitmiseks oli hinnatud, et olulised tegevused on ebapiisavalt rahastatud, olid need tegevused esitatud eraldi reservtegevuste nimekirjana prioriteetide kaupa, mille realiseerimine saab olla ainult algselt kavandatud suuremate tulude laekumise korral.

Eelarvestrateegia prognoosimisprotsess koosneb osadest: põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude prognoosimine, investeerimistegevuse prognoosimine, laenu võtmise vajaduse väljaselgitamine, likviidsete varade muutuse leidmine ja netovõlakooormuse arvutamine.

Narva linna eelarvestrateegia perioodiks 2024 – 2027 on koostatud tekkepõhise meetodika alusel, andmed on esitatud eurodes. Tekkepõhises eelarves kajastatakse tehingud vastavalt nende toimumisele, sõltumata sellest, millal nende eest raha laekub või välja makstakse. Tekkepõhine eelarvestamine annab ülevaate, kui palju saab

eelarveaastal kulutuste tegemiseks kohustisi võtta, sõltumata sellest, millal tuleb kohustiste eest tasuda.

Ülevaade 2022.aasta täitmise osas, Narva linna 2023.aasta eelarvest (edaspidi 2023.aasta eelarve) ja eelarvestrateegia aastateks 2024-2027 on esitatud punktis 3.6. Narva linna 2023.a eelarve oli kinnitatud Narva Linnavolikogu poolt 22.12.2022 summas 109,3 mln.eurot, Narva Linnavolikogu 15.06.2023 määrusega nr 14 täpsustatud eelarve maht moodustab 134,3 mln.eurot.

3.3.1 Põhitegevuse tulud

Põhitegevuse tulud on jaotatud majandusliku sisu järgi vastavalt KOF5-ile järgmisteks liikideks:

- 1) maksutulud;
- 2) tulud kaupade ja teenuste müügist;
- 3) saadavad toetused;
- 4) muud tegevustulud.

Maksutulud

Eesti maksusüsteem koosneb maksuseadustega sätestatud ja kehtestatud riiklikest maksudest ning seaduse alusel valla- või linnavolikogu poolt oma haldusterritooriumil kehtestatavatest kohalikest maksudest. Käesolevas eelarvestrateegias on kavandatud riiklikeks maksudeks füüsilise isiku tulumaks ja maamaks. Kohelikeks maksudeks on reklaamimaks, teede ja tänavate sulgemise maks ning parkimistasu.

Füüsilise isiku tulumaksu laekumist reguleerivad tulumaksuseadus ja füüsilise isiku tulumaksu kohaliku omavalitsuse üksustele eraldamise kord. Riigikogu võttis vastu 07.12.2022 sotsiaaltoetuste seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse, mille kohaselt alates 01.01.2024 tulumaksuseaduses tehakse järgmised muudatused: residendist füüsiliste isikute makstud tulumaks, arvestamata 4. peatükis sätestatud mahaarvamisi, laekub maksumaksja elukohajärgse kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse järgmiselt: 1) 1,88% residendist füüsilise isiku riiklikust pensionist; 2) 12,06% residendist füüsilise isiku muust maksustatavast tulust, välja arvatud kohustuslik ja täiendav kogumispension, § 18 lõikes 13 nimetatud dividend ja vara võõrandamisest saadud kasu. Eelkõige see seotud üldhoolduse rahastamise reformiga. Käesoleva eelarvestrateegia 2024-2027 koostamise hetkel Riigikogu võttis vastu tulumaksuseaduse ning sotsiaaltoetuste seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse. Vastuvõetud seadusega muudetakse kohalike omavalitsuste üksustele tulumaksu eraldamise põhimõtteid. Suurendatakse 2024. a residendist füüsilise isiku riiklikult pensionilt eraldatavat tulumaksu 2,5%-ni ja vähendades samal ajal muust maksustatavast tulust, välja arvatud kohustuslik ja täiendav kogumispension ning vara võõrandamisest saadud kasult eraldatavat tulumaksu 11,89%-ni. Muudatusega suureneb vähem tulukate kov-ide tulumaksu laekumine ja samavõrra väheneb tulukamate kov-ide tulumaksu laekumine, mis tähendab eeldatava tulumaksu laekumise aastase kasvu vähenemist. Kov-ide tulubaasi ümberkorraldus oli vajalik, sest regionaalne ebavõrdsus on suur ning erinevate kriiside tulemusena on keerulisse olukorda sattunud vähem tulukamad kov-id. Negatiivse mõjuna lisandub veel käibemaksu määra tõstmine 20%-lt 22%-le 2024. aastal. Riigieelarve väga kehva olukorra tõttu ei ole võimalik 2024. aasta riigieelarve üldiste tulude arvelt tasandusfondi mahtusid suurendada nõrgema

tulubaasiga kov-ide finantsolukorra leevendamiseks. Linna tulumaksu planeerimisel on sh võetud arvesse eelmise aasta tegelik ja jooksva aasta oodatav laekumine; majandusolukorra prognoosid, kohaliku omavalitsuse üksustele laekuva tulumaksu osakaal, maksumaksjate arv, samuti Narva linna elanikele peamiseks tööandjateks olevate ettevõtete majandusnäitajate dünaamika (AS Enefit Power, AS Enefit Solutions, OÜ Fortaco Estonia, OÜ Aquaphor International, HANZA Mechanics Narva AS).

2022 aastal korraldas Maa-amet maade hindamise, mille tulemused hakkavad kehtima 2024 aastast. Maa hind on Narva linnas kasvanud keskmiselt seitse korda.

01.06.2023 jõustuva maamaksuseaduse § 5 lõike 1 kohaselt kohaliku omavalitsuse volikogu kehtestab hiljemalt maksustamisaastale eelneva aasta 1. juulil igale järgmisele maa sihtotstarbegrupile maksumäära:

- 1) elamumaale ja maatulundusmaa õuema kõlvikule 0,1–0,5 protsenti maa maksustamishinnast aastas;
- 2) käesoleva lõike punktis 1 nimetamata maatulundusmaale 0,1–0,5 protsenti maa maksustamishinnast aastas;
- 3) käesoleva lõike punktides 1 ja 2 nimetamata sihtotstarbega maale 0,1–1,0 protsenti maa maksustamishinnast aastas.

Eeltoodust tulenevalt on Narva Linnavolikogu kehtestanud alates 1. jaanuarist 2024 uued maamaksumäärad Narva linnas maa sihtotstarbegruppidele ning tunnistas kehtetuks Narva Linnavolikogu 26.09.2013. a määrus nr 24 „Maamaksumäära kehtestamine“. Vastavalt maamaksust vabastamise korrale Narva linnas (Narva linnavolikogu 22.11.2012 määrus nr 23) vabastatakse Narva linna poolt represseeritu ja represseerituga võrdsustatud isikud. Maamaksu arvestuse aluseks on võetud uued maksumäärad, maamaksu eelmise aasta tegelik ja jooksev laekumine eelarvesse.

Kohalike maksude seaduse alusel võib kohalik omavalitsus anda määruse oma haldusterritooriumil *kohalike maksude* kehtestamiseks. Kohalikud maksud on käesolevas eelarvestrateegias kajastatud muude maksutuludena: reklaamimaks, teede ja tänavate sulgemise maks ning parkimistasu. Reklaamimaks on kehtestatud Narva Linnavolikogu 27.02.2020 määrusega nr 6. Maksumaksja on maksuobjekti otsene valdaja, kes on kohustatud reklaamimaksu maksuma ning täitma teisi talle seoses maksukohustusega pandud rahalisi ja mitterahalisi kohustusi.

Narva linna teede ja tänavate sulgemise maks on kehtestatud Narva Linnavolikogu 21.05.2015 määrusega nr 18. Teede ja tänavate sulgemise maksu tasuvad füüsilised ja juriidilised isikud demonstratsioonide, rongkäikude ja muude üürituste (sh kultuuri-, spordiürituste, ajutiste kauplemiskohtade organiseerimiseks jne), korraldamise, samuti ehitus- ja remonttööde puhul, kui sellega kaasneb Narva linna haldusterritooriumil asuva üldkasutatava tee, tänav, väljaku, pargi, puhkeala või selle osa sulgemine.

Parkimistasu on kehtestatud Narva Linnavolikogu 22.03.2018 määrusega nr 6 „Narva avalik tasuline parkimisala ja parkimistasu“. Maksukohustuslane on mootorsõiduki juht, kes pargib mootorsõiduki ja/või selle haagise avalikul tasulisel parkimisalal.

Tulud kaupade ja teenuste müügist

Antud tuludena on planeeritud riigilõivud, tulud haridusalasest tegevusest, kultuuri- ja kunstialasest tegevusest, spordi- ja puhkealasest tegevusest, sotsiaalialasest tegevusest, tulud üldvalitsemisest, tulud muudelt majandusaladelt, üür ja rent, tulud õiguste müügist, muu toodete ja teenuste müük.

Tulude kavandamisel on võetud arvesse 2022.aasta tegelik ja 2023.aasta oodatav laekumine ning muudatused asutuste tegevustes. Suurimad laekumised antud osas on kavandatud peamiselt haridus- ja sotsiaalsel tegevusest saadavate tulude arvelt.

Saadavad toetused tegevuskuludeks

Iga-aastases riigieelarves on ette nähtud toetus nõrgema tulubaasiga kohalikele omavalitsustele. Tasandusfondi jaotamise põhimõtted määratakse seadusega. Tasandusfondi suurus ja jaotamise aluseks olevate arvnäitajate väärtused määratakse riigieelarvega. Tasandusfondi eesmärk on vahendite kasutamise tingimusi määramata ühtlustada kohaliku omavalitsuse üksuste ülesannete täitmise võimalusi. Tasandusfondi jaotamisel võetakse arvesse sh kohaliku omavalitsuse üksusele laekuv tulumaks, elanike demograafiline struktuur, gümnaasiumiõpilaste arv munitsipaalkoolides ja muud kohaliku omavalitsuse üksuse parameetrid. Tasandusfondi vahendid jaotatakse Vabariigi Valitsuse korraldusega.

Toetusfondi suurus ja sellesse kuuluvad toetuste liigid määratakse riigieelarvega. Toetusfond on kohaliku omavalitsuse üksustele seaduses määratud sihtotstarbel ja tingimustel kasutamiseks või riigieelarves määratud sihtotstarbel antav toetus, mida jaotatakse ainult arvnäitajate alusel. Toetusfondi jaotamise aluseks olevad arvnäitajad ja nende arvestamise alused sätestatakse seadusega. Arvnäitajate väärtused määratakse riigieelarvega. Toetusfondi jaotamise ja kasutamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. 2023 aastal toetusfondi vahendid on ette nähtud sh üldhariduskoolide pidamiseks antavaks toetuseks (tööjõukuludeks, täienduskoolituseks, õppekirjanduseks, koolilõunaks, tõhustatud ja eritoe tegevuskuludeks, kultuurirahastuse toetuseks), koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetuseks, suure hooldus- ja abivajadusega lapsele abi osutamise toetus; huvihariduse ja –tegevuse toetuseks, toimetulekutoetuse väljamaksmiseks, matusetootuseks, asendus- ja järelhooldusteenuse toetuseks, pikaajalise hoolduse korralduse toetus; rahvastikutoimingute kulude hüvitiseks, kohalike teede hoiu toetuseks; sõjapõgenike ja kõrgeenergiakuludega toimetulemise toetus (toetus on ühekordne). Toetusfondi jaotuse kohaliku omavalitsuse üksuste vahel kehtestab Vabariigi Valitsus korraldusega. Pikaajalise hoolduse toetuse eesmärk on vähendada inimeste omaosalust väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse rahastamisel avaliku sektori rahastuse osakaalu suurendamisega. 2023. aastal jaotatakse need vahendid ning asendus- ja järelhooldusteenuse toetuse ja matusetootuse vahendid kohalikele omavalitsustele toetusena toetusfondist, aga 2024. aastast suunatakse vastavad vahendid ümber ja jaotatakse läbi tulumaksu ja tasandusfondi laekumise suurendamise.

2023. a.-2024. a. alustab Narvas kaks riigigümnaasiumi, kus saab õppida üle 700 õpilase. Narva Linnavolikogu 24.11.2022 otsuse nr 72 alusel 31.08.2023.a korraldatakse ümber Narva Kesklinna Gümnaasium, Narva Kreenholmi Gümnaasium, Narva Pähklime Gümnaasium, Narva Soldino Gümnaasium, muutes koolide tegutsemise vormi põhikoolideks. Koolivõrgu ümberkorraldamine avaldab mõju toetus- ja tasandusfondi suursele linna eelarvestrateegia perioodil.

Muudes tegevuskuludeks saadud toetustes on planeeritud täiendavad sihtotstarbelised laekumised asutuste tegevuskuludeks. Eelarveaasta jooksul täiendavate toetuste saamisel vastavad muudatused viiakse linna eelarvesse.

Muud tegevustulud

Antud tuludena on planeeritud laekumine vee erikasutusest, üleriigilise tähtsusega maardlate kaevandamisõiguse tasu, saastetasud ja keskkonnahäiringute hüvitised, tulud varude müügist, trahvid ning muud tulud.

3.3.2 Põhitegevuse kulud

Põhitegevuse kulud on jaotatud majandusliku sisu järgi vastavalt KOFIS-ile järgmisteks liikideks:

- 1) antavad toetused;
- 2) muud tegevuskulud.

2024-2027 aastate kavandamisel nimetatud kulude osas võeti aluseks eelnevate aastate andmeid ning ametiasutuste tegevuste kavasid. Ametiasutused esitasid reservtegevuste nimekirjad prioriteetide kaupa, mis viiakse ellu algselt kavandatust suuremate tulude laekumise korral.

Antavad toetused

Toetustena tegevuskuludeks on kavandatud sotsiaalabitoetused ja muud toetused füüsilistele isikutele, sihtotstarbelised toetused tegevuskuludeks, mittesihtotstarbelised toetused. 2024-2027 aastate kavandamisel nimetatud kulude osas võeti aluseks eelnevate aastate andmeid ning asutuste tegevuste kava.

Aastatel 2024-2027 linna eelarves on planeeritud järgmised antavad toetused sh: sihtasutustele ja mittetulundusühingutele, linna üritustele, sotsiaaltoetused, igaaastased liikmemaksud jt.

Linnaeelarvest tegevuskuludeks eraldatavad sihtotstarbelised toetused on eelarvestrateegia perioodil planeeritud lähtudes 2023 aasta tasemest, sh SA-le Narva Linna Arendus, SA-le Narva Muuseum, SA-le Vaivara Kalmistud, toetusena avaliku liiniveo korraldamiseks.

Linnas kehtestatud toetuste andmise korrad on suunatud erinevate valdkondade toetamiseks, soodsa linnakeskkonna loomiseks, aiandusühistute ja korteriühistute sihtotstarbelist toetamiseks. Eelarvestrateegia perioodil kavandatakse need toetused lähtudes eelarve võimalustest.

Antavad toetused moodustavad ca 12 % põhitegevuse kuludest.

Muud tegevuskulud

Muud tegevuskulud jagunevad personalikuludeks, majandamiskuludeks ja muudeks kuludeks. 2024-2027 aastate kavandamisel võeti aluseks 2022 ja 2023 aastate andmeid, ametiasutuste tegevuste kavad.

Personalikulud moodustavad linna põhitegevuse kuludest ca 63%.

Majandamiskulud koosnevad administreerimiskuludest, kinnistute, hoonete, ruumide, rajatiste, sõidukite ja inventari majandamiskuludest, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kuludest, koolituse, õppevahendite, meditsiini- ja hügieenikuludest, toiduainete ja toitlustusteenustest, sotsiaalteenustest ja muude teenuste kuludest.

Eelarvestrateegia perioodil linna asutuste ülesannete täitmisest tulenevad tegevused (k.a sõlmitavad lepingud) kavandatakse lähtudes eelarve võimalustest ning prognoosivatest kuludest. Nt koolieelses lasteasutuses peab lapsele olema tagatud eakohane toit ning koolieelse lasteasutuse seadusest tulenevalt katab lapse toidukulu lasteasutuses vanem. Narva linna lasteaedadel on võimalus eelarvestrateegia kestel sõlmida hankelepinguid toiduainete ostmiseks. Samuti eelarvestrateegia perioodi kestel on vajadus teiste hankelepingute järel, nt info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vara ja tarvikute, meditsiini- ja hügieenitarvete, vara ja inventari remondi- ja hooldusteenuste, sõidukite kasutusrendilepingute osas.

Kuna majandamiskulud on sh otseses seoses riigihangete tulemustega, võib nende maksumus ületada eelarvestrateegias planeeritud. Majandamiskuludele avaldavad mõju sh kommunaalkulude tariifide muudatused, käibemaksumäära muudatused. Juhul kui linna tulubaas ei võimalda katta kõiki kulusid, siis sellest tulenevalt tuleb kuluplaanid õigeaegselt muuta ning rakendada kokkuhoiumeetmeid.

Majandamis- ja muud kulud moodustavad linna põhitegevuse kuludest ca 23%.

Eesti kohalikel omavalitsustel on oma kogukonna elu korraldamisel laialdane pädevus. Narva linna olulisemateks kuluvaldkondadeks on haridusvaldkond, majandus (sh ühistransport), elamu- ja kommunaalmajandus, sotsiaalne kaitse (sh toetused, teenused, hoolekande asutused) ning vabaaeg, kultuur ja religioon (sh kultuurimajad, muusika-, spordi- ja huvikoolid, raamatukogud jne).

Narva linna ametiasutuste (sh hallatavate asutuste), teenistuste kulude klassifitseerimine toimub nii majandusliku sisu järgi kui ka valdkondade lõikes. Koondülevaade on esitatud eelarvestrateegia punktis 3.6.

3.3.3 Investeerimistegevus

Investeerimistegevuse eelarveosa jaotatakse majandusliku sisu järgi vastavalt KOFS-ile järgmisteks liikideks:

- 1) põhivara soetus;
- 2) põhivara müük;
- 3) põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine;
- 4) põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine;
- 5) osaluste soetus;
- 6) osaluste müük;
- 7) muude aktsiate ja osade soetus;
- 8) muude aktsiate ja osade müük;
- 9) antavad laenud;
- 10) tagasilaekuvad laenud;
- 11) finantstulud ja finantskulud.

Linna jätkusuutliku arengu tagamisel on investeerimistegevus võtmetähtsusega ning selle jätkumiseks tuleb kavandada vajalikud vahendid. Kuna tuleb rangelt täita finantsdistsipliini tagamise meetmeid, kov-i võimalused kohustiste võtmises on piiratud. Prioriteedina investeerimistegevuses on eelkõige prioriteetsetele projektidele välisfinantseerimise kaasamine ja selleks omafinantseerimise vahendite kavandamine linna infrastruktuuri rajamiseks ning uuendamiseks. Linna arengutegevuse töö

optimeerimiseks on kõikide suuremahuliste projektide töö (k.a kogu linna projektialase tegevuse koordineerimine) korraldatud läbi Narva Linna Arenduse ja Õkonoomika Ameti.

Arvestades linna omafinantseerimisvõimekust kogu eelarvestrateegia perioodi jooksul, on suuremate investeeringute tegemine võimalik peamiselt välisrahastuse toel.

Antud osa planeerimisel on 2024-2027 aastateks võetud aluseks linnas realiseeritavad ja kavandatavad projektid. Projektide elluviimisest sõltub põhivara soetamiseks saadav sihtfinantseerimine, selle arvelt põhivara soetus ning sellega kaasnevad finantskulud. Eelarvestrateegia perioodil investeerimistegevusele avaldab mõju käibemaksumäärade kasv.

Narva linna investeerimistegevuse arvnäitajad on toodud arengukava tegevuskava osas, ülevaade põhiprojektidest (sh kavandatud investeeringuobjektidest) on esitatud punktis 3.6.

3.3.4 Finantseerimistegevus

Finantseerimistegevuse eelarveosa jaotatakse majandusliku sisu järgi vastavalt KOFS-ile järgmisteks liikideks:

- 1) laenude võtmine, võlakirjade emiteerimine, kapitalirendi- ja faktooringukohustiste võtmine ning kohustiste võtmine teenuste kontsessioonikokkulepete alusel;
- 2) võetud laenude tagasimaksmine, kapitalirendi- ja faktooringukohustiste täitmine, emiteeritud võlakirjade lunastamine ning tagasimaksed teenuste kontsessioonikokkulepete alusel.

Kohustiste võtmine ja tagasimaksmine sõltub linnas realiseeritavatest ja kavandatavatest projektidest ja tegevustest. Võttes aluseks eelmiste perioodide kogemust võib eeldada, et eelarvestrateegia perioodil investeerimisprojektide realiseerimisel võib tekkida vajadus sildfinantseerimise üle. Käesolevas eelarvestrateegias need vahendid pole planeeritud, sest seda osa oluliselt mõjutab 2023.aastal kavandatud projektide prognoositav realiseerimine. Täpsustatud andmed kajastatakse vastava aasta eelarves. Linna kohustiste tagasimaksmine on otseses sõltuvuses ka sildfinantseerimise laekumisega.

Linna võlakohustised on esitatud Narva linna eelarvestrateegia tabelis, esitatud punktis 3.6.

3.4 Narva linna sõltuvate üksuste eelarvestrateegia perioodiks 2024-2027

Narva linn kui kohaliku omavalitsuse üksus ja temast sõltuvad üksused moodustavad Narva linna arvestusüksust. Eelarvestrateegia koostamiseks on vajalik linna sõltuvate üksuste määramine. Sõltuvate üksuste määramisel lähtutakse KOFS-st ja rahandusministri määrusega kehtestatud finantsdistsipliini tagamise meetmete arvutusmetoodikast (on kinnitatud Rahandusministri 16.05.2011 määrusega nr 29). Eelarvestrateegia sisaldab andmeid sõltuvate üksuste majandusolukorrast, sealhulgas arvnäitajaid, mis on vajalikud põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse määra arvutamiseks.

Sõltuvad üksused leitakse kohaliku omavalitsuse konsolideerimisgruppi kuuluvate sihtasutuste, mittetulundusühingute ja äriühingute saldoandmike baasil iga aasta lõpu seisuga. Sellest lähtudes 2022.aasta andmete põhjal Narva linna arvestusüksusesse koos

linna asutustega kuuluvad Sihtasutus Narva Linnaelamu, Sihtasutus NARVA HAIGLA, Sihtasutus Narva Linna Arendus, Sihtasutus Narva Sadam, Osühing Narva Jäätmekäitluskeskus, Sihtasutus Narva linnaleht. Narva Linnavolikogu on 21.04.2022 võtnud vastu otsust nr 18 Sihtasutuse Narva linnaleht põhikirja muutmisest ja sihtasutuse lõpetamisest. Sihtasutus oli kustutatud mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrist likvideerija avalduse alusel (kustutamiskanne 23.12.2022.a). Arvestusüksuse objektiivse finantsseisundi kajastamiseks käesolevas eelarvestrateegias ei kajastu info Sihtasutus Narva linnaleht kohta.

Linnaeelarvest eraldatav toetus sõltuvatele üksustele peamiselt planeeritakse 2023. aasta tasemel lähtudes eelarve võimalustest.

Sõltuvate üksuste andmed 2022. aasta kohta on võetud avalikest infosüsteemidest (<https://saldo.rtk.ee>).

3.4.1 Sihtasutus Narva Linnaelamu

Munitsipaalelamufondi valitsemise ja kasutamise, selle säilitamise tagamine ja tehnilise seisukorra parandamise ülesanded on antud üle SA-le Narva Linnaelamu, mille asutajaks on Narva linn.

Sihtasutuse põhitegevuse tulud koosnevad enamjaolt omatuludest rendilepingutelt ja Narva linna poolt eraldatavast toetusest.

Linnaelamu põhitegevuse kulud on munitsipaalelamufondi haldamine, ühiselamute remonditööd, elu- ja mitteeluruumide ülalpidamiskulud, kommunaalkulud ja muud haldamisega seotud kulud.

Sihtasutus Narva Linnaelamu arvnäitajad on esitatud punktis 3.6.

3.4.2. Sihtasutus NARVA HAIGLA

Sihtasutuse NARVA HAIGLA asutajaks on Narva linn. Sihtasutuse peamiseks tegevusvaldkonnaks on haiglaraviteenused.

Sihtasutuse tulud moodustuvad peamiselt meditsiinilise tegevuse arvelt (98% tulude üldsummast). Tulude kõikumine aastate lõikes tuleneb meditsiiniteenuste maksumuse hinnakirja prognoositavast muutumisest.

Kuna sihtasutuse NARVA HAIGLA põhitegevuseks on meditsiiniteenuste osutamine, siis suure osa kuludest moodustavad personalikulud (65%). Töötasu prognoositava kasvu korral eelarve tööjõukulude osa suureneb oluliselt. Sihtasutuse NARVA HAIGLA kulude kasv on peamiselt seotud kommunaalteenuste kallinemisega, sisseostetavate tervishoiu- ja diagnostikateenuste mahu ja maksumuse suurenemisega ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kulude kasvuga.

Oluliseks faktoriks, mis mõjutab rahaliste vahendite liikumist prognoositaval perioodil, on personali töötasu muutmine, eriti tööjõu säilitamiseks ja mainitamiseks. Käesoleva eelarvestrateegia perioodil rahaliste vahendite reserv on vähendatud optimaalse miinimumini, mis toetab asutuse finantsilisi võimalusi kuu algusele langevate maksete

tipu katmiseks, töötasu jooksvate arvelduste tegemiseks, maksude maksmiseks ja hankijatega arveldamiseks.

Vabad rahalised vahendid on suunatud 2023. aastal peamiselt sihtasutuse NARVA HAIGLA materiaalse baasi parandamisele, uute kiirabiautode ja meditsiiniseadmete ostule.

Sihtasutus NARVA HAIGLA arvnäitajad on esitatud punktis 3.6.

3.4.3. Sihtasutus Narva Linna Arendus

Sihtasutuse Narva Linna Arendus asutajaks on Narva linn. Sihtasutuse eesmärgiks on Narva linna piirkonna elukeskkonna kvaliteedi tõstmine, soodsate tingimuste loomine ettevõtluse arenguks Narva linna haldusterritooriumil läbi sihtasutuse omandis või käsutuses oleva kinnisvara ja maa-alade arendamise linnaelanike huvides.

Sihtasutuse tegevus on seotud põhiliselt järgnevate tegevussuundadega: Äkkeküla spordi- ja puhkeala korrastav ja arendav tegevus; hoone asukohaga Paul Kerese tn 20 arendamine ja rendile andmine; Joaoru puhkeala (sh Joaoru Rannahoone) arendamine.

Sihtasutus Narva Linna Arendus põhitegevuse tulu koosneb renditulust ja linnast saadud toetustest. Sihtasutuse tulu olulisem osa on otseselt seotud iga-aastaselt linna poolt laekuvatest toetustest, mis on suunatud põhitegevuse kulude katteks. Põhitegevuse kulud on tööjõukulud, majandamiskulud ning arendustegevusega seotud kulud.

Sihtasutus jätkab tegevust 2024-2027 aastatel kolmel märgitud suunal, lähtudes avanevatest projektide finantseerimise võimalustest, mis on põhiliselt seotud Äkkeküla alade arendamise (projektid ja iseseisev arendamine) ning Paul Kerese 20 tehtavate vajalike renoveerimistöödega. Oma projektide elluviimisel püüab Sihtasutus Narva Linna Arendus kaasata rahavahendeid erinevatest fondidest ja partneritelt.

2024-2027 aastatele on planeeritud sh järgmised investeeringuprojektid: ekstreempargi II etapi projekteerimine ja ehitamine; Äkkeküla jõulinnaku arendamine; Äkkeküla kelgunõlva II etapp; koerte jalutuskoha ehitamine; Äkkeküla spordiala arendamine (spordiväljaku asfaltkate, elektritööd); Äkkeküla tervise- ja spordikeskuse väljaarendamist.

Sihtasutus Narva Linna Arendus arvnäitajad on esitatud punktis 3.6.

3.4.4. Sihtasutus Narva Sadam

Sihtasutuse Narva Sadam asutajaks on Narva linn. Sihtasutus on asutatud rahaliste ja mitterahaliste vahendite kogumise eesmärgiga Narva jõe sadama (k.a.Kulgu osa) rekonstrueerimiseks, arendamiseks turistidele ja kohalikele elanikele kvaliteetseid teenuseid pakkuvaks jahi- ja väikelaevade sadamaks, haldamiseks, opereerimiseks ja muudeks sellega seonduvateks toiminguteks. Narva Sadama peamised sihtgrupid on veeturistid, väikelaevade kohalikud omanikud ning muud piirkonda külastavad turistid. Narva Sadama konkurentideks on eelkõige teised piirkonna väikesadamad, kuid väikesadamate tegevusspetsiifikast tulenevalt tuleks neid vaadata mitte niivõrd konkurentide kuivõrd koostööpartneritena. Lisaks investeeringutele, mille kaudu parandatakse sadama teenuste kvaliteeti, on oluline Narva Sadama tuntuse kasv sihtgruppide hulgas.

Olulised tegevused aastateks 2024-2027 strateegiliste eesmärkide saavutamise osas on: Narva linna sadamate positsioneerimine Eesti, Soome, Rootsi, purjesportlaste ja veeturistide hulgas; sponsorite leidmine; Narva Port Hosteli edasiarendamine ja klientide leidmine; osalemine erinevates projektides.

Sihtasutus Narva Sadam arvnäitajad on esitatud punktis 3.6.

3.4.5. Osaühing Narva Jäätmekäitluskeskus

OÜ Narva Jäätmekäitluskeskus osanikeks on Narva linn (99%) ja OÜ EKO VIR (1%). Osaühingu Narva Jäätmekäitluskeskus peaesmärgiks on Narva linna ja lähialade elanikkonna vajaduste rahuldamine jäätmekäitluse valdkonnas. Osaühing Narva Jäätmekäitluskeskus osutab peamiselt järgimisi teenuseid: jäätmete vastuvõtt ja äravedu; konteinerite paigaldamine; lume koristamine ja muru niitmine; puude ja põõsaste raie. OÜ Narva Jäätmekäitluskeskuse tegevused aastateks 2024-2027 on sh osutatavate teenuste kvaliteedi tõstmine, sisemiste tööprotsesside optimeerimine, tehniliste ressursside mõistlik kasutamine ja uuendamine.

Osaühing Narva Jäätmekäitluskeskus arvnäitajad on esitatud punktis 3.6.

3.5 Finantsdistsipliini tagamise meetmete täitmine

Pikaajaliselt jätkusuutliku fiskaalraamistiku tagamiseks rakendatakse meetmeid kohalike omavalitsuste finantsdistsipliini tõhustamiseks. KOFS-st tulenevalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsdistsipliini tagamise meetmed on kov-i ja kov-i arvestusüksuse kinnipidamine põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja netovõlakoormuse ülemmäärast seadusandluses kehtestatud tähenduses.

Põhitegevuse tulemi on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus ei tohi olla aruandeaasta lõpu seisuga väiksem kui null. Vastavalt KOFS-ile eelarvestrateegias võib kavandada kohaliku omavalitsuse üksuse ja tema arvestusüksuse põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest väiksemana: kaheks mittejärjestikuseks aastaks; järgmiseks eelarveaastaks, kui jooksva aasta eelarve põhitegevuse tulemi on kavandatud mitte väiksemana kui null. Antud nimetatud juhul peab eelarvestrateegiaga kavandatavate aastate põhitegevuse tulemite summa olema mitte väiksem kui null.

Netovõlakoormus leitakse võlakohustiste kogusumma ja likviidsete varade kogusumma vahena. KOFS-i alusel kehtivad netovõlakoormuse arvestuse reeglid "Netovõlakoormuse ülemmäär" (KOFS § 34) ja võimalikud piirangud sh: „Finantsdistsipliini tagamise meetmete rakendamisega arvestamine investeringutoetuste andmisel" (KOFS § 34¹).

Kui linnal või linna arvestusüksusel nimetatud finantsdistsipliini tagamise meetmete rakendamata jätmise esimesel esmakordselt aruandeaasta lõpu seisuga ning kohaliku omavalitsuse üksus kavandab vastuvõetud eelarvega meetmete rakendamata jätmist jätkata, informeerib Rahandusministeerium kohaliku omavalitsuse üksust meetmete rakendamata jätmise tagajärgedest.

Arvestusüksuse näitajate arvutamisel võetakse arvesse kov-i ja temast sõltuvate üksuste saldoandmikud ning elimineeritakse nendes saldoandmikes kajastatud read, millel kajastub sama kov-i või temast sõltuva üksuse tehingupartneri kood.

Andmed Narva linna ja Narva linna arvestusüksuse põhitegevuse tulemist ja netovõlakoormusest 2022 aastal, jooksvaks 2023 aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodi igaks aastaks (2024-2027) on esitatud punktis 3.6. Arvestusüksuse sisesed tehingud on elimineeritud.

Esitatud andmetest tuleneb, et Narva linna ja Narva linna arvestusüksuse planeeritud põhitegevuse tulem on positiivne, netovõlakoormus ei ületa KOFIS-iga kehtestatud ülemmäära ning vastavad seadusandlusega kehtestatud nõuetele.

3.6 Narva linna eelarvestrateegia 2024-2027 andmed Arengusuunad tegevuskava alusel

Arengusuunad, 2024-2027 aasta, Narva linna omafinantseering (tegevuskava koondandmed)	2024		2025		2026		2027	
1. Strateegiline eesmärk: Narva on rohelist eluviisi toetav linn	16548355	66,3%	20125571	39,2%	28967544	35,5%	10675235	24,1%
1.1 Linn on atraktiivne investoritele energeetika- ja tööstussektoris	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
1.2 Linn on atraktiivne ettevõtluse arenguks	402875	1,6%	252875	0,5%	252875	0,3%	102875	0,2%
1.3 Linna elamufond ja avalikud hooned on energiasäästlikud	2525690	10,1%	7375000	14,4%	13570509	16,6%	3210000	7,3%
1.4 Linna taristu on keskkonnasõbralik	9225000	37,0%	8217500	16,0%	11920660	14,6%	5300000	12,0%
1.5 Linna loodusväärtused on kaitstud	2270000	9,1%	2070558	4,0%	1250000	1,5%	300000	0,7%
1.6 Linna korteri- ja aiandusühistud on aktiivsed osalised rohepöördes	302000	1,2%	302000	0,6%	302000	0,4%	302000	0,7%
1.7 Linna elanikud osalevad aktiivselt linna muutmisel kliima- ja keskkonnasõbralikuks	125000	0,5%	500000	1,0%	500000	0,6%	0	0,0%
1.8 Avalik ruum on võrdselt kvaliteetne, liikuma kutsuv ja turvaline igal pool Narva linnas	1697790	6,8%	1407638	2,7%	1171500	1,4%	1460360	3,3%
2. Strateegiline eesmärk: Narva on elanikest hooliv linn	6533268	26,2%	18963684	36,9%	20337965	24,9%	5344001	12,1%
2.1 Narva linnas on kättesaadav kvaliteetne alus- ja üldharidus	1707268	6,8%	11669792	22,7%	10946965	13,4%	1613001	3,6%
2.2 Huviharidus ja -tegevus on kasutajate, eelkõige noorte huvidega arvestav ning nende vajadusest lähtuv	201000	0,8%	201000	0,4%	201000	0,2%	201000	0,5%
2.3 Noorsootöö tagab noortele mitmekülgsed arenguvõimalused, pakkudes vajalikku tuge koostöös sotsiaalvaldkonnaga	185000	0,7%	185000	0,4%	185000	0,2%	185000	0,4%
2.4 Tugiteenused eelkõige lastele ja peredele on kättesaadavad ja kvaliteetsed	430000	1,7%	480000	0,9%	530000	0,6%	580000	1,3%
2.5 Kõigile vajajatele on tagatud kõrge kvaliteediga tervishoiuteenused, mis edendavad tervislikke eluviise ja toetavad väarikat vananemist	3330000	13,3%	4887892	9,5%	6390000	7,8%	1145000	2,6%
2.6 Linna sotsiaalteenused on asja- ja ajakohased ning vastavad abivajajate profiilile	680000	2,7%	1540000	3,0%	2085000	2,6%	1620000	3,7%
2.7 Linnaelanike turvatunne on suurendatud	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
3. Strateegiline eesmärk: Narva on heade sündmuste linn	1530000	6,1%	11966322	23,3%	32014963	39,2%	27939722	63,1%
3.1 Kultuuri-, sporditaristu ja märgilised objektid on korda tehtud	1203000	4,8%	11572322	22,5%	31695463	38,8%	27605722	62,4%
3.2 Kultuuriprogramm on mitmekesine ja aastaringsest tihe	273000	1,1%	295000	0,6%	273000	0,3%	295000	0,7%
3.3 Teeninduskultuur on kõrge	15000	0,1%	60000	0,1%	7500	0,0%	0	0,0%

3.4 Linna turundus ja kommunikatsioon osapoolte vahel on aja- ning asjakohane	39000	0,2%	39000	0,1%	39000	0,0%	39000	0,1%
4. Strateegiline eesmärk: Narva on aktiivne, avatud ja kaasav linn	337000	1,4%	322000	0,6%	300000	0,4%	300000	0,7%
4.1 Linnas on loodud ja laialt kokku lepitud uus omavalitsuse juhtimise kontseptsioon	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
4.2 Linnas kasutatakse parimaid kättesaadavaid e-lahendusi	22000	0,1%	22000	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
4.3 Linna valitsemisega seotud teenistujate kvalifikatsioon on tasemel	300000	1,2%	300000	0,6%	300000	0,4%	300000	0,7%
4.4 Linna erinevad kogukonnad on aktiivselt kaasatud linna juhtimisse	15000	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
KOKKU	24948623	100,0%	51377577	100,0%	81620472	100,0%	44258958	100,0%

Narva Linnavalitsuse 2022 aasta eelarve täitmine, 2023 aasta täpsustatud eelarve ja eelarvestrateegia perioodil 2024-2027

eurodes

Narva Linnavalitsus	2022 täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	78 076 163	81 206 152	77 454 236	76 287 716	75 962 681	75 929 871
Maksutulud	35 733 092	36 265 454	38 002 540	38 201 254	38 405 589	38 613 828
sh tulumaks	35 261 858	35 878 352	37 587 378	37 760 526	37 934 538	38 109 422
sh maamaks	258 824	250 602	275 662	303 228	333 551	366 906
sh muud maksutulud	212 409	136 500	139 500	137 500	137 500	137 500
Tulud kaupade ja teenuste müügist	5 318 664	5 701 012	5 361 621	5 289 283	5 190 263	5 087 333
Saadavad toetused tegevuskuludeks	36 701 722	39 100 206	33 994 438	32 701 542	32 271 192	32 133 073
sh tasandusfond	16 088 183	16 132 037	16 198 693	16 198 693	16 198 693	16 198 693
sh toetusfond	16 364 584	20 627 453	15 209 926	13 952 958	13 522 608	13 348 561
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	4 248 955	2 340 716	2 585 819	2 549 891	2 549 891	2 585 819
Muud tegevustulud	322 686	139 480	95 637	95 637	95 637	95 637
Põhitegevuse kulud kokku	65 580 763	74 717 635	67 294 453	61 213 777	60 082 374	58 691 587
Antavad toetused tegevuskuludeks	7 251 732	9 050 174	8 540 977	8 261 048	7 700 688	7 010 483
Muud tegevuskulud	58 329 031	65 667 461	58 753 476	52 952 729	52 381 686	51 681 104
sh personalikulud	41 428 494	46 856 905	40 660 288	38 730 981	38 184 836	37 888 523
sh majandamiskulud	16 896 978	18 653 180	17 989 174	14 117 784	14 092 817	13 688 548
sh <i>alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud</i>						
sh muud kulud	3 559	157 376	104 014	103 964	104 033	104 033
Põhitegevuse tulem	12 495 400	6 488 517	10 159 783	15 073 939	15 880 307	17 238 284
Investeeringustegevus kokku	-6 995 738	-41 879 089	-6 472 886	-17 952 271	-15 336 365	-10 290 115
Põhivara müük (+)	692 591	490 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Põhivara soetus (-)	-23 819 019	-44 425 471	-22 910 717	-29 261 938	-25 099 910	-10 592 250
sh projektide omaosalus	-8 140 671	-40 081 183	-4 384 412	-14 578 450	-13 485 660	-8 753 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	18 055 433	4 673 529	20 616 305	14 683 488	11 614 250	1 839 250
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-827 122	-608 989	-1 127 706	-765 138	-40 000	
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)						
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-607 784		-900 000	-600 000		
Tagasilaekuvad laenud (+)	767	767	767	767	767	767
Antavad laenud (-)						
Finantstulud (+)	3 869	13 360	1 150	1 150	1 150	1 150
Finantskulud (-)	-494 474	-2 022 285	-2 352 685	-2 210 600	-2 012 622	-1 739 032
Eelarve tulem	5 499 662	-35 390 572	3 686 897	-2 878 332	543 942	6 948 169
Finantseerimistegevus	-4 245 024	25 131 112	-8 319 578	2 878 332	-543 942	-6 948 169
Kohustiste võtmine (+)	5 000 000	37 664 489	6 412 118	15 943 588	13 525 660	8 753 000
Kohustiste tasumine (-)	-9 245 024	-12 533 377	-14 731 696	-13 065 256	-14 069 602	-15 701 169
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-4 491 744	-10 854 983	-4 632 681	0	0	0
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	-5 746 382	-595 523	0	0	0	0
sh nõuete muutus (- suurenemine/ + vähenemine)						
sh kohustiste muutus (+ suurenemine/ - vähenemine)						
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	15 487 664	4 632 681	0	0	0	0
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	22 537 604	47 195 801	38 876 223	41 754 555	41 210 613	34 262 444
sh üle 1 a perioodiga mittekatkestatav kasutusrent (konto 913100), sihtfinantseerimise kohustised (konto 253550), saadud ettemaksud (kontogrupp 2038)	472 915					
sh kohustised, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära	2 614 433	2 090 000				

Netovõlakoorumus (eurodes)	7 049 940	42 563 120	38 876 223	41 754 555	41 210 613	34 262 444
Netovõlakoorumus (%)	9,0%	52,4%	50,2%	54,7%	54,3%	45,1%
Netovõlakoorumuse ülemmäär (eurodes)	80 690 596	67 054 922	77 454 236	76 287 716	75 962 681	75 929 871
Netovõlakoorumuse individuaalne ülemmäär (%)	103,3%	82,6%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Vaba netovõlakoorumus (eurodes)	73 640 656	24 491 802	38 578 013	34 533 161	34 752 068	41 667 427
Omafinantseerimise võimekuse näitaja	1,19	1,09	1,15	1,25	1,26	1,29

Narva linna investeringuobjektid valdkonniti

eurodes

Investeringuobjektid* (alati "+" märgiga)	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Üldised valitsussektori teenused	65 864	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	19 989				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	45 875				
Riigikaitse	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
Avalik kord ja julgeolek	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
Majandus	14 466 415	3 552 490	3 657 904	6 214 910	10 592 250
<i>sh toetuse arvelt</i>	686 524			1 839 250	1 839 250
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	13 779 891	3 552 490	3 657 904	4 375 660	8 753 000
Keskkonnakaitse	154 289	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	154 289				
Elamu- ja kommunaalmajandus	1 142 573	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 142 573				
Tervishoid	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
Vaba-aeg, kultuur ja religioon	8 155 877	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 500 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	6 655 877				

Haridus	21 049 442	16 735 933	22 316 280	18 925 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	2 137 775	16 376 305	12 533 488	9 775 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	18 911 667	359 628	9 782 792	9 150 000	
Sotsiaalne kaitse	0	4 650 000	4 652 892	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		2 150 000	2 150 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		2 500 000	2 502 892		
KÕIK KOKKU	45 034 460	24 938 423	30 627 076	25 139 910	10 592 250
<i>sh toetuse arvelt</i>	4 344 288	18 526 305	14 683 488	11 614 250	1 839 250
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	40 690 172	6 412 118	15 943 588	13 525 660	8 753 000

Narva linna suurimad investeringuobjektid

eurodes

Olulised investeringuprojektid ja tegevused (alati "+" märgiga) - laenude arvelt kavandatud/kavandatavad	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
TEN-T transiitvede rekonstrueerimistööd Narvas	6 146 880	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	6 146 880*				
Narva raekoja hoone ja platsi rekonstrueerimine	1 962 489	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	1 962 489*				
Narva Kesklinna Gümnaasiumi ümberkorraldamisel tekkiva põhikooli õppehoone ehitamine ja sisustamine	7 002 096	14 537 313	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		14 537 313			
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	7 002 096				
Narva Kesklinna Põhikoolisse ümberkorraldamisel tekkiva põhikooli õppehoone sisustamine	861 743	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	861 743				
Stockholmi platsi ehitus, II etapp	360 000	0	0	2 639 250	2 592 250
<i>sh toetuse arvelt</i>				1 839 250	1 839 250
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	360 000			800 000	753 000
Hariduse tn 10 (endine Kraavi 1) lasteaia ja lähiala projekteerimine ja ehitamine (sh elektrienergia liitumisleping) ning ehitusprojekti ekspertiis	9 773 094	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					

<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	9 773 094				
Narva linna Vanalinna osa Hariduse tn - Kraavi tn - Karja tn - Vaeselapse tn - Vestervalli tn ehitustööd (sh Narva Eesti riigigümnaasiumi ja põhikooli ühise õppehoone kommunikatsioonide ehitamine ümberkaudsete tänavate rekonstrueerimisel)	1 324 854	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	1 324 854				
Lasteaedade projekteerimine ja ehitamine (sh arhitektuurivõistluse korraldamine)	200 000	0	7 500 000	7 500 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	200 000		7 500 000	7 500 000	
Narva Lasteaia Cipollino renoveerimine	0	2 158 620	3 241 280	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		1 838 992	2 758 488		
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>		319 628	482 792		
Narva Paju Kooli arendamine HEV - kompetentsikeskuseks (sh Narva Pähklimäe Kooliga ühise õppehoone ehitamine)	0	20 000	5 050 000	4 950 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			4 250 000	4 250 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>		20 000	800 000	700 000	
Soldina linnaossa Narva Pähklimäe Kooli uue õppehoone (Narva Paju Kooliga ühise) ehitamine	0	20 000	6 525 000	6 475 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			5 525 000	5 525 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>		20 000	1 000 000	950 000	
Äkkeküla tervise- ja spordikeskuse arendamine (sh projekti "Äkkeküla olme- ja teenindushoone ehitamine" ellu viimine)	213 152	1 127 706	765 138	40 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	213 152	1 127 706	765 138	40 000	
Ühisveevärgi ja kanalisatsiooni torustike rajamine Äkkekülla (sh Siivertsini veetorustiku rajamine)	0	900 000	600 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>		900 000	600 000		
Hooldekodu ehitamine	0	4 650 000	4 652 892	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		2 150 000	2 150 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>		2 500 000	2 502 892		
Narva linna jalgpalli pneumohalli projekteerimine ja ehitamine	7 641 925	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 500 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	6 141 925				
Teede rekonstrueerimine	512 921	1 500 000	507 900	1 570 660	2 000 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	512 921	1 500 000	507 900	1 570 660	2 000 000
Linna üldplaneeringu koostamine	102 086	24 784	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	102 086	24 784			
Eelpool nimetamata muud projektid kokku	8 933 220	0	1 784 866	1 965 000	6 000 000

<i>sh toetuse arvelt</i>	2 844 288				
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	6 088 932		1 784 866	1 965 000	6 000 000
KÕIK KOKKU	45 034 460	24 938 423	30 627 076	25 139 910	10 592 250
<i>sh toetuse arvelt</i>	4 344 288	18 526 305	14 683 488	11 614 250	1 839 250
<i>sh muude vahendite arvelt (omafinantseerimine)</i>	40 690 172	6 412 118	15 943 588	13 525 660	8 753 000

*sh sildfinantseerimine

Narva linna sõltuvate üksuste eelarvestrateegia 2024-2027

eurodes

Sihtasutus Narva Linnaelamu	2022 täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	1 755 629	1 003 057	1 003 057	1 003 057	1 003 057	1 003 057
<i>sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt</i>	1 118 478	727 740	727 740	727 740	727 740	727 740
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud</i>						
<i>sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatelt üksustelt</i>						
Põhitegevuse kulud kokku (+)	1 886 776	1 003 057	1 003 057	1 003 057	1 003 057	1 003 057
<i>sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega</i>						
<i>sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega</i>	14 949	14 949	14 949	14 949	14 949	14 949
<i>sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksud (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)</i>						
Põhitegevustulem	-131 147	0	0	0	0	0
Investeeringustegevus kokku (+/-)	39					
Eelarve tulem	-131 108	0	0	0	0	0
Finantseerimistegevus (-/+)						
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-85 292					
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	45 816					
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	129 363	129 363	129 363	129 363	129 363	129 363
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	0	0	0	0	0	0
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>						
<i>sh võlakohustused (arvestusüksuse sisene)</i>						
<i>sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis</i>						
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

eurodes

Sihtasutus NARVA HAIGLA	2022 täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	30 143 600	34 129 400	37 196 183	40 000 766	42 965 567	46 037 627
<i>sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt</i>	180 371	172 542	172 542	172 542	172 542	172 542
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud</i>						
<i>sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatele üksustelt</i>	295	295	295	295	295	295
Põhitegevuse kulud kokku (+)	30 669 616	33 927 657	36 357 591	38 394 376	40 844 199	43 843 176
<i>sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega</i>	13 952	13 952	13 952	13 952	13 952	13 952
<i>sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega</i>	2 891	2 891	2 891	2 891	2 891	2 891
<i>sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksud (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)</i>						
Põhitegevustulem	-526 016	201 743	838 592	1 606 390	2 121 368	2 194 451
Investeeringustegevus kokku (+/-)	-1 288 755	-985 060	-1 011 403	-1 339 253	-1 359 383	-1 490 189
Eelarve tulem	-1 814 771	-783 317	-172 811	267 137	761 985	704 262
Finantseerimistegevus (-/+)	-57 481	197 565	-108 435	-108 435	-108 435	-108 435
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-871 108	-557 500	-164 062	175 211	769 424	711 104
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	1 001 144	28 252	117 184	16 509	115 874	115 277
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	2 238 608	1 681 108	1 517 046	1 692 257	2 461 681	3 172 785
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	311 881	509 446	401 011	292 576	184 141	75 706
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>						
<i>sh võlakohustused (arvestusüksuse sisene)</i>						
<i>sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis</i>						
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

eurodes

Sihtasutus Narva Linna Arendus	2022 täitmise	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	500 086	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000
<i>sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt</i>	350 752	311 690	305 000	305 000	305 000	305 000
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud</i>						
<i>sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatelt üksustelt</i>						
Põhitegevuse kulud kokku (+)	503 783	480 000	480 000	480 000	480 000	480 000
<i>sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega</i>	52 090	53 000	53 000	53 000	53 000	53 000
<i>sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega</i>	2 096	2 096	2 096	2 096	2 096	2 096
<i>sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksud (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)</i>						
Põhitegevustulem	-3 697	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Investeeringustegevus kokku (+/-)	-293					
Eelarve tulem	-3 990	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Finantseerimistegevus (-/+)						
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	29 924	10 327	30 000	30 000	30 000	30 000
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	33 914	-9 673	10 000	10 000	10 000	10 000
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	29 589	39 916	69 916	99 916	129 916	159 916
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	9 673	0	0	0	0	0
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>						
<i>sh võlakohustused (arvestusüksuse sisene)</i>						
<i>sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis</i>						
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

eurodes

Sihtasutus Narva Sadam	2022 täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	47 645	41 000	41 000	41 000	41 000	41 000
<i>sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt</i>	43 699	31 517	31 517	31 517	31 517	31 517
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud</i>						
<i>sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatelt üksustelt</i>						
Põhitegevuse kulud kokku (+)	54 659	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
<i>sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega</i>	1 996					
<i>sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega</i>						
<i>sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksud (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)</i>						
Põhitegevustulem	-7 014	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Investeermistegevus kokku (+/-)	2					
Eelarve tulem	-7 012	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Finantseerimistegevus (-/+)						
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-2 123		1 000	1 000	1 000	1 000
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	4 889	-1 000				
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	3 703	3 703	4 703	5 703	6 703	7 703
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	0	0	0	0	0	0
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>						
<i>sh võlakohustused (arvestusüksuse sisene)</i>						
<i>sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis</i>						
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

eurodes

Osaühing Narva Jäätmekäitluskeskus	2022 täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	676 799	857 123	978 987	1 077 486	1 184 735	1 302 709
<i>sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt</i>	21 721	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud</i>						
<i>sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatelt üksustelt</i>	19 641	19 641	19 641	19 641	19 641	19 641
Põhitegevuse kulud kokku (+)	678 252	824 815	974 987	1 072 486	1 179 735	1 297 709
<i>sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega</i>	120					
<i>sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega</i>						
<i>sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksud (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)</i>						
Põhitegevustulem	-1 453	32 308	4 000	5 000	5 000	5 000
Investeeringustegevus kokku (+/-)	17 003	-32 308				
Eelarve tulem	15 550	0	4 000	5 000	5 000	5 000
Finantseerimistegevus (-/+)						
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	4 326	-5 000	1 800	2 000	4 000	4 000
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	-11 224	-5 000	-2 200	-3 000	-1 000	-1 000
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	51 287	46 287	48 087	50 087	54 087	58 087
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	0	0	0	0	0	0
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>						
<i>sh võlakohustused (arvestusüksuse sisene)</i>						
<i>sh muud võlakohustused, mis kajastuvad ka KOV bilansis</i>						
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Narva linna arvestusüksuse eelarvestrateegia 2024-2027 ja finantsdistiipliini meetmete täitmine

eurodes

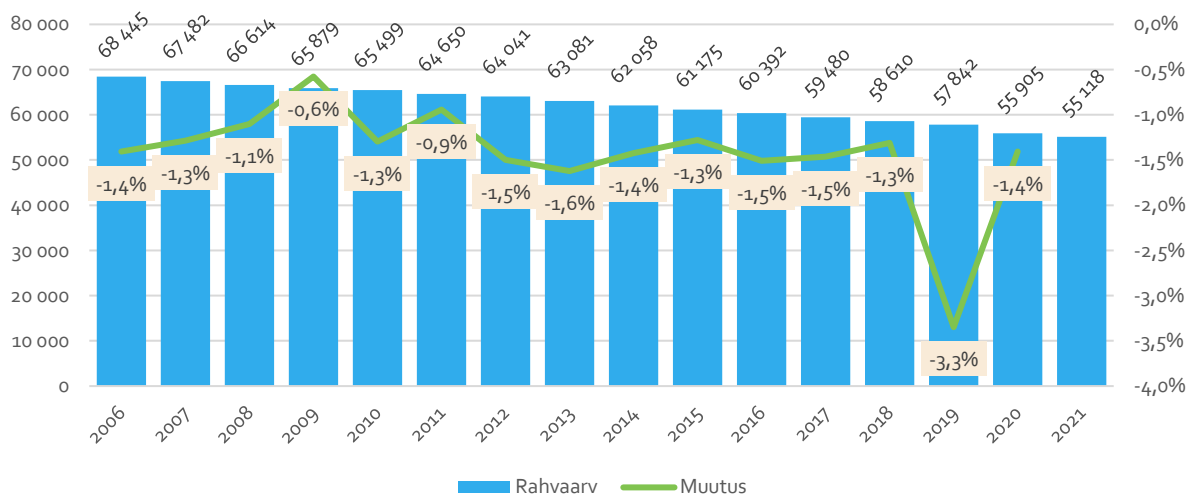
Narva linna arvestusüksus	2022 täitmine	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	109 396 807	116 386 355	115 829 776	117 566 338	120 313 353	123 470 577
Põhitegevuse kulud kokku	97 570 734	109 642 787	104 806 401	100 860 009	102 285 678	104 011 842
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>						
Põhitegevustulem	11 826 073	6 743 568	11 023 375	16 706 329	18 027 675	19 458 735
Investeeringustegevus kokku	-8 268 509	-42 897 224	-7 485 056	-19 292 291	-16 696 515	-11 781 071
Eelarve tulem	3 557 564	-36 153 656	3 538 319	-2 585 962	1 331 160	7 677 664
Finantseerimistegevus	-4 301 738	25 329 444	-8 427 246	2 770 664	-651 610	-7 055 837
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-5 416 017	-11 407 156	-4 763 943	208 211	804 424	746 104
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	-4 671 843	-582 944	124 984	23 509	124 874	124 277
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	17 940 214	6 533 058	1 769 115	1 977 326	2 781 750	3 527 854
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	22 859 158	47 705 247	39 277 234	42 047 131	41 394 754	34 338 150
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakoormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>	2 614 433	2 090 000				
Netovõlakoormus (eurodes)	4 918 944	41 172 189	37 508 119	40 069 805	38 613 004	30 810 296
Netovõlakoormus (%)	4,5%	35,4%	32,4%	34,1%	32,1%	25,0%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	112 011 240	95 199 084	110 233 750	117 566 338	120 313 353	123 470 577
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	102,4%	81,8%	95,2%	100,0%	100,0%	100,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	107 092 296	54 026 895	72 725 631	77 496 533	81 700 349	92 660 281

Lisa 1. Lähteolukorra analüüs

1 Elanikkond

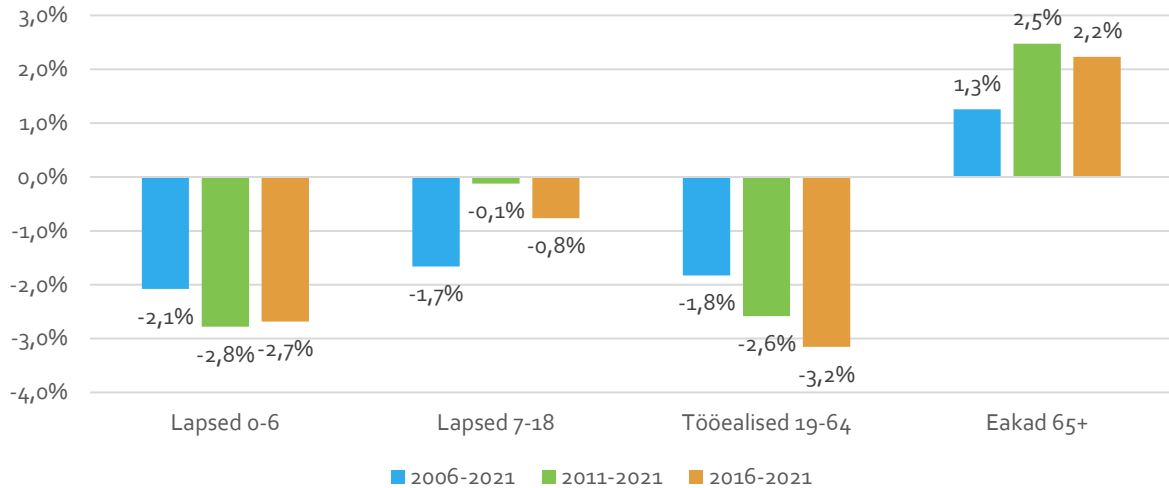
1.1 Elanikkond aastani 2021

Narva linnas elas rahvastikuregistri andmetel 2021. aasta alguse seisuga 55 118 inimest ehk 41% Ida-Viru maakonna rahvastikust. Viimasel 15 aastal on elanike arv Narva linnas järjepidevalt vähenenud, aastakeskmiselt 1,7%, kokku enam kui 13 000 elaniku võrra (Joonis 3).

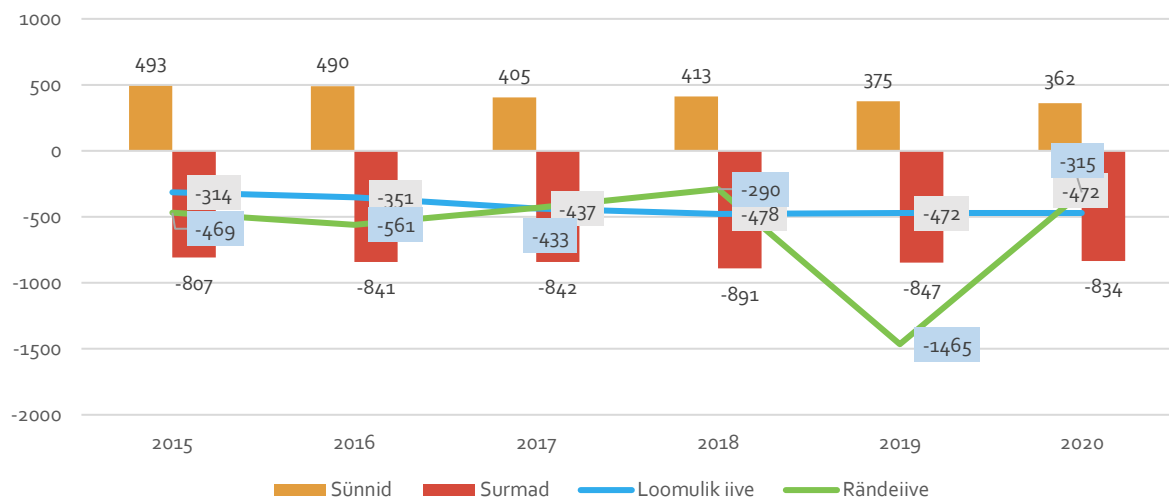
Joonis 3. Rahvaarv Narva linnas 2006–2021 (Rahvastikuregister)

Kõige enam (31% võrra) on kahanenud 0–6-aastaste laste arv. 7–18-aastaste laste arv ja tööeas elanike arv on kahanenud vastavalt 25% ja 27% võrra. Ainsana on suurenenud 65-aastaste ja vanemate elanike arv (19%). Perioodil on oluliselt kiirenenud tööealiste kahanemise tempo (Joonis 4).

Joonis 4. Rahvaarvu aastakeskmise muutus vanuserühmades 2005–2020 (Rahvastikuregister)

Linna loomulik iive on negatiivne, mis tähendab, et surmade arv ületab sündide arvu. Viimasel kuuel aastal on aastakeskmiselt olnud sündide 423 ja surmasid 844 ehk linna rahvaarv on loomuliku iive tõttu vähenenud 421 elaniku võrra aastas. Samuti on rändeiive olnud negatiivne. Viimasel kuuel aastal on aastakeskmiselt lahkunud 589 inimest enam kui saabunud. Selles sisaldub ka 2019. aastal toimunud rahvastikuregistri korrektuur (Joonis 5).

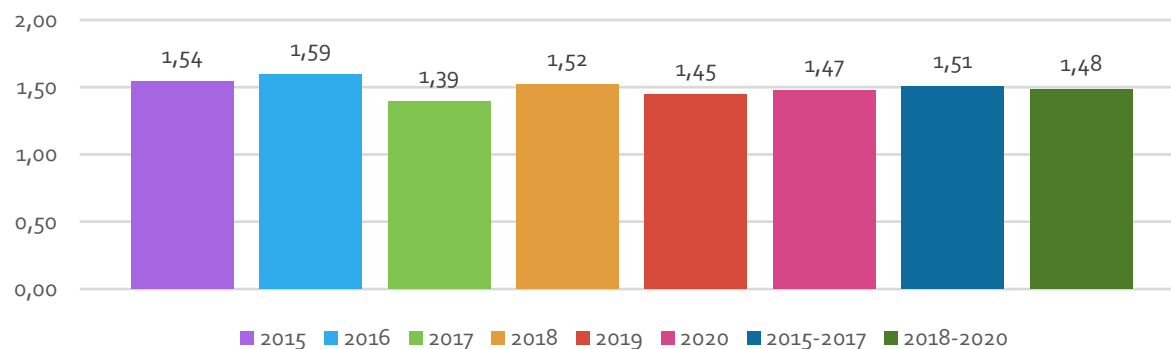

Joonis 5. Loomulik- ja rändeiive 2015–2020 (Rahvastikuregister)

Kui kuus aastat tagasi sündis linnas ligi 500 last, siis möödunud kahel aastal juba alla 400 lapse. Viimasel kuuel aastal on ema keskmine vanus lapse sünnil Eestis tervikuna kiiresti suurenenud. Sarnane trend on ka Ida-Viru maakonnas. Kui aastal 2015 oli 29-aastaste ja nooremate naiste osakaal sündide arvukuses 58%, siis 2020. aastal 47%. Selline trend võib tulenevalt riigi perepoliitika jm mõjudest veel ka järgnevatel aastatel jätkuda, kuid

arvestades bioloogilisi tegureid, mitte lõputult. Rahvaarvult väiksemate põlvkondade peamisse viljakasse ikka jõudmisel väheneb sündide arv Narva linnas paratamatult veelgi.

Summaarne sündimuskordaja on linnas viimasel kuuel aastal püsinud väga stabiilsena mõnevõrra allpool Eesti keskmist taset. Kuue aasta keskmine kordaja on olnud 1,49 last viljakas eas naise kohta (Joonis 6).

Joonis 6. Summaarne sündimuskordaja 2015–2020²

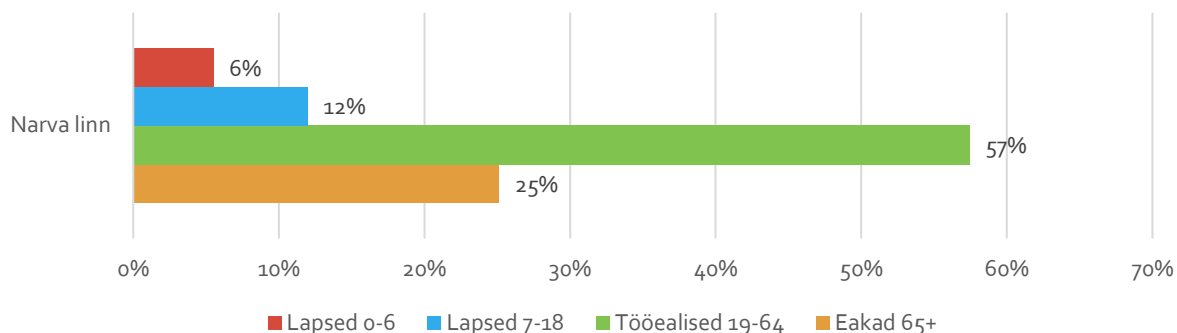
Võrreldes peamises rändeeas (0–49) rahvastiku vanusstruktuuri 2021. aastal viie aasta taguse ajaga (sh arvestades sünde), on näha, et valdav osa väljarändajatest on vanuses 20–34 eluaastat, seejuures kõige enam vanuses 20–24. Seejuures on mõningane erinevus meeste ja naiste rändemustris. Perioodil on mehi lahkunud enam. Kui naiste väljarände tipp on vanuses 20 eluaastat, siis meeste puhul jaotub see ühtlaselt vanusevahemikule 20–24. Samas jätkub lahkumine ka vanemates vanuserühmades. Kuni 9-aastaste laste vanuserühm on olnud ainus, milles on toimunud väheldane sisserränne. 10–19-aastaste vaates on rändesaldo juba negatiivne (Tabel 2).

Tabel 2. Rände kogumõju perioodil 2015–2020 vastava aasta vanuserühmade ja sugude lõikes (Rahvastikuregister)

Vanusegrupp	Linn kokku	sh mehed	sh naised
0–4	29	12	17
5–9	21	17	4
10–14	-115	-58	-57
15–19	-115	-71	-44
20–24	-630	-290	-340
25–29	-489	-288	-201
30–34	-514	-310	-204
35–39	-325	-210	-115
40–44	-298	-193	-105
45–49	-323	-192	-131
0–49	-2759	-1583	-1176

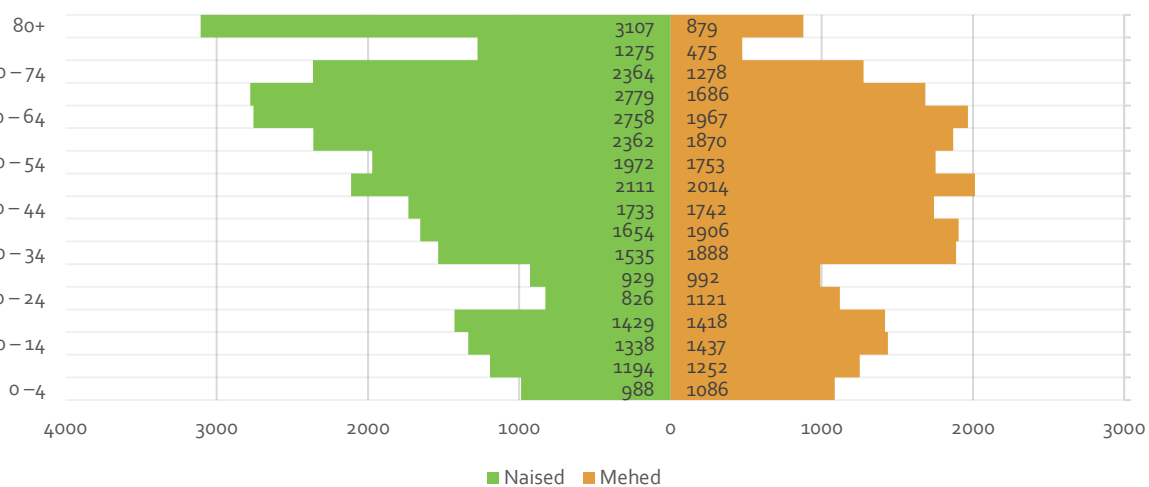
² Konsultandi arvutus

Narva linna elanikest 18% on nooremad kui 18 eluaastat, tööelisi on 57% ning 65-aastaseid ja vanemaid elanikke 25% kogurahvastikust ().

Joonis 7. Vanuserühmade osakaal piirkondades 2020 (Rahvastikuregister)

Linna elanikkonna soo-vanuskoosseisu vaadeldes on näha, et elanike jaotus ei ole tasakaalus. Laste põlvkonnad on väiksemad kui vanemate omad. Lähikümnendil on peamises viljakas eas oluliselt väiksemad põlvkonnad. Kui nooremas eas on mehi rohkem kui naisi, siis rahvastiku vananedes olukord pöördub, alates 45. eluaastast on naisi (vanemates vanuserühmades eelkõige tulenevalt sooliselt diferentseeritud elueast) märgatavalt enam ().

Joonis 8. Rahvastiku soo-vanusjaotus Narva linnas seisuga 1.01.2021 (Rahvastikuregister)

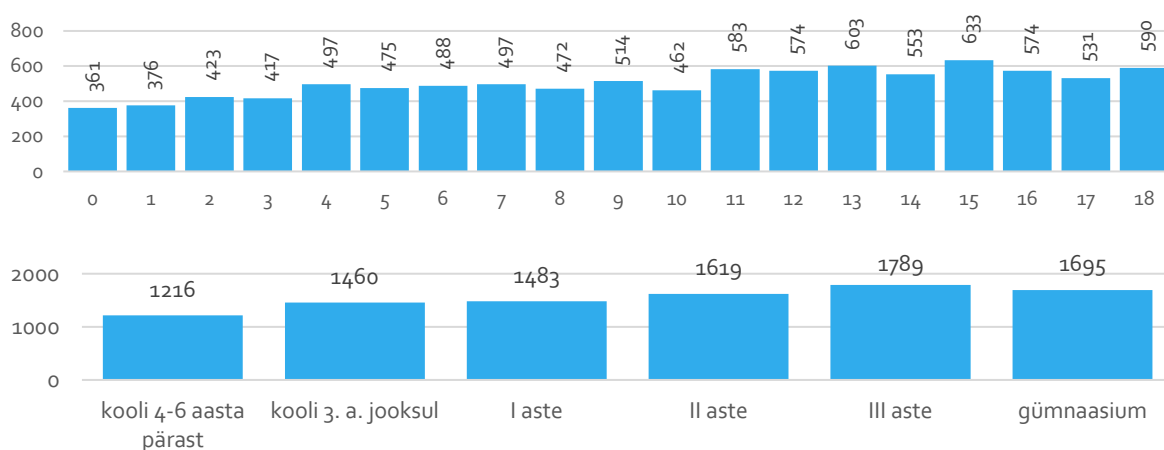
Seoses elanikkonna vananemisega on ülalpeetavate määr kiirelt suurenenud. Demograafiline töösurve indeks on viimasel kaheksal aastal püsinud stabiilselt madal – tööturule sisenevad põlvkonnad on 40% võrra väiksemad kui sealt lahkuvad (Tabel 3).

Tabel 3. Demograafilised näitajad Narva linnas (Rahvastikuregister)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ülalpeetavate määr	0,49	0,51	0,52	0,54	0,56	0,58	0,61	0,62
Demograafilise tööturusurve indeks	0,59	0,59	0,58	0,58	0,57	0,58	0,59	0,58
Sugude suhe	0,83	0,83	0,83	0,83	0,83	0,83	0,81	0,82
Sugude suhe vanuserühmas 20-39	1,12	1,14	1,16	1,18	1,19	1,21	1,17	1,19

2021. aastaks on suuremad laste aastakäigud juba sisenenud põhikooli III astmes ja gümnaasiumieas. Kui 11-aastaste ja vanemate laste aastakäigud on ligi 600 lapse suurused, siis kuni 3-aastaste laste aastakäikudes on u 400 last või vähem. Võrreldes 4–6 aasta pärast kooli mineva põlvkonnaga, on III kooliaste praegu kolmandiku (u 600 lapse) võrra arvukam. (Joonis 9).

Joonis 9. Kuni 18-aastased lapsed Narva linnas (Rahvastikuregister)

Kokkuvõtvalt saab Narva linna viimase 10 aasta demograafilise olukorra kohta tõdeda järgmist:

- Vähenenud elanike arv ligi 9500 elaniku võrra (-15%). Kahanemisel on oluline mõju nii negatiivsel loomulikul iibel kui ka rändeiibel, viimasel mõnevõrra suurem.
- Vähenenud aastane sündide arv on u 500 sünnilt 360–370 sünnini.
- Väljarände kese on vanusegruppides 20–34, mis mõjutab tuleviku rahvastikupotentsiaali.
- Märkimisväärne on väljaränne ka vanusegrupis 10–19.
- Sündimuskordaja on olnud stabiilselt madalapoolne (u 1,5), mis ei ole piisav rahvastiku taastootmiseks.
- Arvukamad laste aastakäigud on juba vanemates kooliastmetes.

Seega järjest enam tuleb tähelepanu pöörata teenuste osutamisele eakale elanikkonnale ja kohaneda nõudluse vähenemisega alus- ja üldhariduses.

1.2 Elanikkonna prognoos aastani 2040

Statistikaameti koostatud rahvastikuprognosi järgi kahaneb Ida-Viru maakonna rahvaarv järgneva 20 aastaga veel ligi kolmandiku ehk u 40 000 elaniku võrra. Narva linna seisukohalt tähendaks see rahvaarvu vähenemist u 17 000 elaniku võrra.

Täpsem rahvastikuprognos Narva linna kohta on koostatud konsultandi poolt. Koostatud on kaks prognoosistsenaariumit: baas-stsenaarium (joonistel A) ja rändestsenaarium (joonistel B).

Rahvastikuprognos on koostatud enimkasutataval kohortkomponendi ehk vanusnihke meetodil. Vanusnihke meetodil koostatud prognoos näitab rahvastikku moodustavate aastakäikude suuruse sammsammulist teisenemist ühest kalendriaastast järgmisse. Igal aastal lisab sündimus prognoositavasse rahvastikku ühe uue sünnipõlvkonna, vanemate aastakäikude suurus aga väheneb surnute arvu võrra. Avatud rahvastiku puhul muudab aastakäikude suurst ka ränne. Vanusnihke põhimõttel tehtud prognoosi väljund on eri aastakäikude suurus tulevikus.

Tulevast rahvaarvu ja rahvastiku koosseisu mõjutavad kaks olulist tegurit — prognoosi hetkeks kujunenud rahvastiku vanuskoosseis ja see, mis juhtub sündimuse, suremuse ja rändega prognoosiperioodil. Prognoosi lähteaasta rahvastiku vanuskoosseis on prognoosi hetkeks juba kujunenud ehk see mõjutab ühtemoodi kõiki prognoosistsenaariume. Seega tekib stsenaariumitevaheline erinevus sündimus-, suremus- ja rändekäitumisest.

Prognoos on koostatud aastateks 2021–2040, mis demograafilisel ajaskaalal vastab enam kui ühe põlvkonna pikkusele vaatele. Kuni 16-aastasel perioodil on rahvastikuarengute peamiseks mõjutajaks rändeprotsessid, seejärel aga eelkõige soo-vanuskoosseis ning sündimus- ja suremuskäitumine. Milliseks reaalsuses kujuneb rahvastiku dünaamika esimesel prognoosipoleel, sõltub seega peamiselt siiski lähituleviku tegelikust rändekäitumisest.

Prognoos lähtub stabiilse arengu eeldusest ehk ei näe ette suuri ja ootamatuid muutusi, mida on võimatu ennustada. Samas peab arvestama, et majandus on tsükliline ja kriisid omavad olulist mõju elanikkonna rände- ja ka sündimuskäitumisele. Kogu Euroopa rännet mõjutavaks teguriks on sõda Ukrainas, mille tõttu saabub Ukrainast Eestisse üha rohkem inimesi. Ka nn koroonakriisi mõjust (või selle puudumisest) nimetatud protsessidele saab selgust alles järgmiste aastate statistilistest andmetest.

Prognoosis on koostatud baas-stsenaarium ja rändestsenaarium. Baas-stsenaariumis eeldatakse tavapäraselt, et tegemist on suletud rahvastikuga, mis tähendab, et selle koostamisel rännet ei arvestata ning analüüsitakse sündimus- ja suremuskäitumise mõju tuleviku rahvastiku arengule. Seega iseloomustab baas-stsenaarium tänaseks kujunenud rahvastiku sisemist taastevõimet. Rändestsenaariumis on arvestatud väljarände jätkumisega linnast. Prognoosistsenaariumite koostamiseks on kasutatud tarkvara *Spectrum*.

Lähtuvalt rahvastiku- ja haridusanalüüsist on püstitatud järgnevad üldised eeldused, mis jäävad kehtima kogu prognoosiperioodi jooksul:

- Alushariduses (sõime- ja lasteaiakohad) osalevad 1,5 kuni 6 (k.a) aastased lapsed, põhihariduses osalevad 7–15-aastased lapsed (ja gümnaasiumihariduses 16–18-aastased lapsed).
- Põhikooli ja gümnaasiumi teenusevajadus tekib jooksva aasta 1. septembri seisuga. Arvestatud on proportsiooniga, mille kohaselt läheb 1. klassi 74% siseneva aasta ja 26% sellest vanema aasta lastest.

Prognoosi väljundiks on linna tuleviku rahvaarv erinevates vanuserühmades, millest saab tuletada hinnangulise teenusevajaduse alus- ja põhihariduse kohta.

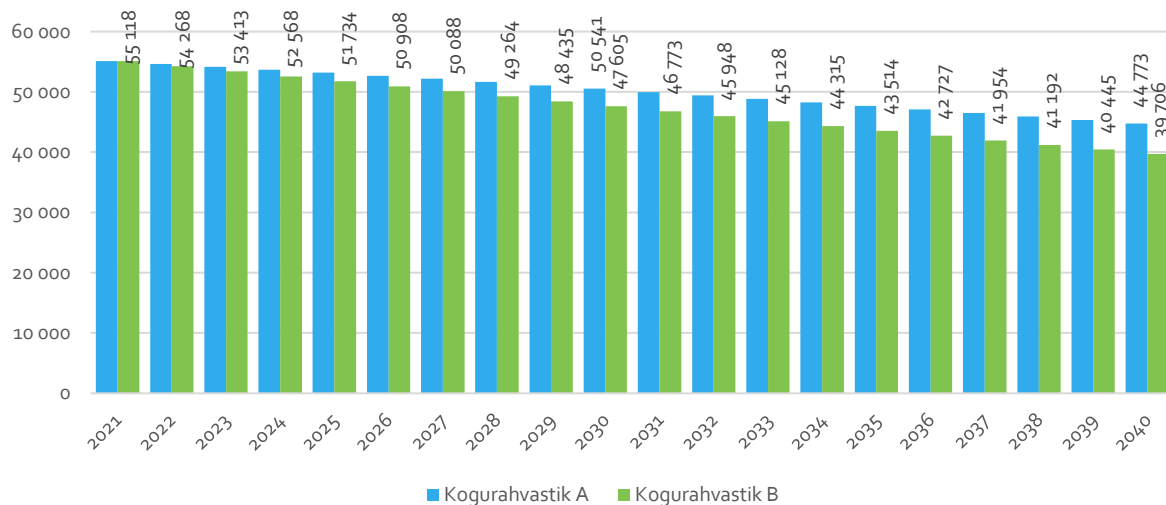
Kuigi tulemused on esitatud ühe lapse täpsusega, tuleb siiski arvestada, et tegemist on hinnanguliste arvudega ning olulisem on prognoosist ilmnev suundumus nii elanikkonna erinevates vanusrühmades kui ka erinevatel haridusastmetel.

- Baas-stsenaariumile (joonistel A) on püstitatud eeldused, kus rände protsessidega ei ole arvestatud ehk stsenaarium iseloomustab rahvastiku sisemist taastevõimet. Sündimuse aluseks on summaarne sündimuskordaja 1,5 viljakas eas naise kohta. Kordaja jääb samale tasemele terveks prognoosiperioodiks. Suremuse puhul on aluseks Ida-Viru maakonna meeste ja naiste oodatav eluiga sünnimomendil aastal 2018/2019 (meestel 70,52 ja naistel 80,56 eluaastat), mis jääb muutumatuks prognoosiperioodi lõpuni.
- Rändestsenaariumis (joonistel B) on arvestatud sama väärtusega summaarse sündimuskordajaga kui baas-stsenaariumis. Rände-eelduseks on väljaränne mahus 400 elanikku lähteaastal, rändemaht väheneb ajas. Arvestatud on soo- ja vanusrühmade lõikes diferentseeritud rändajate vanusstruktuuriga. Põhiosa väljarändest toimub vanuses 20–39 eluaastat, vanuserühm 0–9 ei rända. Suremuse puhul on aluseks Ida-Viru maakonna meeste ja naiste oodatav eluiga sünnimomendil aastal 2018/2019 (meestel 70,52 ja naistel 80,56 eluaastat), mis kasvab prognoosiperioodi lõpuni, jõudes aastal 2040 tasemele meestel 74,2 ja naistel 82,5 eluaastat.

Rahvastikuprognoosi väljundiks on rahvaarv vanuserühmades. Kui ka tuleviku väljaränne osutub eeldatust väiksemaks, siis **arvestades toimunud rahvastikusündmusi, on tõenäosim siiski rändestsenaariumile lähedane olukord** (joonistel B).

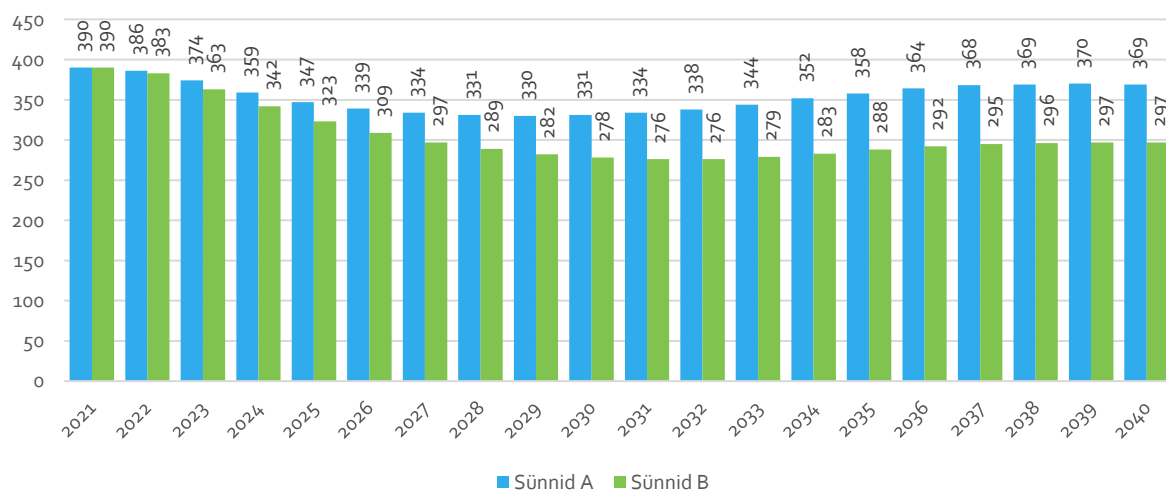
Narva linna rahvaarv kahaneb sõltumata rändekäitumisest võrreldes lähteaastaga prognoosiperioodil iga-aastaselt tulenevalt elanike vanusstruktuurist igal juhul. Baas-

stsenariumi vaates kahaneb elanike arv aastaks 2040 u 10 000 elaniku võrra ehk 19%, väljarände jätkumisel enam kui 15 000 ehk 28% võrra (Joonis 10).

Joonis 10. Narva linna rahvastikuprognos aastani 2040³

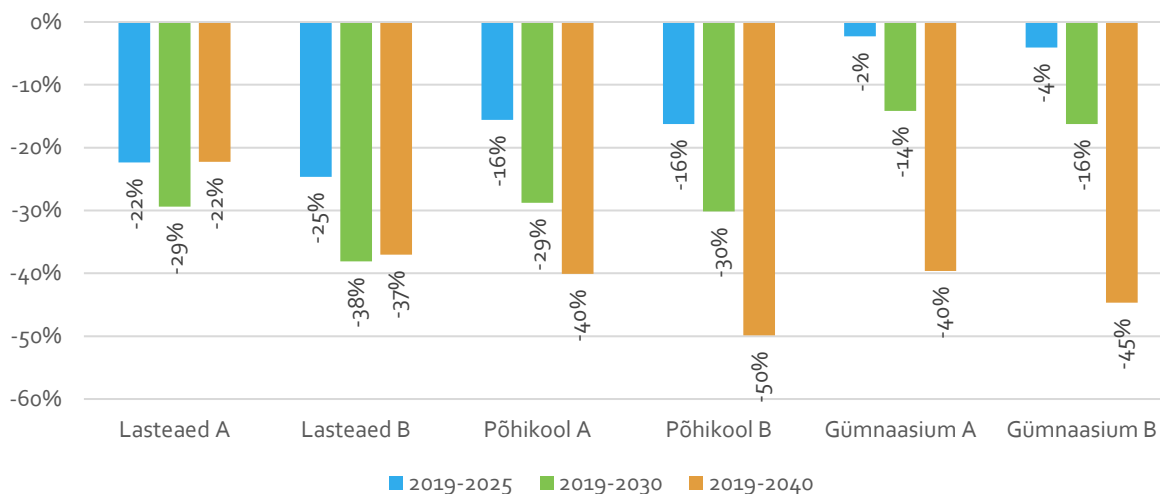
Praeguse sündimuskäitumise jätkudes ja väljarände puudumisel on tuleviku sünnipõlvkonnad linnas kuni 60 lapse võrra väiksemad. Kui viimastel aastatel on sündinud keskmiselt ligi 400 last aastas, siis tulevikus sünniks jätkuvalt u 330 või enam last aastas. See on põhjustatud eelkõige rahvastiku vanusstruktuuri jaotusest viljakasse ikka jõudvates põlvkondades. Väljarände jätkudes on sündide arvu langus kiirem ning juba aastaks 2030 on sündide arv u 100 võrra väiksem (ehk u 280 last aastas) ja jääb sellelaadsele tasemele prognoosiperioodi lõpuni (Joonis 11).

Joonis 11. Narva linna sündide arvu prognoos aastani 2040

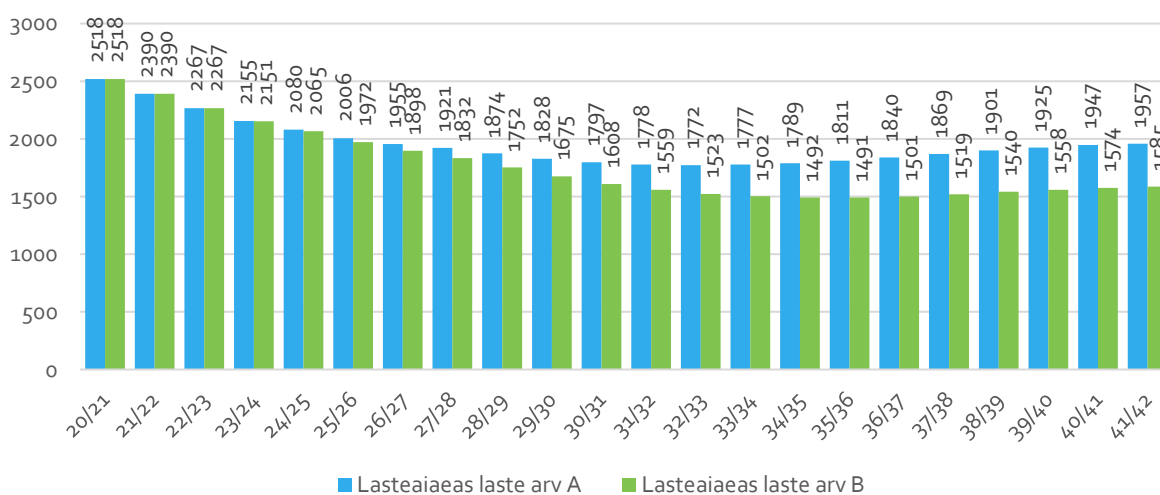
³ Siin ja järgnevalt konsultandi koostatud prognoosimudelid rahvastikuregistri andmete alusel

Võttes arvesse, et baas-stsenarium on pigem ebareaalne, jätkub järgnevatel aastatel haridusvaldkonnas teenusevajaduse kahanemine. Prognosiperioodi lõpuks aastal 2040 on nii lasteaia- kui ka põhikoolieas lapsi vastavalt kuni 40% ja 50% võrra vähem. Gümnaasiumieas noori saab olema kuni 45% võrra vähem. Väljarände puudumisel (mis on ebatõenäoline) kahaneb lasteaiaees laste arv enam kui 20%, põhikooli- ja gümnaasiumivanuses laste arv 40% (Joonis 12).

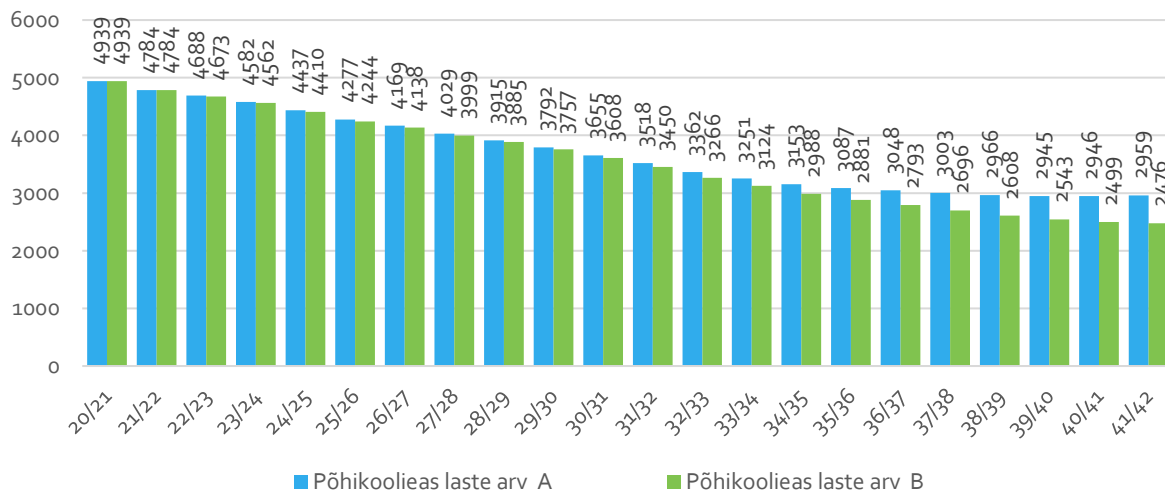
Joonis 12. Lasteaia-, põhikooli- ja gümnaasiumieas laste arvu muutuse prognoos Narva linnas aastani 2040

Lasteaialaste arv kahaneb mõlema prognoosistsenaariumi kohaselt järjepidevalt veel järgneval 12 aastal, misjärel toimub stabiliseerumine vastavalt 1800 (A) või 1500 (B) lapse tasemel ehk õppeaastal 33/34 võib lasteaiaees lapsi võrreldes möödunud õppeaastaga olla kuni 1000 võrra vähem (Joonis 13).

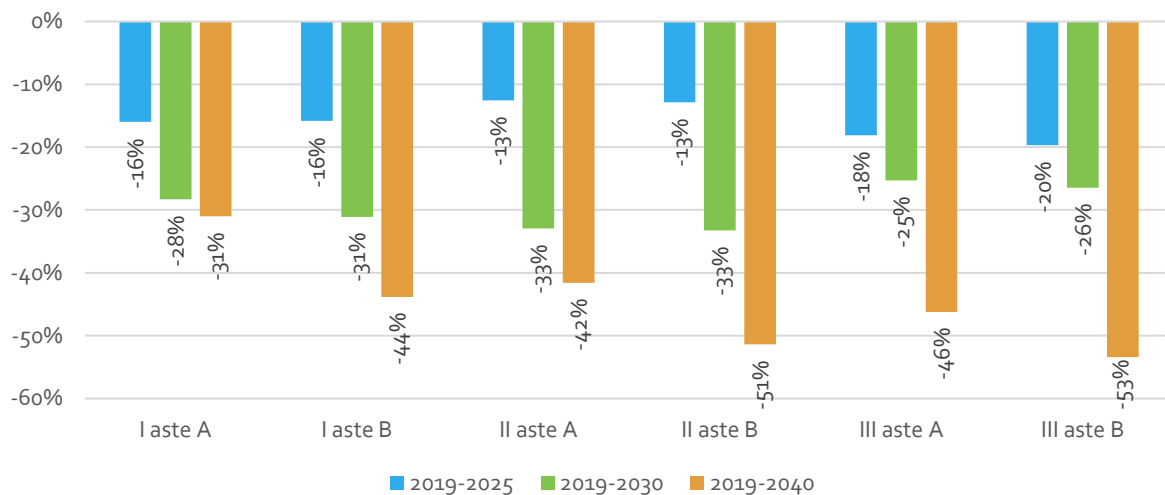
Joonis 13. Lasteaiaees laste arvu prognoos Narva linnas aastani 2040

Põhikoolieas laste arv kahaneb järjepidevalt prognoosiperioodi lõpuni. Kui aastal 2030 on lapsi mõlema prognoosistsenaariumi kohaselt ligikaudu 3600 (ehk võrreldes lähteaastaga 1300 lapse võrra vähem), siis 2040. aastal kas 2900 (A) või 2500 (B) ehk kuni 2400 lapse võrra vähem (Joonis 14).

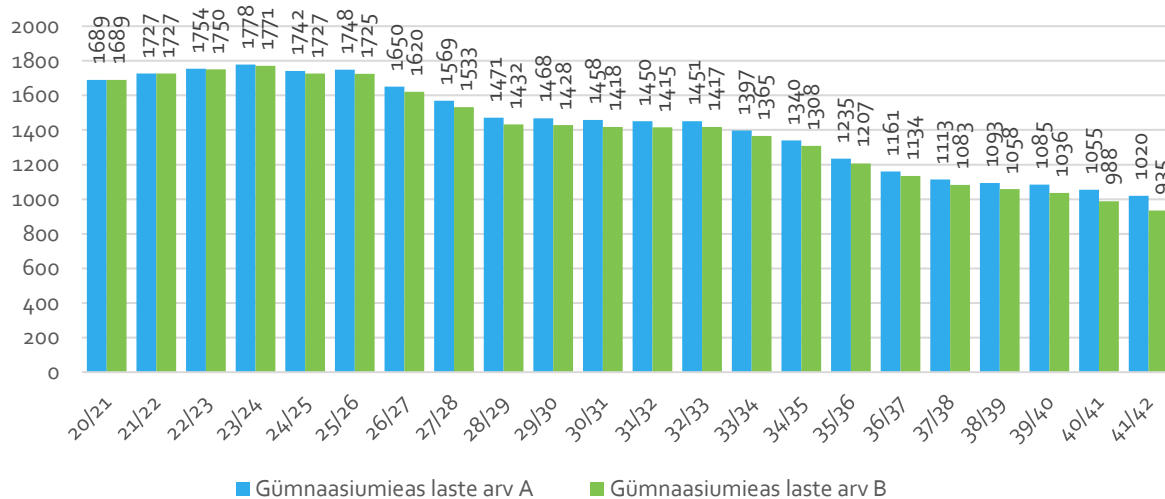
Joonis 14. Põhikoolieas laste arvu prognoos Narva linnas aastani 2040

Mõlema prognoosistsenaariumi järgi toimub suurim kahanemine nii II kui ka III kooliastmes (Joonis 15).

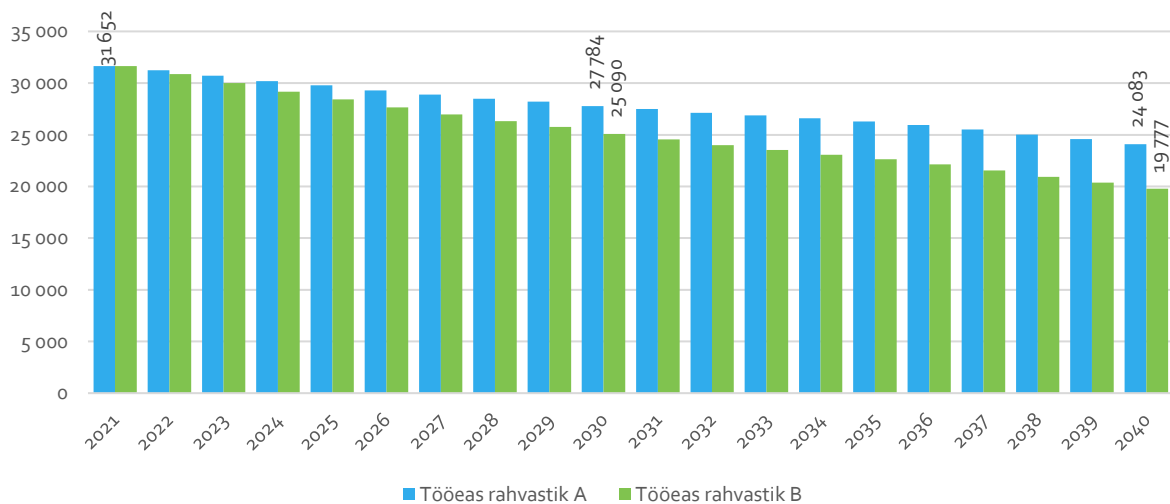
Joonis 15. Põhikoolieas laste arvu prognoos kooliastmete lõikes Narva linnas aastani 2040

Järgneval 15 aastal potentsiaalselt gümnaasiumi või kutsekooli siirduvad lapsed on tänaseks juba sündinud. Vastavas eas laste arv püsib veel järgnevat viis aastat 1700 kandis, misjärel algab kahanemine prognoosiperioodi lõpuni, mil vanusrühmas on u tuhatkond noort ehk u 700 võrra vähem kui lähteaastal (Joonis 16).

Joonis 16. Gümnaasiumi- või kutsekooli eas noorte arvu prognoos Narva linnas aastani 2040

Linna tulude seisukohast väga olulise mõjuga on muutused tööelise rahvastiku arvus, mis jätkab tulenevalt olemasolevast vanusstruktuurist kahanemist igal juhul. Baas-stsenaariumi järgi on juba 10 aasta pärast linnas enam kui 4000 tööelist vähem, rändestsenaariumi järgi u 7000 tööelist vähem. Prognoosiperioodi lõpuks on muutus vastavalt -7500 ja -12 000 vastavas eas elanikku (Joonis 17).

Joonis 17. Tööeas elanike (vanus 19-64) arvu prognoos Narva linnas aastani 2040

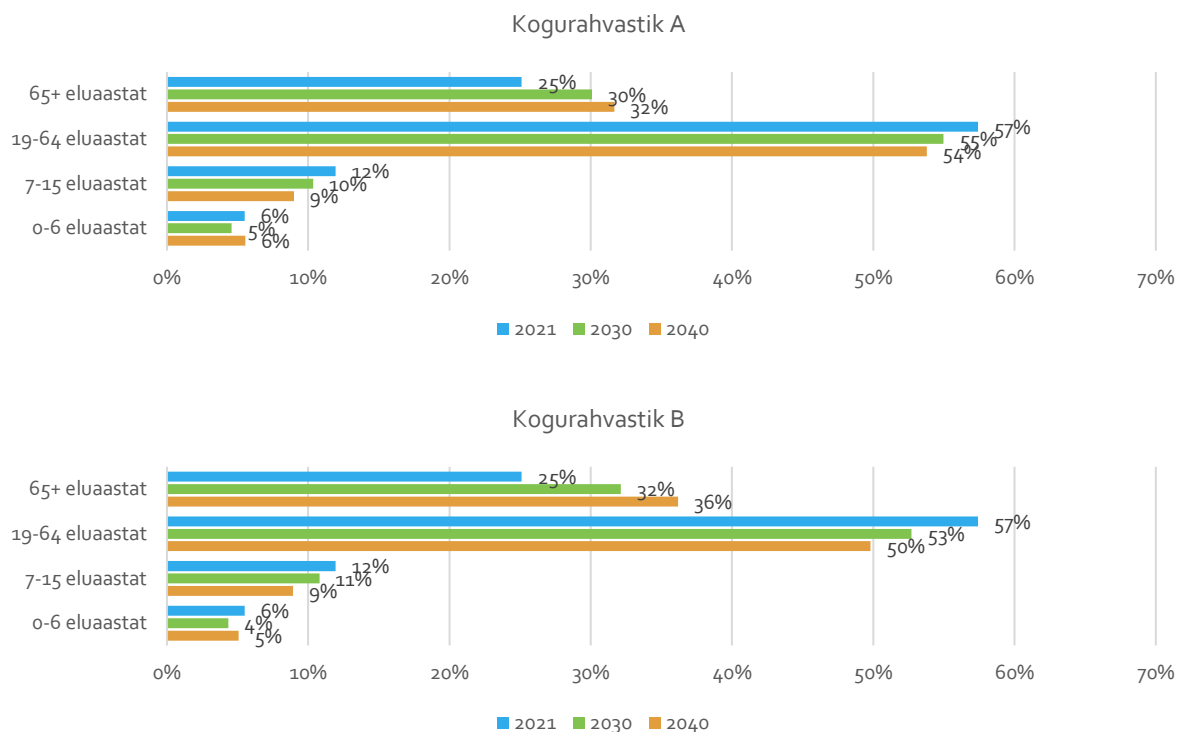
Ainsaks suurenevaks vanuserühmaks on tulevikus eakad. Kahaneva maksutulu juures jääb seega erinevate sotsiaalteenuste osutamise vajadus püsima ja isegi kasvab. Vanemate kui 65 eluaastat elanike arv suureneb järgneval kümnendil kuni 1500 võrra. Prognoosiperioodi lõpuks toimub taas langus tasemele u 14 200 eakat. Samas suureneb vanemate kui 80 eluaastat elanike arv (lähteaastal ligi 4000 elanikku) 20 aastaga kuni u 1000 võrra (Joonis 18).

Joonis 18. Eakate (vanus 65+) arvu prognoos Narva linnas aastani 2040

Eakate osakaal rahvastikus suureneb tempokalt, ületades juba järgmiseks kümnendiks 30% piiri kogurahvastikust ning tõuseb prognoosiperioodi lõpuks kuni 36%-ni elanikkonnast. Tööealiste osakaal võib aastal 2040 olla vaid pool elanikkonnast. Samuti väheneb igal juhul lasteaia- ja koolieas laste osakaal rahvastikus (Joonis 19).

Joonis 19. Rahvastiku vanusstruktuuri muutuse prognoos Narva linnas aastani 2040

2 Majanduslik ja sotsiaalne keskkond

2.1 Peamised majandusharud ja ettevõtted

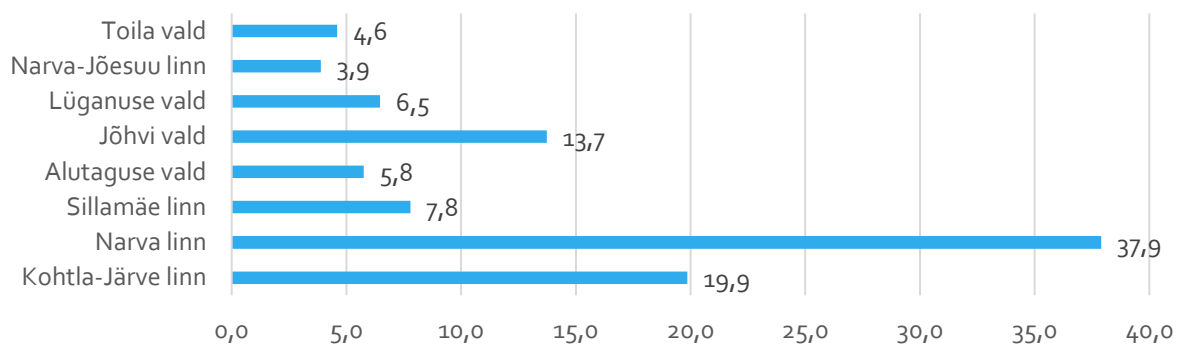
Narva linnale on ajalooliselt iseloomulik töötleva tööstuse suur osakaal. Sama kehtib ka praegu – töötlevas tööstuses on ligi viiendik linnas olevatest töökohtadest (Tabel 4). Üksnes avalik sektor on suurema osakaaluga (21%). Arvuliselt on palju töökohti ka MTÜ-des ja SA-des, kuid mõne üksiku erandiga on nende kvartali käive alla 10 tuhande euro. Seega oluliseks palgamaksjaks neid pidada ei saa.

Tabel 4. Hõivatute ülevaade valdkondade lõikes 2020. a I kvartalis (Maksu- ja Tolliamet)⁴

Sektor	Hõivatuid kokku	%
Töötlev tööstus	2153	18%
Veondus ja laondus	808	7%
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	388	3%
Hulgi- ja jaekaubandus	1632	13%
Ehitus	1130	9%
Haldus- ja abitegevused	416	3%
Kinnisvaraalaane tegevus	178	1%
Kutse-, teadus- ja tehnikaalaane tegevus	256	2%
Majutus ja toitlustus	326	3%
Muud teenindavad tegevused	263	2%
Ülejäänud valdkonnad kokku	527	4%
Äriettevõtted kokku	8077	66%
MTÜ-d ja SA-d kokku	1621	13%
Avalik sektor	2511	21%
Kõik kokku	12209	

Narva linnas paikneb statistiliselt 37,9% kõikidest Ida-Virumaa ettevõtetest, ületades teisi haldusüksusi vähemalt kahekordselt (Joonis 20). See osakaal on viimastel aastatel püsinud peaaegu muutumatuna, kõikides vähem kui ühe protsendipunkti võrra. Sama võib öelda ka teiste maakonna omavalitsuste kohta.

⁴ Näidatud on Narva linna registreeritud ettevõtete andmed. Lisaks tegutseb linnas teisi ettevõtteid, mis on registreeritud mujale (näiteks Eesti Energia AS on registreeritud Tallinnasse).

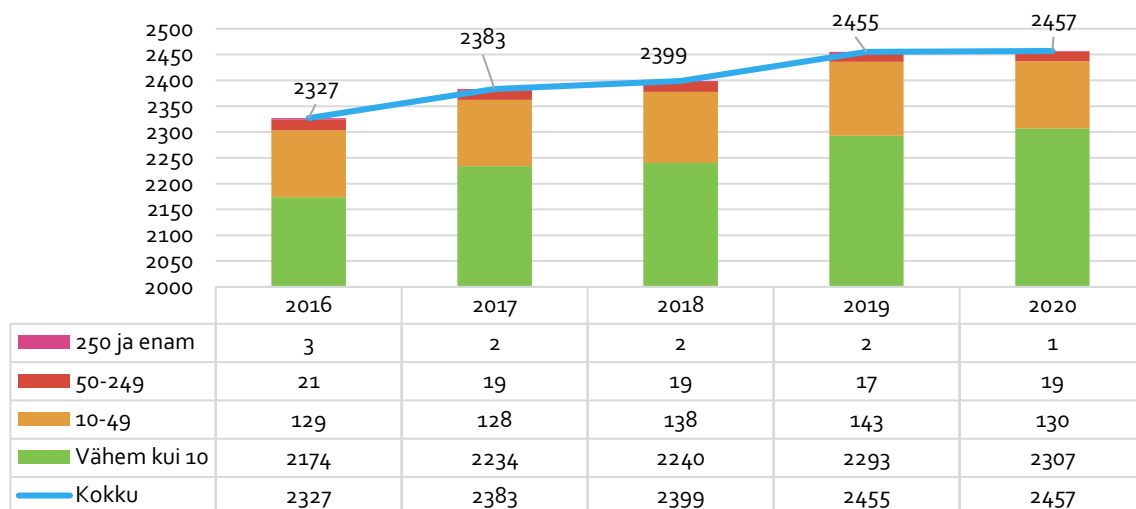

Joonis 20. Ettevõtete osakaal Ida-Virumaa haldusüksustes 2020 (%) (Statistikaamet)

Narva linna suurimad ettevõtted töötajate arvu alusel (enam kui 100 töötajat) on (Maksu- ja Tolliameti 2021. a I kvartali andmed):

- Fortaco Estonia OÜ (töötlev tööstus)
- Hanza Mechanics Narva AS (töötlev tööstus)
- Narva-Bark AS (töötlev tööstus)
- Eesti Energomontaaž AS (ehitus)

Linnas tegutsevate ettevõtete arv on aasta-aastalt kasvanud (Joonis 21). Lõviosa ettevõtetest on väikesed, alla 10 töötajaga. Suurettevõtteid on Narva linna registreeritud üks.

Joonis 21. Ettevõtete arv Narva linnas töötajate arvu lõikes (Statistikaamet)

Ettevõtete sünni- ja surmamäärad on Narva linnas viimastel aastatel stabiilsed olnud. 2018. aastal⁵ oli ettevõtete sünnimäär 12,3 ja surmamäär samuti 12,3. See tähendab, et tegevust

⁵ Kõige uuemad Statistikaameti andmed

alustas sama palju ettevõtteid, kui lõpetas. Võrdluseks, Eestis olid määrad vastavalt 12,4 ja 11 ning Ida-Virumaal 11,6 ja 11,4.

100 tööealise elaniku kohta oli 2020. a alguses Narva linnas 7,38 ettevõtet⁶. Võrdluseks, Eestis keskmine näitaja samal ajal oli 16,35 ja maakonna oma 7,86. Sellest võib järeldada, et ettevõtlusaktiivsus on Eesti keskmisest madalam, mis tuleneb ajalooliselt suurte tööstusettevõtete olemasolust kogu maakonnas. Samas on viie aastaga ettevõtlusaktiivsus Narvas kasvanud – 2016. aastal oli 100 tööealise elaniku kohta vaid 6,20 ettevõtet.

Rahandusministeeriumi kevadise majandusprognoosi kohaselt majandusarengut mõjutavad oluliselt geopoliitilised tegurid. Eesti Panga prognoosi kohaselt Venemaale seatud sanktsioonid toovad kaasa teatud mõju väliskaubandusele nii otseselt kui läbi kaubanduspartnerite kaubavahetuse ka kaudselt. Sanktsioonid süvendavad pakkumispoolseid piiranguid, eriti mõnede oluliste kaubagruppide puhul, nagu puidutoore, metallid, väetised ning mineraalsed kütused. Eesti ettevõtted otsivad uusi eksporditurge ning tarnijaid, kuid tõenäoliselt on see aeganõudev, sest sama probleemi ees on ka teiste riikide ettevõtted. Vastavalt prognoosidele tootmist takistavad probleemid süvenevad.

2.2 Tööalane ränne

Töökohtade paiknemisest ja tööalasest rändest annab ülevaate töötamise registri (kirjas töötaja töökoht aadressi täpsusega) ja rahvastikuregistri andmete (kirjas elaniku elukoht aadressi täpsusega) ühendamine.

Suurim osa Narva linna elanikest töötab oma elukohajärgses omavalitsuses (Tabel 5). Küllalt suur osa elanikest käib tööle ka Tallinnas ja Narva-Jõesuus – vastavalt 1880 ja 1810. Kokku käib mujal tööle üle 6100 Narva linna elaniku.

Tabel 5. Narva linna registreeritud elanike töökohtade paiknemine seisuga 1.01.2020 (Statistikaamet)⁷

Töökohta omavalitsus	Töökohta maakond	Töötajate arv
Narva linn	Ida-Viru maakond	15494
Tallinn	Harju maakond	1880
Narva-Jõesuu linn	Ida-Viru maakond	1810
Jõhvi vald	Ida-Viru maakond	489
Kohtla-Järve linn	Ida-Viru maakond	413
Sillamäe linn	Ida-Viru maakond	397
Tartu linn	Tartu maakond	207
Rae vald	Harju maakond	171
Saue vald	Harju maakond	109
Maardu linn	Harju maakond	107
Viimsi vald	Harju maakond	75
Pärnu linn	Pärnu maakond	54

⁶ Statistikaameti statistilise profiili kuuluvate ettevõtete arv korrutatud 100-ga ja jagatud 15–64-aastaste elanike arvuga.

⁷ Tabelis kajastuvad minimaalselt 20 töötajaga liikumised.

Jõelähtme vald	Harju maakond	41
Rakvere vald	Lääne-Viru maakond	41
Harku vald	Harju maakond	36
Lüganuse vald	Ida-Viru maakond	33
Viljandi vald	Viljandi maakond	25
Haapsalu linn	Lääne maakond	23
Keila linn	Harju maakond	22
Rakvere linn	Lääne-Viru maakond	21
Mustvee vald	Jõgeva maakond	20
Saku vald	Harju maakond	20
Tapa vald	Lääne-Viru maakond	20
Muud omavalitsused kokku		126

Muudest omavalitsustest käib Narva linnas tööl kokku veidi rohkem kui 1700 inimest (Tabel 6). Enim käivad Narva linnas tööl Narva-Jõesuu elanikud.

Tabel 6. Muudest omavalitsustest pärit Narva linnas töötavate inimeste arv seisuga 1.01.2020 (Statistikaamet)⁸

Elukoha omavalitsus	Elukoha maakond	Töötajate arv
Narva-Jõesuu linn	Ida-Viru maakond	713
Tallinn	Harju maakond	352
Sillamäe linn	Ida-Viru maakond	295
Kohtla-Järve linn	Ida-Viru maakond	142
Jõhvi vald	Ida-Viru maakond	65
Tartu linn	Tartu maakond	33
Toila vald	Ida-Viru maakond	29
Alutaguse vald	Ida-Viru maakond	23
Lüganuse vald	Ida-Viru maakond	15
Viru-Nigula vald	Lääne-Viru maakond	13
Pärnu linn	Pärnu maakond	12
Maardu linn	Harju maakond	11
Rae vald	Harju maakond	11

2.3 Turism

Narva linn on ajaloo- ja kultuuripärandi poolest rikas. Rahvusvaheliselt on tuntud Narva ja Ivangorodi kaitseehitised, sh linnused, bastionid jm Narva jõe vastaskallastel. Narva Hermannii linnuses tegutseb Narva Muuseum, mis on aasta-aastalt tegelenud ekspositsiooni uuendamise ja hoonete säilitamisega. Linnuses leiavad aset mitmed suurüritused, nagu näiteks traditsiooniks kujunenud Narva Põhjasõja-aegsete lahingute rekonstruktsioonid, muusikafestival Station Narva jne.

Olulise tähtsusega objekte on Narvas rohkelt (nimekiri ei ole ammendav):

- Victoria bastioni kasematid – restaureeritud käikudes paikneb ekspositsioon, mis tutvustab Narva kaitsesüsteemi ajalugu.

⁸ Tabelis kajastuvad minimaalselt 10 töötajaga liikumised. Täpsemaid andmeid Statistikaamet ei väljasta.

- Kreenholmi manufaktuur, mis rajati 1857. aastast alates väldanud pool sajandit kestnud ehitustööde käigus. Praeguseks on tekstiilitööstus oma tegevuse seal lõpetanud ja 300 tuhande m² suurune kompleks seisab tühjalt, kuid Euroopa Liidu toetuse abil on kavas Kreenholmi saarele rajada tekstiilimaailm, lisaks kinnitas Riigikogu riiklikult tähtsate kultuuriobjektide nimekirjas Narva Kreenholmi kultuurikvartali „Manufaktuur“ rajamise, mille maksumus küündib 30 miljoni euroni. Rahastusest pool tuleb Kultuurkapitalilt, pool eraomanikult.
- Narva raekoda, mis on Narva ajaloolise linnasüdame keskus. Raekoja rekonstrueerimine on parajasti käimas.
- Gloria bastionil paiknev kunagi magasiidaks rajatud hoone, kus praegu asub Narva Muuseumi kunstigalerii.
- Pimeaed – avalik park, mis sai oma nime Pimevärava järgi. Tegemist on Eesti esimese linnapargiga.
- Jõeäärne promenaad – linna ajaloolises südames asuv kaldapealne ligi 1 km pikkune ala bastionide ja jõe vahel.
- Aleksandri kirik – üks suurimaid kirikuid Eestis, kus on kontsertide korraldamiseks suurepärase akustika. Kiriku torn on rekonstrueeritud, peahoone vajab põhjalikku remonti. Peale Aleksandri koguduse pankrotti omandas kirikuhoone pankrotivara hulgast Eesti Vabariik eesmärgiga unikaalne hoone säilitada, korda teha ning kultuuriürituste korraldamiseks kasutusele võtta.
- Narva Issanda Ülestõusmise peakirik – tegutsev õigeusu kirik, mis jäi 1944. a pommitamisest puutumatuks.
- Vana haiglahoone, mis algselt ehitati Kreenholmi Manufaktuuri tarbeks. Tänapäeval asub seal Narva Haigla.

Lisaks ajaloolistele hoonetele ja kompleksidele paikneb linnas mitmeid mälestisi ja monumente. Ajaloomälestisi on Narvas tervelt 360, millest 50 on ehitismälestised, 6 ajaloomälestised, 301 kunstimälestised ja 3 arheoloogiamälestised.

Narva linnas on puhkaeestis.ee andmetel 10 majutusasutust, neist kolm on hotellid, ülejäänud hostelid või külaliskorterid. Restorane ja kohvikuid on Narvas ligi 30, neist vaid üks on kvaliteedimärgisega. Seega võib eeldada, et linna turismiinfrastruktuur ei ole piisav suure hulga külastajate kvaliteetseks teenindamiseks.

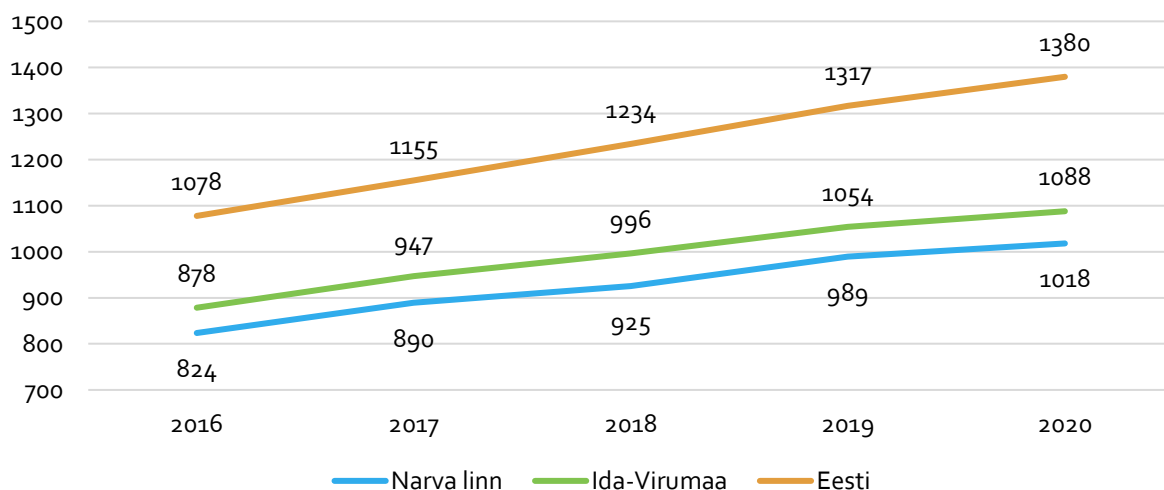
Narva jõe potentsiaal on täielikult rakendamata – sadamad (Jõe ja Kulgu) ei ole lõplikult välja arendatud.

Samas on linna külastajate arv on aasta-aastalt kasvanud, millele andsid sarnaselt kogu maailmale tagasilöögi koroonaviirusega seotud piirangud.

Narva kandideeris Euroopa kultuuripealinnaks 2024, kuid kaotas Tartu linnale. Järgmine võimalus kultuuripealinnaks saada on 2037.

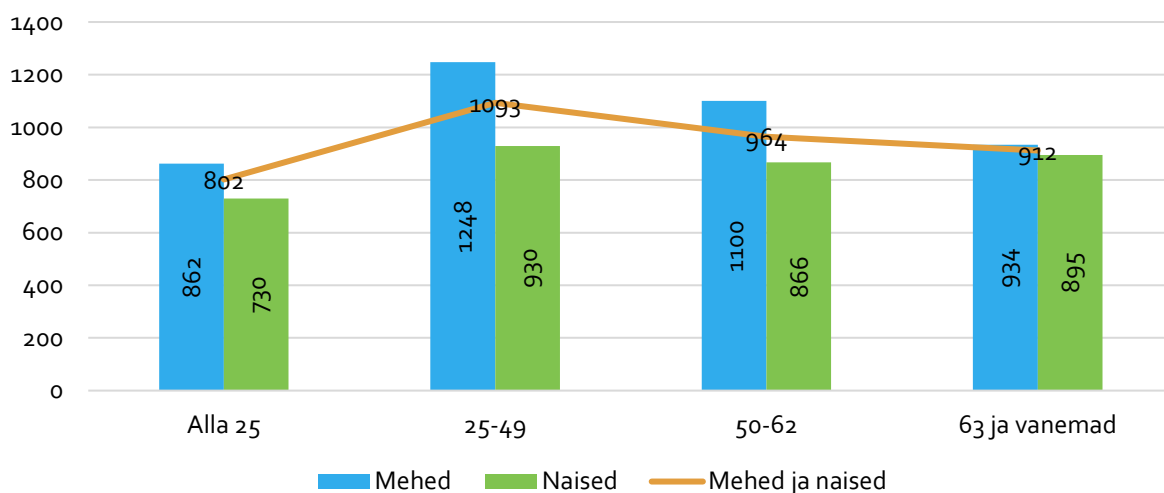
2.4 Elanike sissetulek ja toimetulek

Palgatöötaja kuukeskmine brutotulu on perioodil 2016–2020 kasvanud 194 euro ehk ligi 24% võrra (Joonis 22). 2020. aastal oli brutotulu Narva linnas sarnane maakonna keskmisega, jäädes aga Eesti näitajale 362 euro võrra alla. Ka tulu kasvutempo näitab pigem lõhe süvenemist – vaadeldaval perioodil suurenes Eesti keskmine brutotulu kiiremini (28% võrra).

Joonis 22. Palgatöötaja kuukeskmine brutotulu perioodil 2016–2018 (Statistikaamet)

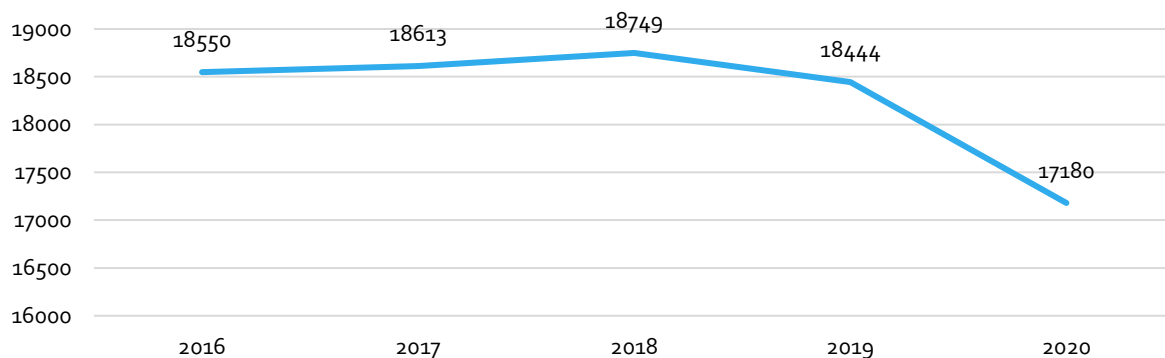
Kõikides vanusegruppides teenivad Narva linnas mehed naistest rohkem (Joonis 23). Kõige kõrgem tulu on vanusegrupis 25–49 (keskmiselt 1093 eurot; võrdluseks, Eesti keskmine oli samal ajal samas vanusegrupis 1544 eurot ehk 451 eurot kõrgem), kõige madalam noorimas (802), mis on ka mõistetav.

Joonis 23. Palgatöötaja kuukeskmine brutotulu Narva linnas soo ja vanuserühmade lõikes 2020. a (Statistikaamet)

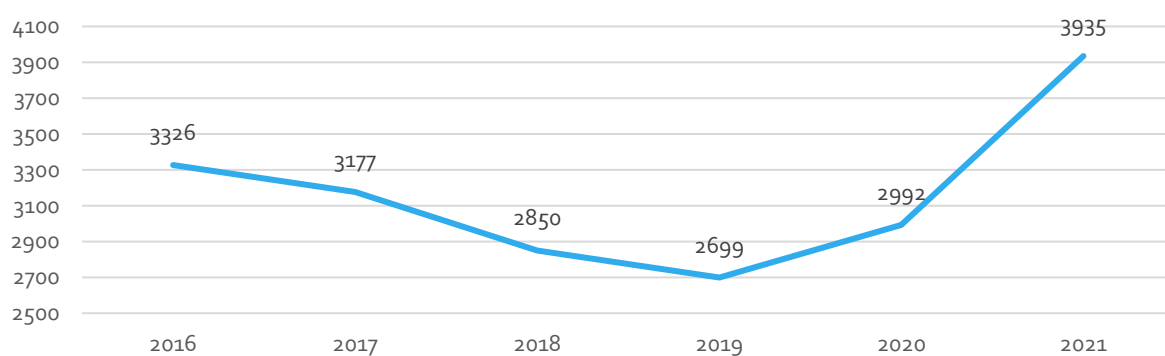
Sarnaselt Ida-Viru maakonna trendile on ka Narva linnas brutotulu saajate arv viimase viie aasta vältel kahanenud (Joonis 24). Maakonnas on brutotulu saajate arv kahanenud ligi 8%, Narva linnas 7,4% võrra, Eestis aga jäänud samaks.

Brutotulu teenis 2020. aastal ligi 31% kogu linna elanikkonnast (rahvastikuregistri andmed 1.01.2020 seisuga). Arvestades elanikkonna kahanemist, väheneb aja jooksul nende osakaal veelgi, s.o järjest väiksem hulk inimesi peab üleval pidama üha suurenevat grupp. Ida-Virumaal teenis 2020. a brutotulu 33,4% ja Eestis veidi üle 39% elanikkonnast.

Joonis 24. Brutotulu saajate arv Narva linnas perioodil 2016–2020 (Statistikaamet)

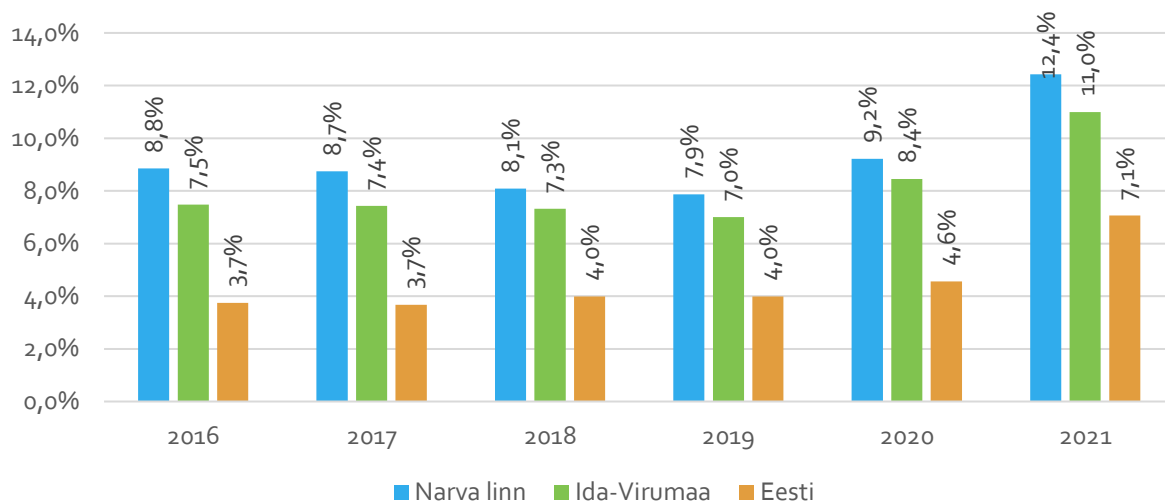
Registreeritud töötute arv peegeldab selgelt koroonakriisi mõju – viimase aastaga on töötute arv hüppeliselt tõusnud (Joonis 25). Nii Ida-Viru maakonnas kui ka Eesti riigis tervikuna on trendid samad.

Joonis 25. Registreeritud töötute arv Narva linnas perioodil 2016–2021 1. jaanuari seisuga (Töötukassa)

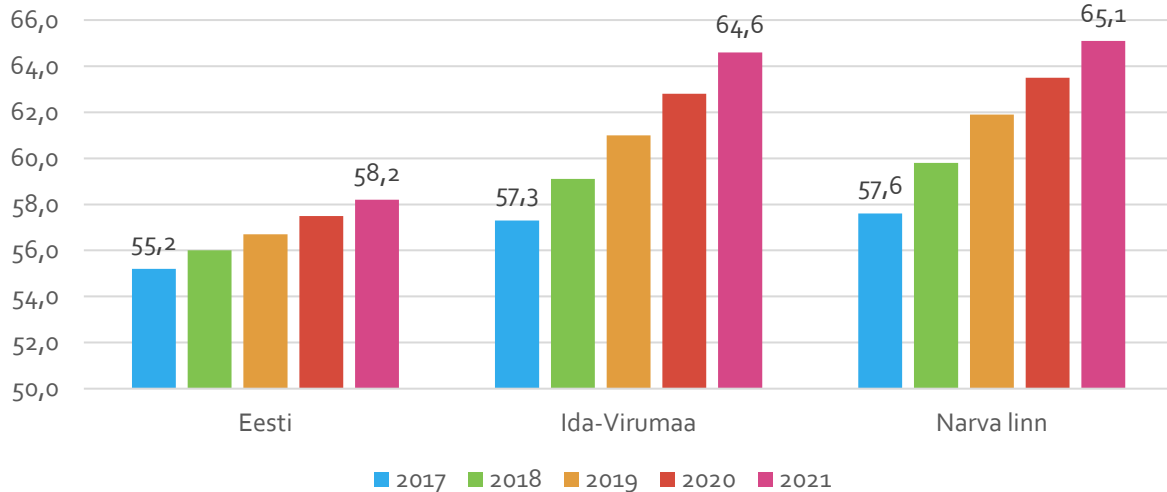
Registreeritud töötute osakaal linna tööealisest elanikkonnast⁹ on Narva linnas ja Ida-Virumaal olnud läbivalt kõrgem riigi vastavast näitajast (vahemikus 3,9–5,4 protsendipunkti kõrgem).

Joonis 26. Registreeritud töötute osakaal tööealisest elanikkonnast (Töötukassa, Rahvastikuregister)

⁹ Tööealise elanikkonna all on siin käsitletud eagrupperi 19–64. Allikate lõikes võib see erineda, näiteks Statistikaamet loeb tööealiseks elanikkonnaks vanusegrupiks 15–64. Joonis on esitatud, ilmestamiseks võrdlust linna, maakonna ja riigi vahel.

Ülalpeetavate määr¹⁰ on nii Narva linnas, Ida-Viru maakonnas kui ka Eestis tervikuna viimase viie aasta jooksul kasvanud (Joonis 27). Narva linnas on see aga Eesti keskmisest näitajast märgatavalt kõrgem. Peaasjalikult tuleb see üle 65-aastaste vanusegrupi suurest osakaalust. Arvestades linna demograafilist profiili, suureneb ülalpeetavate määr järgmistel aastatel veelgi. See tähendab, et surve alles jäävale tööelisele elanikkonnale suureneb veelgi.

Joonis 27. Ülalpeetavate määr (%) perioodil 2017–2021 (Statistikaamet)

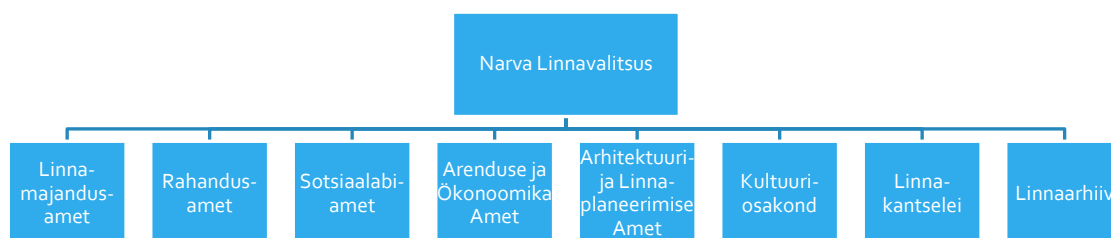
¹⁰ Mitte tööeliste (0–14 ja üle 65-aastased) elanike arv 100 tööelise (15–64-aastased) elaniku kohta. Mõningane erinevus peatükis 2.1.1 toodud infost tuleneb erinevatest andmebaasidest – siin on kasutatud Statistikaameti andmeid, peatükis 2.1.1 on näitajad ise arvutatud rahvastikuregistri andmete põhjal.

3 Linna juhtimine ja eelarve

3.1 Juhtimisorganisatsioon

Narva linna omavalitsusorganid on linnavolikogu ja linnavalitsus. Omavalitsuse esinduskogu on 31-liikmeline ja selles on moodustatud 11 alalist komisjoni.

Narva Linnavalitsus koosneb linnapeast, abilinnapeast ja kolmest linnavalitsuse liikmest. Töö on jaotatud erinevate struktuuriüksuste vahel (Joonis 28).

Joonis 28. Narva Linnavalitsuste struktuur

Narva linna struktuurides, sh volikogu kantselei on kokku 219,65 teenistusk kohta.

Hallatavaid asutusi on 39, neist 38 on Kultuuriosakonna poolt hallatavad, sh 17 lasteaeda, 2 põhikooli, 6 üldhariduskooli ja täiskasvanute kool.

Linna valitseva mõju all olevad üksused on veel (kokku 8) Transservis-N AS (korraldab piiriülest transiiti), Narva Vesti AS (joogiveega varustamine ja heitveekäitlus), Narva Jäätmeäitluskeskus OÜ (jäätmemajandus), Narva Linnaelamu SA (kinnisvara haldus), Narva Haigla SA, Narva Sadam SA, Narva linna Arendus SA (kinnisvaraarendus) ja Narva Linnaleht SA (likvideerimisel).

Lisaks on linna olulise mõju all (kokku 3) Küste OÜ (maastike hooldus ja korrashoid), Narva Muuseum SA ja Vaivara Kalmistud SA.

3.2 Eelarvepositsioon

Narva linna põhitegevuse tulude maht on u 70 miljonit eurot. Ligikaudu poole tuludest moodustavad saadavad toetused, 43% maksutulud ning 7% tulud kaupade ja teenuste müügist. Eestis keskmiselt on maksutulude osakaal eelarves 61%, toetuste osakaal 28% ja kaupade ja teenuste müügist saadavate tulude osakaal 10%. Seega on linna omatulud võrreldes riigi keskmisega madalamad ja toetuste osakaal eelarves selle võrra suurem.

Põhitegevuse kuludest moodustavad töäjökulud 66%, majandamiskulud 24% ja antavad toetused 10%. Eestis keskmiselt on töäjökulude osakaal eelarves 53%, majandamiskuludel

33% ja toetustel 12%. Narva linnas on seega keskmine töajõukulude osakaal kõrgem ning majandamiskulude ja antud toetuste osakaal võrreldes Eesti keskmisega madalam.

Linna eelarvepositsioon on möödunud kuuel aastal järjepidevalt paranenud. Põhitegevuse tulem on suurenenud 4,5 miljonilt 10 miljoni euroni ehk 14%-ni põhitegevuse tuludest. Eesti keskmine on 13%. Seoses eelarvemahu kasvu ja elanikkonna kahanemisega on tulud elaniku kohta kuue aastaga suurenenud u 500 euro võrra.

Linna võlakohustused olid 2021. a lõpu seisuga 29,7 miljonit eurot. Perioodi 2015–2021 jooksul pole võlakoormus absoluutsummas oluliselt muutunud. Samas seoses eelarvemahu kasvu ja likviidsete varade suurenemisega on netovõlakoormuse määr 2021. a lõpuks kahanenud 13%-ni. Võlakohustused elaniku kohta on perioodil suurenenud 82 euro võrra 551 euroni.

Perioodil 2015-2021 on linn investeerinud põhivarasse ligi 60 miljonit eurot, kokku enam kui 1000 eurot elaniku kohta (2021. a. seisuga). Investeeringute kogumahust 28% on olnud võimalik teha sihtfinantseeringute toel (Tabel 7).

Tabel 7. Narva linna eelarvenäitajad (Rahandusministeerium, konsultandi arvutus)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ¹¹
Põhitegevuse tulud	52 166 000	54 130 000	58 186 000	65 968 000	70 618 000	71 083 000	72 799 000
Põhitegevuse kulud	47 569 000	48 098 000	50 530 000	56 917 000	60 633 000	61 174 000	62 902 000
Põhitegevuse tulem	4 597 000	6 032 000	7 656 000	9 052 000	9 985 000	9 910 000	9 898 000
Tulemi osakaal tuludest	9%	11%	13%	14%	14%	14%	14%
Põhitegevuse tulud elaniku kohta	853	896	978	1 126	1 221	1 271	1 349
Põhitegevuse tulem elaniku kohta	75	100	129	154	173	177	183
Võlakohustused aasta lõpu seisuga	28 684 000	23 490 000	23 177 000	28 216 000	25 432 000	28 446 000	29 717 000
Likviidsed varad aasta lõpu seisuga	3 668 000	5 050 000	5 815 000	9 916 000	12 835 000	14 202 000	19 979 000
Netovõlakoormus (eurodes)	25 016 000	18 440 000	17 362 000	18 300 000	12 597 000	14 244 000	9 738 000
Netovõlakoormuse %	47,95%	34,07%	29,87%	27,74%	17,84%	20,04%	13,38%
Võlakohustused elaniku kohta	469	389	390	481	440	509	551
Põhivara soetus	7 725 000	3 135 000	6 358 000	11 658 000	7 124 000	12 105 000	12 019 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine	4 501 000	87 000	897 000	4 644 000	1 637 000	2 399 000	6 968 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	856 000	108 000	88 000	632 000	152 000	346 000	292 000
Põhivara soetus elaniku kohta	140	54	108	210	126	223	223

Maksimaalne netovõlakoormus on 2020. a lõpu seisuga arvestusega enam kui 55 miljonit eurot. Seega on teoreetiline vaba laenuvõime veel u 25 miljonit eurot. Olemasoleva põhitegevuse

¹¹ Näitajad elaniku kohta on arvatud 01.01.2022. a seisuga Narva elanike arvu suhtes.

tulemi juures on laenamine võimalik. Suures mahus on olemas ka likviidseid varasid, mille kasutuselevõtmine põhivara investeringuteks on kavandatud 2021. aasta eelarvega.

Maksumaksjad moodustavad u 42% elanikkonnast. Väliskeskkonnast tuleneb jätkuv surve linna kulude kasvuks palgakasvu ja hindade kallinemise näol. Teisalt piiravad tööealise elanikkonna kahanemine ja väljaränne tulumaksu laekumise kasvu.

Tuleviku vaates on linna jooksva majandamise ja investeerimisevõimekuse olemasoluks soovitatav vähemalt säilitada linna praegust eelarvepositsiooni. Investeerimis- ja finantseerimistegevuse maksimaalseks võimendamiseks on vajalik vähemalt 16% põhitegevuse tulemi saavutamine.

Linna 2021. a eelarve jaotus näitab, et konkurentsitult suurim osa linna põhitegevuse kuludest on seotud haridus- ja kultuurivaldkonnaga (66%). Linnamajanduse ja sotsiaalabi korraldusele kulub vastavalt 14% ja 13% vahenditest (Tabel 8).

Tabel 8. Põhitegevuse kulude jaotus linna 2021. a eelarve täitmises

Struktuuriüksus	Kulud	Osakaal
Kultuuriosakond	41 201 007	66%
Linnamajandusamet	8 666 552	14%
Sotsiaaliamet	8 473 849	13%
Arenduse ja Ökonoomika Amet	1 530 736	2%
Linnakantselei	1 485 972	2%
Arhitektuuri- Ja linnaplaneerimise Amet	597 127	1%
Rahandusamet	492 915	1%
Linnavolikogu Kantselei	453 509	1%
Kokku	62 901 667	100%

3.3 Kinnisvara

Narva linnale kuulub 84 hoonet, kus osutatakse või on varemalt osutatud omavalitsuse teenuseid. Narva linnal on teenuste osutamiseks kasutatavat (või varasemalt kasutatud) kinnisvara kokku netopinnaga ligi 215 000 m². Kinnisvara haldamise korraldamine on jaotatud Kultuuriosakonna (131 000 m²) ja Linnamajandusameti (84 000 m²) vahel.

Lähtuvalt kasutuse funktsioonist moodustab ligi veerandi (51 000 m²) koolide kasutuses olev pind (v.a spordihood). Lasteaedade kasutuses on 34 000 m², spordirajatisi 26 000 m² ja huvikoolid tegutsevad 15 000 m² suurusel pinnal. Ühiselamute pinda on 28 000 m². Mitmed varasemalt peamiselt lasteaedade kasutuses olnud hoonetes tegutsevad erinevad seltsid (14 000 m²), haigla ja perearstide kasutuses on ligi 10 000 m² pinda. Täielikult kasutusest väljas olevat pinda on 6000 m².

Vastavalt linnavalitsuse spetsialistide hinnangule on hea seisukorras 25% hoonete pinnast (54 000 m²), rahuldavas seisukorras 69% (148 000 m²) ning amortiseerunud 6% (12 500 m²).

Lähtuvalt funktsioonist on kõige paremas seisukorras kultuuri, noortekeskuse ja sotsiaalfunktsiooniga hooned, kus hea seisukorraga pinna osakaal on kõrgem kui 80%.

Tervishoiu ja administratiivsete tegevustega sisustatud hoonetes on näitaja vastavalt 66% ja 71%. Muude funktsioonide puhul on see oluliselt madalam. Lasteaedade, koolide ja spordirajatiste pinnast on heas seisukorras ainult paarteist protsenti (Tabel 9).

Tabel 9. Narva linna omandis teenuste osutamiseks kasutatav kinnisvara ja selle hinnanguline seisukord (Narva Linnavalitsus)

Kasutusotstarve	Hea	Rahuldav	Amortiseerunud	Kokku	Osakaal kogupinnast	Heas seisukorras pinna osakaal
Kool	6 939	31 336	12 482	50 757	24%	14%
Lasteaed	3 845	29 985		33 830	16%	11%
Ühiselamu		27 966		27 966	13%	0%
Sport	2 879	23 429		26 308	12%	11%
Huvikool	6 084	9 200		15 283	7%	40%
Seltsitegevus	4 784	9 339		14 123	7%	34%
Tervishoid	6 508	3 282		9 790	5%	66%
Kultuur	8 814			8 814	4%	100%
Administreerimine	4 815	1 924		6 738	3%	71%
Kasutusest väljas		6 064		6 064	3%	0%
Muu	4 910	221	163	5 294	2%	93%
Sotsiaal	3 509	818		4 327	2%	81%
Raamatukogu		3 368		3 368	2%	0%
Noortekeskus	1 166			1 166	1%	100%
Õpilaskodu		884		884	0%	0%
Kokku	54 252	147 816	12 646	214 714	100%	25%

Vastavalt riigikontrolli 2016. aastal koostatud raportile oli Eestis keskmiselt ühel omavalitsusel (suurusega enam kui 20 000 elanikku) elaniku kohta hallatavat hoonepinda u 3,9 ruutmeetrit¹². Narva linnas on vastav näitaja 2021. aasta rahvastiku arvestusega samuti 3,9 m². Teisalt tuleb arvestada, et näitaja on suurema rahvaarvuga linnalises keskkonnas üldjuhul madalam (näiteks Tallinnas 1,8 m² ja Tartus 2,8 m² elaniku kohta) ja väiksemates linnades või maalises keskkonnas, kus teenuste tarbijad on hajutatud ja neid on vähem, vastavalt kõrgem. Samuti oli Eestis keskmiselt enam kui 60% lasteaia- ja koolihoonetest heas või väga heas seisukorras.

Linna kasutuses oleva hoonepinna keskmistatud ehitusaasta on 1969. Enam kui pool hoonete pinnast on valminud 1970. aastatel. Peale sajandivahetust valminud uusehitisi või juurdeehitusega hooneid on kokku ligi 25 000 m² suurusel pinnal (sh juurdeehitustega hoonete vanemad osad).

Arvestades hoonete seisukorra hinnangut ja eeldades, et rahuldavas või amortiseerunud seisukorras hoonete rekonstrueerimise maksumuseks kujuneb vähemalt 1000 eurot ruutmeetri kohta, on Narva linna investeerimisvajadus teenuste osutamiseks kasutatavasse kinnisvarasse vähemalt 150 miljonit eurot. Kui möödunud kuuel aastal oli investeringute maht kokku u 50 miljonit eurot (sh sihtotstarbelised eraldised), siis kuluks olemasoleva kinnisvara korrastamiseks arvestuslikult 20 aastat või enam. Teisalt on vajalik üle vaadata hoonete kasutuse vajalikkus ja otstarbekus.

¹² Ülevaade omavalitsuste hoonestatud kinnisvarast ja selle haldamisest, Riigikontroll 2016

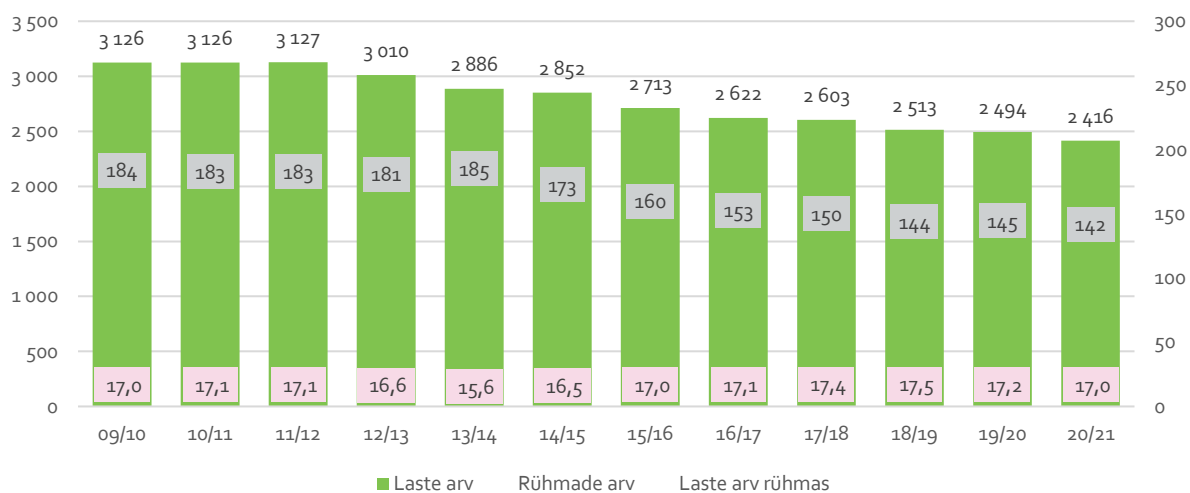

4 Valdkondade ülevaade

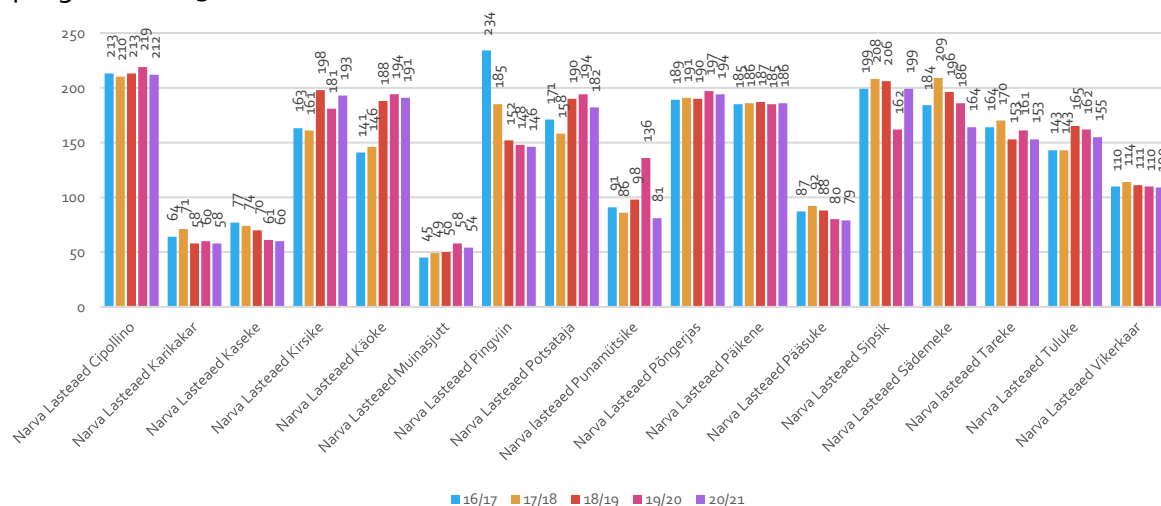
4.1 Haridus

Narva linnas oli 2020/2021 õppeaastal avatud 17 munitsipaallasteaeda kokku 142 rühmaga. Lapsi käis lasteaias enam kui 2400. Rühma keskmine täituvus oli 17,0 last. Laste arv lasteaedades ja rühmade arv on kümnendi jooksul järjepidevalt vähenenud, keskmine rühmatäituvus on jäänud samale tasemele (Joonis 29).

Joonis 29. Lasteaia käivate laste ja rühmade arv perioodil 09/10–20/21 (Haridussilm)

Valdav osa lasteaedades (11 asutust) on 8 või enama rühmaga ja neis käib u 150 last või enam. Suurim asutus on lasteaed Cipollino 214 lapsega ja väikseim lasteaed Muinasjutt 54 lapsega (Joonis 30).

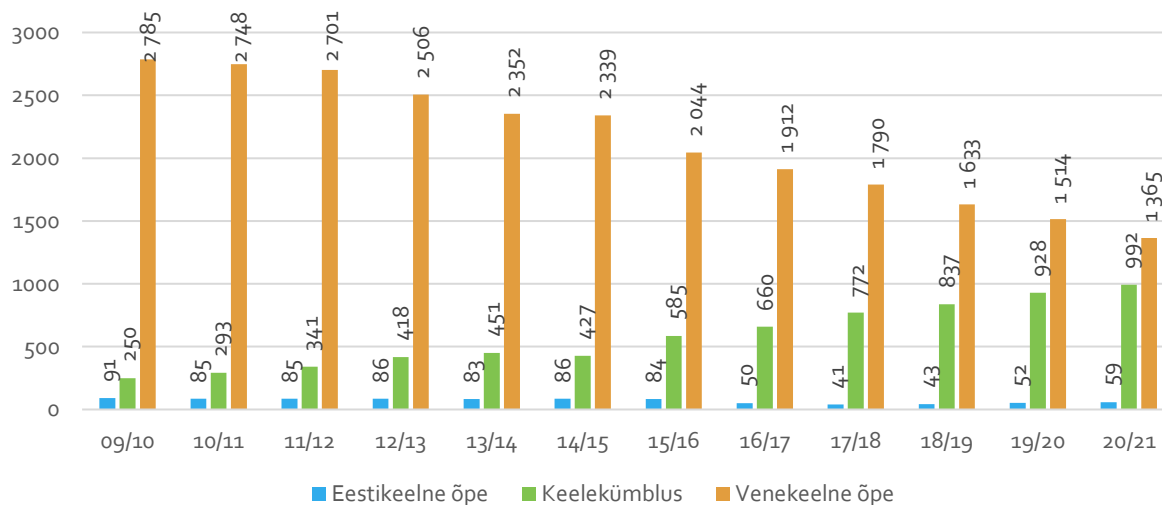
Joonis 30. Laste arv linna lasteaedades õppeaastatel 16/17–20/21 (Haridussilm)

Möödunud õppeaastal linna lasteaedades käinud 2416-st lapsest 95% (2297 last) on Narva linna elanikud. Kui mujalt omavalitsustest pärit lapsi oli viis aastat tagasi veel ligi 200, siis möödunud aastal 119. Teiste omavalitsuste lasteaedades (peamiselt Narva-Jõesuu linnas) käivate Narva linna elanikest laste arv on püsunud pigem stabiilne ja neid oli möödunud aastal 39 (Tabel 10).

Tabel 10. Õpilasaranne lasteaedades õppeaastatel 16/17–20/21 (EHIS)

	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21
Linna lasteaedades kokku	2622	2603	2513	2494	2416
sh Narva linna lapsed	2426	2407	2350	2350	2297
sh teise KOV-i lapsed	196	196	163	144	119
Narva laste osakaal linna lasteaedade lastest	93%	92%	94%	94%	95%
Narva linna lapsed kokku	2472	2455	2396	2393	2336
Narva lapsed mujal	46	48	46	43	39
Narva linna lastest paikne	98%	98%	98%	98%	98%

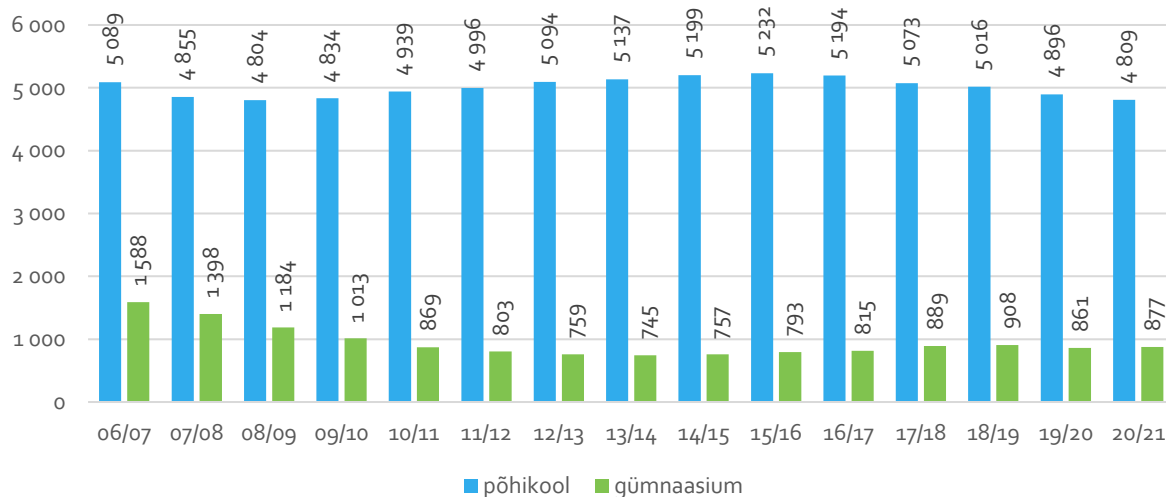
Valdav osa õppest lasteaedades on venekeelne. Samas on viimasel kümnendil oluliselt suurenenud keelekümblusrühmade ja nendes käivate laste arv. Õppeaastal 20/21 oli lasteaedades 89 venekeelset rühma 1365 lapsega (56%), 49 keelekümblusrühma 992 lapsega (41%) ja 4 eestikeelset rühma 59 lapsega (Joonis 31).

Joonis 31. Laste arv lasteaedades vastavalt õppekava keelele õppeaastatel 09/10–20/21 (Haridussilm)

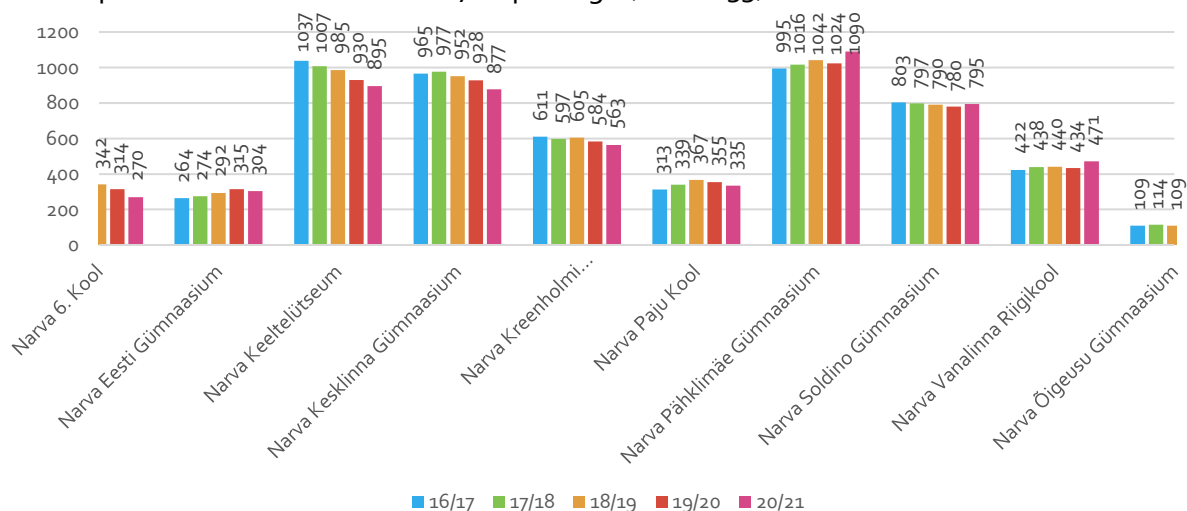
Narva linnas tegutseb 11 üldhariduskooli. Munitsipaalkoole on 8 (sh Täiskasvanute Gümnaasium), kaks riigikooli (Narva Vanalinna Riigikool, Narva Eesti Gümnaasium) ja üks erakool (Narva Õigeusu Gümnaasium). Gümnaasiumiaste on kaheksas statsionaarse õppevormiga koolis, põhikoolidena tegutsevad munitsipaalomandis Paju Kool ja 6. Kool.

Õppeaastal 20/21 õppis põhikooliastmes 4809 õpilast ja gümnaasiumiastmes 877 õpilast. Kui põhikooliõpilaste arv on mõningase kõikumisega juba pikemat aega püsinud 5000 õpilase kandis, siis gümnaasiumiõpilaste arv on 15 aasta jooksul kahanenud u 700 võrra (Joonis 32).

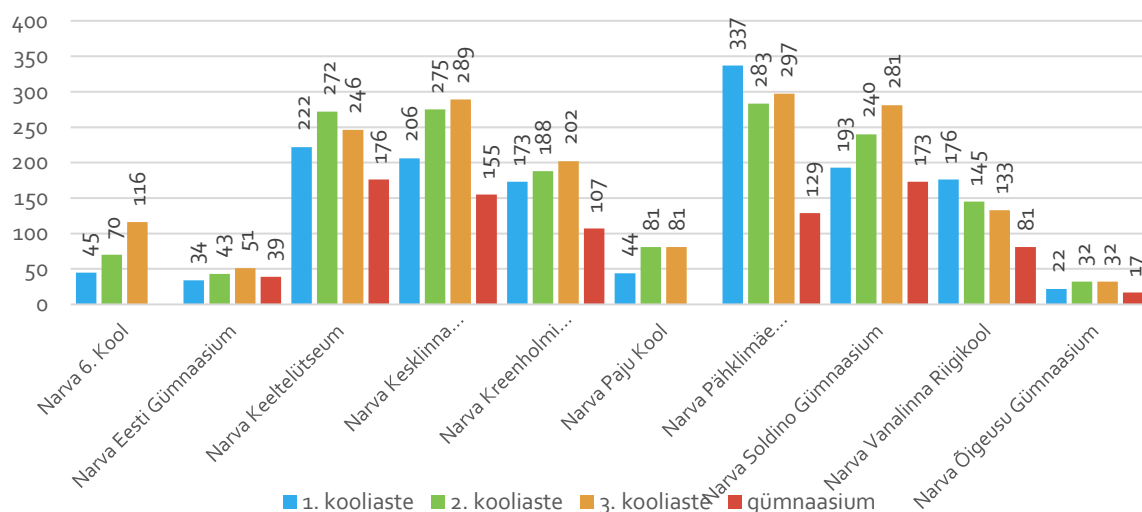
Joonis 32. Põhikooli ja gümnaasiumiastme õpilaste arv statsionaarses õppes perioodil 06/07–20/21 (Haridussilm)

Linnas asuvad koolid on pigem suure õpilaste arvuga. Viies koolis on õpilasi enam kui 500. Suurim kool on Narva Pähkliimäe Gümnaasium enam kui tuhande õpilasega. Väikseim munitsipaalkool on Narva 6. Kool 270 õpilasega (Joonis 33).

Joonis 33. Õpilaste arv Narva linna koolides õppeaastatel 16/17–20/21 (Haridussilm)

Kui üldjuhul on koolides enim õpilasi I või II kooliastmes, siis erandiks on Pähklimäe Gümnaasium ja Vanalinna Riigikooli, kus arvukaim on I kooliaste (Joonis 34).

Joonis 34. Õpilaste arv Narva linna koolide kooliastmetes õppeaastal 20/21 (Haridussilm)

Linnas asuvate koolide põhikooliastme õpilastest 94% on Narva linna elanikud, teistest omavalitsustest pärit õppureid on u 300. Teiste omavalitsuste põhikoolides õpib u 140 linna elanikust õpilast, neist Narva-Jõesuu Koolis 53 õpilast. Õpilasarände muustris viimasel viiel aastal olulisi muutusi toimunud ei ole (Tabel 11).

Tabel 11. Õpilasarände põhikoolis õppeaastatel 16/17–20/21 (EHIS)

	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21
Linna põhikoolides kokku	5193	5072	5015	4896	4809
sh Narva linna lapsed	4860	4726	4677	4581	4510
sh teise KOV-i lapsed	333	346	338	315	299
linna laste osakaal linna põhikoolide lastest	94%	93%	93%	94%	94%
Narva linna lapsed kokku	5008	4890	4825	4728	4649
Narva lapsed mujal	148	164	148	147	139
linna lastest paikne	97%	97%	97%	97%	97%

Koolide gümnaasiumiastme õpilastest on Narva linna elanikke 91%, mujalt tulijaid on u 80. Linna õpilased eelistavad selgelt linna koole, väljaspool Narvat käib ainult ligi 30 õpilast ehk 3% gümnaasiumistidest (Tabel 12).

Tabel 12. Õpilasarände gümnaasiumis õppeaastatel 16/17–20/21 (EHIS)

	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21
Linna gümnaasiumides kokku	816	890	909	861	877
sh Narva linna lapsed	725	801	828	796	799
sh teise KOV-i lapsed	91	89	81	65	78
linna laste osakaal linna gümnaasiumide lastest	89%	90%	91%	92%	91%
Narva linna lapsed kokku	742	820	849	825	827

Narva lapsed mujal	17	19	21	29	28
linna lastest paikne	98%	98%	98%	96%	97%

Narva Täiskasvanute Gümnaasiumis õppis mittestatsionaarses õppes möödunud aastal 236 õpilast, seejuures on õpilaste arv viie aastaga kasvanud u 100 võrra. Õpilastest 83% on Narva linna elanikud, ligi 50 õpilast on pärit teistest omavalitsustest. Mujal mittestatsionaarses õppes õppivaid Narva linna elanikke on kümnekond.

Võrreldes omavahel lasteaia käivate laste arvu normatiivsete kohtade omaga, on näha, et vakantsi on ligikaudu 5% jagu (Tabel 13). Sealjuures on mõningaid lasteaedu, kus vabu kohti pole. Samas on linnas mitmeid lasteaiahooneid ka kasutusest väljas.

Tabel 13. Normatiivsed lasteaia kohad ja laste arv lasteaedades õppeaastal 20/21 (Narva Linnavalitsus, EHIS)

Asutus	Normatiivne kohtade arv	Laste arv õppeaastal 20/21	Vabad kohad	Vabade kohtade osakaal kohtadest
Narva lasteaed Punamütsike	130	81	49	38%
Narva Lasteaed Sädeke	186	164	22	12%
Narva Lasteaed Tuluke	176	155	21	12%
Narva Lasteaed Potsataja	196	182	14	7%
Narva Lasteaed Tareke	167	153	14	8%
Narva Lasteaed Karikakar	68	58	10	15%
Narva Lasteaed Põngerjas	203	194	9	4%
Narva Lasteaed Pääsuke	88	79	9	10%
Narva Lasteaed Kaseke	68	60	8	12%
Narva Lasteaed Käoke	196	191	5	3%
Narva Lasteaed Cipollino	216	212	4	2%
Narva Lasteaed Sipsik	202	199	3	1%
Narva Lasteaed Pingviin	145	146	-1	-1%
Narva Lasteaed Vikerkäär	108	109	-1	-1%
Narva Lasteaed Muinasjutt	52	54	-2	-4%
Narva Lasteaed Kirsike	180	193	-13	-7%
Narva Lasteaed Päikene	154	186	-32	-21%
Kokku	2535	2416	119	5%

Koolide osas on olukord teistsugune – ligikaudu pool pinnast on tegelikult kasutuseta (Tabel 14). Kõige suurema täituvusega on Narva Kesklinna Gümnaasium, kõige väiksemaga Narva 6. Kool.

Tabel 14. Normatiivsed koolikohad ja õpilaste arv koolides õppeaastal 20/21 (Narva Linnavalitsus, EHIS)

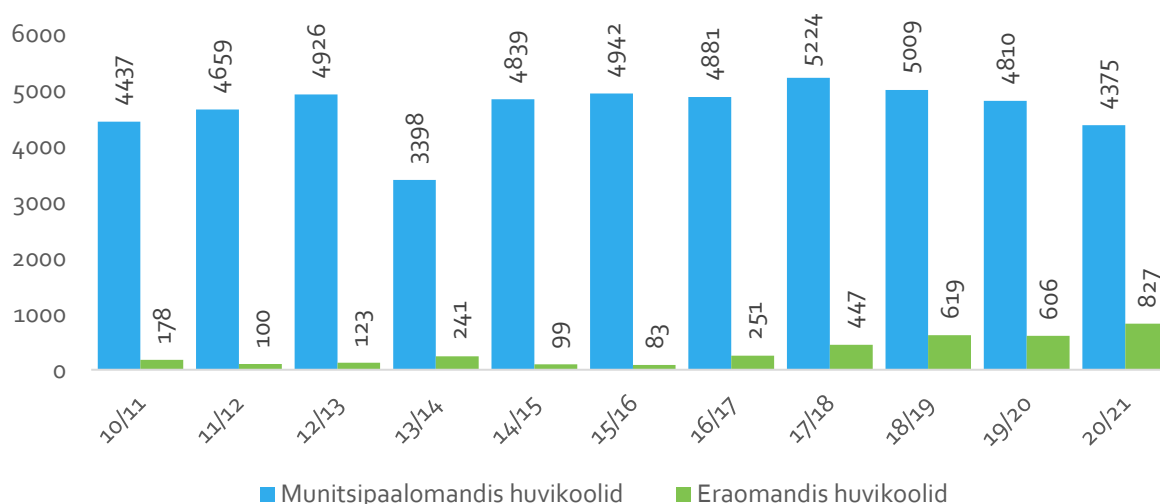
Asutus	Normatiivne kohtade arv	Õpilaste arv õppeaastal 20/21	Vabad kohad	Vabade kohtade osakaal kohtadest
--------	-------------------------	-------------------------------	-------------	----------------------------------

Narva Soldino Gümnaasium	1528	714	814	53%
Narva 6. Kool	975	231	744	76%
Narva Keeltelütseum	1366	740	626	46%
Narva Pähklimäe Gümnaasium	1420	917	503	35%
Narva Paju Kool	620	206	414	67%
Narva Kreenholmi Gümnaasium	860	563	297	35%
Narva Eesti Gümnaasium	420	128	292	70%
Narva Kesklinna Gümnaasium	1017	770	247	24%
Kokku	8206	4269	3937	48%
<i>Narva Täiskasvanute Kool</i>	140	272	-132	
<i>Narva Vanalinna Riigikool*</i>	540	454	86	

Narva linnas tegutseb kuus munitsipaalomandis huvikooli ja klubi:

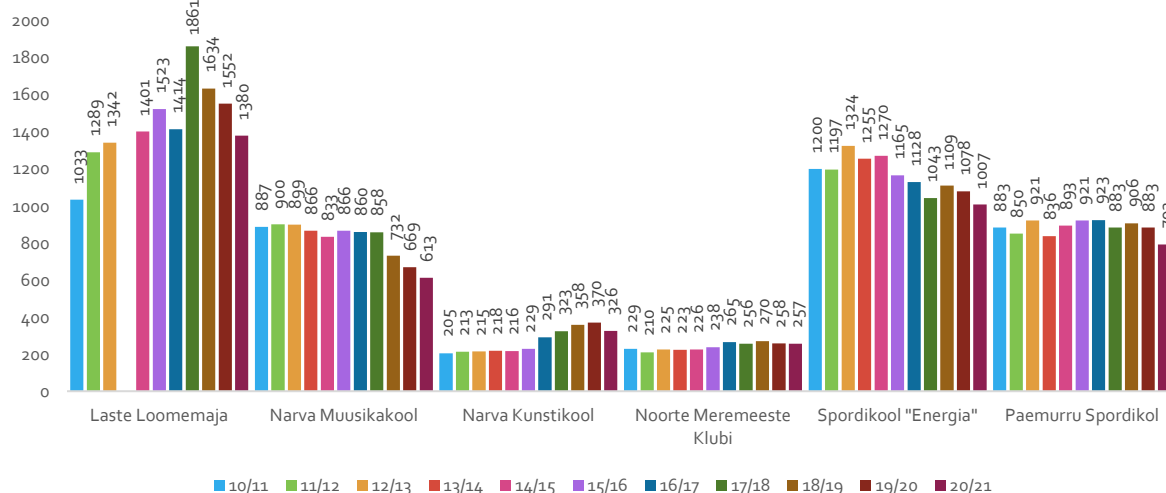
- Narva Laste Loomemaja – enam kui 30 erinevat ringi (tantsud, keeled, kunst- ja käsitöö, foto, mudelism jne)
- Narva Muusikakool – muusikaõpe 25 õppekaval (erinevad instrumendid ja koorilaul)
- Narva Kunstikool – õppekavapõhine ja vabaõpe erinevatel kunstialadel
- Narva Noorte Meremeeste Klubi – meremitmevõistluse ja purjetamise treeningud, veeturism, mudellaevandus, mereskautus ning ujumine
- Narva Spordikool Energia – treeningud järgnevatel distsipliinidel: ujumine, sõudmine ja aerutamine, laskesuusatamine, jalgratta- ja motosport, võrkpall, judo, korvpall ning poksimine
- Narva Paemurru Spordikool – treeningud järgnevatel distsipliinidel: korvpall, iluvõimlemine, laskmine, lauatennis, poks, jäähoki, iluuisutamine ja kergejõustik

Õpilasi munitsipaalomandis huvikoolides on viimasel kümnel aastal olnud u 4500–5000 kandis, samas möödunud õppeaastal u 600 võrra vähem kui kõrgeastal 17/18. Erahuviharidus on linnas olnud pikka aega väga tagasihoidliku osakaaluga ning erahuvikoolides õppivate laste arv on kasvama hakanud alles viimasel kolmel–neljal aastal. Õppeaastal 20/21 õppis erahuvikoolides 827 õpilast ehk 16% kõikidest huvikoolide õpilastest (Joonis 35).

Joonis 35. Õpilaste arv Narva linna munitsipaalomandis huvikoolides kokku õppeaastatel 10/11–20/21 (Haridussilm)¹³

Õpilaste arvult suurim munitsipaalhuvikool on Narva Laste Loomemaja maja 1380 lapsega. Kahe spordikooli peale kokku on õppureid 1800 ja muusikakoolis enam kui 600. Väiksema õpilaste arvuga on kunstikool ja meremeeste klubi (Joonis 36).

Joonis 36. Õpilaste arv Narva linna munitsipaalomandis huvikoolides õppeaastatel 10/11–20/21 (Haridussilm)¹⁴

Õppekava liigi lõikes on olnud kõige populaarsemad spordierialad (enam kui 40% õppuritest) ning muusika ja kunsti erialad (enam kui 30% õppuritest). Samas eelnevate mõningase vähenemise arvel on kasvanud eelkõige üldkultuuri osakaal. Loodus- ja tehnikaerialadel on õppurite arv ja osakaal olnud läbi aja tagasihoidlikud (Tabel 15).

Tabel 15. Huvikoolide õppurid õppekava valdkondade lõikes õppeaastatel 13/14 kuni 20/21 (Haridussilm)

	Loodus	Muusika ja kunst	Sport	Tehnika	Üldkultuur, sh rahvuskoolid
13/14	0%	34%	47%	2%	17%
14/15	0%	34%	50%	2%	14%
15/16	2%	35%	48%	1%	14%
16/17	0%	35%	46%	2%	18%
17/18	3%	33%	40%	1%	22%
18/19	1%	32%	44%	1%	21%
19/20	3%	30%	42%	1%	24%
20/21	1%	31%	44%	1%	22%

Lisaks on mitmekesine huvitegevuste valik koolide juures.

¹³ Õppeaasta 13/14 andmed on Laste Loomingumaja kohta puudu

¹⁴ Õppeaasta 13/14 andmed on Laste Loomingumaja kohta puudu

4.2 Noorsootöö

Narva linnas koordineerib noorsootööd Kultuuriosakond, samuti tegeleb noorsootöö küsimustega linnavolikogu noorsookomisjon. Noortevaldkonnaga on tihedalt seotud järgmised asutused ja organisatsioonid:

- Narva Noortekeskus – linna asutus, mis tegeleb noorsootöö korraldamise, toetamise ja arendamisega. Keskus korraldab koostööd haridusasutustega, korraldab sündmusi, viib läbi projekte, koolitusi jpm. Keskus on samuti vastutav suviste malevate korraldamise eest. Keskmiselt osaleb malevates 120 noort.
- Narva Noorteparlament – Narva linna noorte osaluskogu, mis seisab noorte huvide eest linnas.
- Kultuurimaja Rugodiv – linna asutus, mis tegeleb kultuurielu korraldamisega. Muuhulgas tegutsevad seal mitmed noortekollektiivid.
- Narva Spordikeskus – linna asutus, mis tegeleb sportimisvõimaluste loomisega.
- Narva Keskraamatukogu – linna asutus, mis pakub noortele arenguprogramme ja huvitegevust.
- SA Narva Linna Arendus – linna sihtasutus, mis tegeleb Äkkeküla territooriumi arendamise, Kerese 20 linnahoone, Joaoru ja jõepromenaadi haldamisega. Sihtasutus korraldab mitmeid suurüritusi.
- MTÜ Vitatiim – eraalgatuslik ühing, mis pakub noortele mitteformaalse õppimise ja vabatahtliku tegevuse võimalusi.

Lisaks pakuvad noortele veel tegevust loomeinkubaator OBJEKT, Baltic eSport, Programmeerimise kool Edukoht, Kaitseliidu Narva Malevkond, Karu Klubi (noorte sotsiaalsete oskuste arendamine) jt. **Täpsemalt on võimalusi kirjeldatud Narva noorsootöö arengukavas 2021–2026.**

Avatud noorsootöö põhimõttel tegutsevad noortekeskus EXIT (linna asutuse tegevuse raames), Narva avatud noortekeskus RLK (MTÜ) ja MTÜ Virumaa Heategevuskeskus.

Kokkuvõtvalt, Narvas tegutsevad mitmed organisatsioonid, mis noorte mitmekülgsele arengule kaasa aitavad. Teisalt on asutustevaheline koostöö puudulik ja info killustunud. Samuti ei soosi avalik ruum noorte ajaveetmist ja koosviibimist, mistõttu kasutatakse sellel eesmärgil sageli kaubanduskeskusi.

4.3 Kultuur, sport ja vaba aeg

Narva linna kultuuriasutused on:

- Narva Muuseum (sh Kunstigalerii)
- Narva Keskraamatukogu (filiaalid Energia ja Kreenholm) – munitsipaalasutus
- Kultuurimaja Rugodiv – munitsipaalasutus

- Geneva Kontserdimaja
- Teater Ilmarine
- Teater Kuninglik Kaelkirjak
- Vaba Lava (ei ole linna asutus)
- Narva eesti keele maja
- Rahvaste maja
- Art-klubi Ro-Ro
- Narva kunstiresidentuur (ei ole linna asutus)
- Narva Linna Sümfooniaorkester – munitsipaalasutus
- Narva Muuseum kogub ja tutvustab Narva linna ning piirkonna ajalugu. Muuseum tegutseb Hermanni linnuses ja Kunstigaleriis.

Kultuurimaja Rugodiv pakub mitmekülgseid võimalusi huvitegevuse harrastamiseks. Majas tegutseb 15 huvialaringi, kus osaleb üle 600 inimese. Iga-aastaselt korraldatakse u 1300 sündmust, mille külastajate arv on 300 tuhat. Maja on üldiselt heas korras – siseruumid renoveeriti 2018. a ja fassaad aasta tagasi.

Geneva Kontserdimaja pakub võimalusi kontsertide ja seminaride läbiviimiseks. Suure kontserdisaali mahub kuni 650 inimest ja kammersaali 150. Geneva korraldab ka ise mitmesuguseid sündmusi.

Narva Keskraamatukogu panustab kohaliku kogukonna ja linna haridus- ja kultuurielu arengusse. Raamatukogu kujundab oma teenuseid erinevatele sihtrühmadele sobivateks - korraldab huvitegevust, digipädevuste ja keele õpetamist, meediapädevuste ja lugemisharjumuste kujundamist, koduloolist ja loomingulist tegevust, koostöös teiste asutustega toetab täiskasvanuharidust ning korraldab üritusi lasteaia ja koolilastele, samuti toetab kohalike loomeinimeste tegevust.

Teatrielamusi pakuvad teater Ilmarine ja Vaba Lava, mis rajas 2018. aastal endisesse tehasesse multifunktsionaalse teatrikeskuse.

Narva kunstiresidentuur (NART) on eri valdkondades tegutsejate vahel loomingulist läbikäimist loov kultuuriplatvorm, kus korraldatakse residentuure, näituseid, loenguid ja hariduslikke töötubasid. Rahvusvaheline residentuuriprogramm on avatud kunstnikele, kes tegutsevad mitmesugustes valdkondades, nagu kunst, muusika, etenduskunst, arhitektuur, disain, film, kirjandus, kureerimine jm.

Lisaks tegutseb linnas ka Apollo Kino.

Aktiivsed on ka mitmed rahvuskultuuriseltsid, mida on linnas ligi paarkümmend. Suur osa seltsidest tegutseb Rahvaste Majas.

Välja on kujunenud mitmed traditsioonilised rahvusvahelise haardega sündmused, millest üheks olulisemaks on rahvusvaheline Chopini loomingule pühendatud konkurss, mis toimub juba alates 1997. aastast. Traditsiooniliselt toimuvad suve alguses ka Narva Päevad ja Peterburi kaasaegse kunsti festival. Uueks suurürituseks on Station Narva – muusika ja

linnafestival, mis 2021. a toimub neljandat korda. Sügisel toimuvad Narva kui Eesti sügispealinna programmi üritused ja Narva Ooperipäevad.

Vaba aja sisustamiseks toimuvad Narvas paljud sarjad, spordivõistlused, kontserdid ja loengud.

Täpsemalt on kultuuri- ja spordivaldkonda käsitletud Narva kultuuristrateegias 2030.

Narva linnas tegutseb kaks spordikooli ja mitukümmend spordiklubi. Narva Spordikeskus pakub mitmekülgseid võimalusi sportimiseks. Spordiregistri andmetel on Narvas kokku 76 spordiobjekti. Populaarseks sportimise ja vaba aja veetmise kohaks on Äkkekülas asuv kompleks. Lisaks on Narvas ujula, jäähall, lasketiir ja sõudebaas. Seega võimalused on mitmekülgsed. Teisalt vajavad objektid investeeringuid, et kaasas käia nüüdisaja nõuetega.

4.4 Sotsiaalvaldkond

Narva linnas korraldab sotsiaalteenuseid, sotsiaaltoetusi ja muud sotsiaalabi Narva Linna Sotsiaalabiamet. Ameti haldusalas on sotsiaalhoolekanne, terviseedendus ja tervishoid. Ameti hallatavaks asutuseks on Narva Sotsiaaltöökeskus.

Narva Sotsiaaltöökeskus on hoolekandeaustus, mis osutab teenuseid sotsiaalselt vähekindlustatud isikutele (sealhulgas lapsed ja lastega perekonnad, puuetega ja eakad inimesed, toimetulekuraskustega täiskasvanud). Narva Sotsiaaltöökeskuse peamiseks eesmärgiks on kvaliteetsete sotsiaalteenuste osutamine Narva linnas, linnaelanike toimetuleku igakülgne toetamine ning toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isikute sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

Osutatavad sotsiaalteenused on:

- Koduteenus
- Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus
- Tugiisikuteenus
- Täisealise isiku hooldus
- Isikliku abistaja teenus
- Varjupaigateenus
- Turvakoduteenus
- Turvakoduteenus lastele
- Sotsiaaltransporditeenus
- Võlanõustamisteenus
- Lapsehoiuteenus
- Asendushooldusteenus
- Järelhooldusteenus
- Haridusliku erivajadusega õpilaste haridusasutustesse invatransporditeenus

Makstavad sotsiaaltoetused on:

- Sünnitoetus
- Koolitoetus
- Esmakordselt kooli mineva lapse toetus
- Koolimineku toetus
- Puuetega lapse hooldajale hooldajatoetus
- Puudega laste ravimitoetus
- Laste suvepuhkuse toetus
- Jõulupakitoetus
- Elluastumistoetus
- Hooldajatoetus
- Haridusliku erivajadusega õpilase transporditoetus
- Transporditoetus
- Proteesitoetus
- Toimetulekutoetus
- Linnatoetus
- Eluruumi kohandamise toetus
- Erakorraline toetus
- Matusetoetus

Sotsiaaltöökeskuses asuvad hooldekodu (132 kohta), sotsiaalmaja ja turvakodu (korraga kuni 20 last).

Tervishoiuteenuseid osutatakse SA-s Narva Haigla, kus on olemas EMO, kirurgiakliinik, naistekliinik, sisehaiguste kliinik, taastusravi osakond, õendusabi osakond, patoloogia osakond ja polikliinik. Suurimaks probleemiks on kvalifitseeritud personali nappus, samuti vajab taristu olulisel määral tänapäevastamist.

Lisaks tegutseb linnas veel mitmeid teisi erameditsiini teenuste osutajaid.

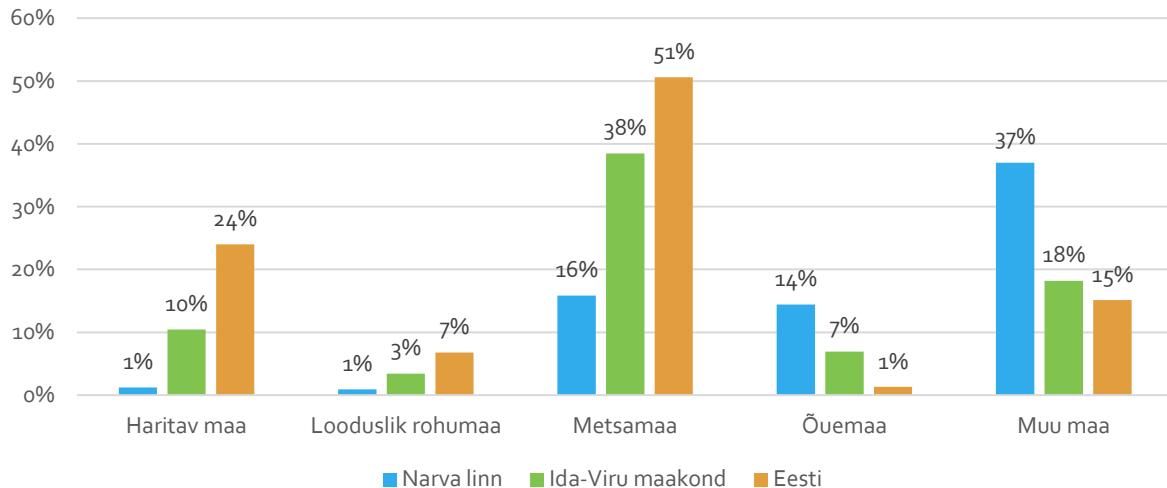
Perearste tegutseb Narva linnas 39. Puudub korralik perearstikeskus, vastuvõetud toimuvad enamasti amortiseerunud ruumides.

4.5 Planeerimine

Narva linna pindala on 84,01 km², millest maismaa on 62,04 km². Territoorium moodustub Narva jõe ja veehoidla vahelisel alal asuvast põhiterritooriumist ja lahustükkidest – Kudruküla ja Olgina linnaosadest, kuhu pääs toimub läbi Narva-Jõesuu linna alade. Kokku on Narvas 15 linnaosa: Siivertsi, Sutthoffi, Pähklimäe, Kalevi, Vanalinn, Soldino, Kerese, Joaoru, Kreenholmi, Paemurru, Kulgu, Veekulgu, Elektriijaama ja kaks lahustükki.

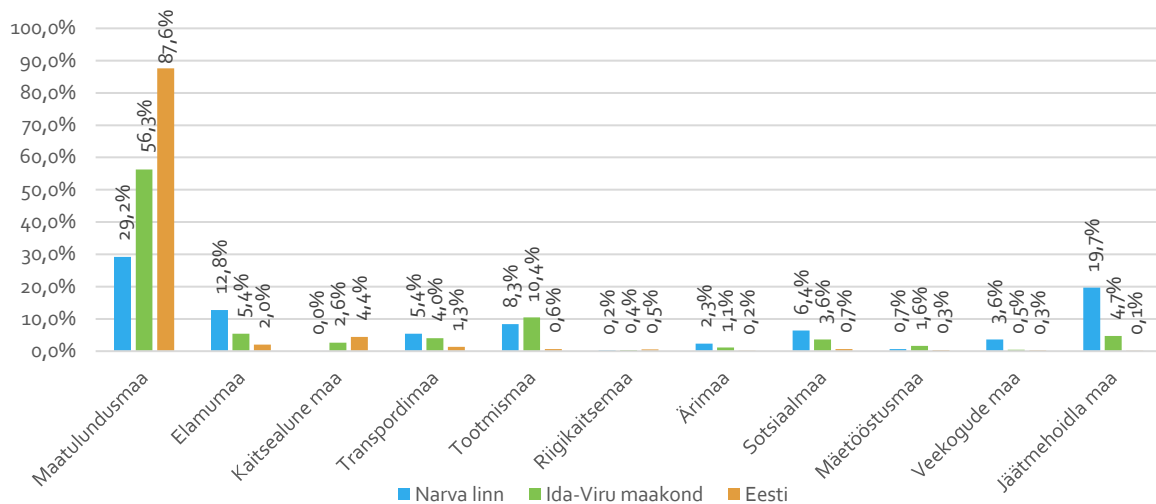
Linnaruumis eristuvad selgelt kõrge ja madala hoonestusega alad. Hoonete kõrgus väheneb linna läänepiirist jõe suunas. Nõukogude perioodist pärit korruselamud paiknevad enamjaolt komplekssete mikrorajoonidena suuremate teede ning puisteede vahelistel aladel. Kerese ja Kalevi linnaosades, samuti Vanalinnas on enim levinud 60. aastate korterelamud, mis on halvas olukorras. Väikeelamupiirkonnad on enamasti suurematest liikumisteedest eemal – Paemurrus ja Kreenholmis. Omalaadseks on Olgina ja Kudruküla, kus asuvad peaaesjalikult ainult hooajalised elamud. Linna ümbritseb aiandusühistute vöönd, kus on mitu tuhat krunti. Tootmismaad asuvad enamjaolt Tallinna maanteest lõunas, olles kompaktselt koos.

Tegemist on valdavalt linnalise keskkonnaga, mida peegeldab ka maakasutus (Joonis 37).

Joonis 37. Maakasutus Narva linnas (Maa-amet)

Maakatastrisse on kaetud kogu linna maa. Narva puhul torkavad maakasutuses silma mõningad iseärasused. Võrreldes riigi keskmisega on oluliselt kõrgem elumumaa, transpordimaa, tootmismaa, sotsiaalmaa ja jäätmeoidla maa osakaal. Viimane moodustab ligi viiendiku kogu linna pindalast (Joonis 38). Tegemist on põlevkivist elektri tootmise jääkide ladustamiskohtadega – tuhaväljadega.

Joonis 38. Maakatastrisse kantud maa sihtotstarvete lõikes (Maa-amet)

Narva üldplaneering on kehtestatud 2013. aastal. Algatatud on uue üldplaneeringu koostamine, kuid see on alles algusjärgus. Lisaks on veel kehtivad Vanalinna linnaosa üldplaneering – linnaosa tulevikustrateegia väljatöötamine ja rakendamine, ala ligikaudu 46 ha (kehtestatud 2012) ja tööstuspiirkondade üldplaneering – tööstushoonete rajamiseks sobivate alade määratlemine, ala ligikaudu 600 ha (kehtestatud 2010). Niisiis on Narva linna planeeringudokumendid küllalt vanad, kuid kuni uue planeeringu kehtestamiseni tuleb lähtuda olemasolevatest.

Narva linna ruumilise arengu eesmärk on vastavalt kehtivale üldplaneeringule linna territooriumil elanikele ja külalistele võimalikult soodsate elamis- ja puhkamistingimuste tagamine. Selle ülesande täitmine on tegelikkuses aasta-aastalt keerukamaks muutunud, kuna linn on rajatud ligi 80 tuhandele elanikule, kuid juba praegu elab seal mitukümmend tuhat vähem. See tähendab, et olulisimaks planeerimisalaseks väljakutseks on ehitustegevuse kavandamine selliselt, et linnaruum vastaks elanike arvule praegu ja tulevikus, olles samal ajal ligipääsetav ning meeldiv. Samuti vajab lahendamist linnaosade omavaheline ühendatus. Eriti puudutab see Kreenholmi ja ülejäänud Narvat (raudtee poolitab linnaruumi ja Tallinna maanteed). Lahendamist ja kokkulepet vajab, millist funktsiooni need tulevikus kandma peaksid.

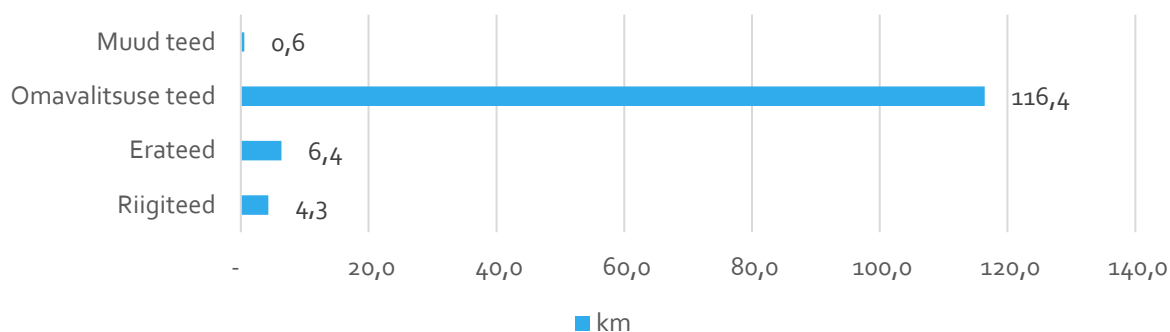
2020. a läbi viidud Narva noorte taju-uuringus tõdetakse, et Narvas eelistatakse jalutada, mis tähendab, et tänavaruum peab olema mugav ja turvaline. Ebameeldivateks kohtadeks peetakse koolide vahetut ümbrust, samuti kaubanduskeskusi, kuigi seal käiakse. Seega on vajalik luua kaubandusruumi vabasid aja veetmise kohti ja korrastada haridusasutuste ümbrused. Populaarsed on pargid jt rohealad, samuti promenaad, mille potentsiaali tuleks veelgi rohkem rakendada. Linnaruum üldiselt peaks olema paremini valgustatud ja rohkem soovitakse näha tänapäevast arhitektuuri. Seega peegeldavad noorte arvamused üldises pildis hästi Narva avaliku ruumiga seonduvaid probleeme.

4.6 Taristu ja transport

Narva linna territooriumi läbivad riigiteedest üle-euroopalise tähtsusega põhimaantee nr 1 (Tallinn-Narva), riikliku tähtsusega tugimaantee nr 91 (Narva-Narva-Jõesuu-Hiiemetsa) ja kõrvalmaanteed nr 13109 (Narva-Auvere) ning 13212 (Kudruküla-Puhkova).

Olulise liikluskoormuse moodustab transiit suurte veoautodega, mis linna territooriumil piiri ületavad. Teel järjekorda ootavate autode arvu vähendamiseks on rajatud vastavad parklad ja elektrooniline järjekorrasüsteem. Transiidi mõjutab negatiivselt Venemaa sõjaline agressioon Ukraina vastu, mis on põhjustanud muu hulgas ka ELi poolt rakendatud sanktsioonid Venemaa ja tema liitlase Valgevene suhtes.

Narva linnas on kokku 127,6 km teid ja tänavaid, neist valdav osa on munitsipaalomandis (Joonis 39). Katteta teid on 116,2 km (91%) ja katteta 11,4 km (9%).

Joonis 39. Narva linna teed (Transpordiamet)

Linna läbib samuti Tallinn-Peterburi raudtee, mis on oluline transiittee.

Linnas on raudtee- ja autobussijaam, samuti mitmed tollilaod. Töötab Euroopa normidele vastav veoautode tolliterminal. 2 km kaugusel linna piirist asub Olgina lennuväli, mis suudab vastu võtta väikelennukeid ja koptereid. Rahvusvahelised lennujaamad asuvad Tallinnas (209 km) ja Peterburis (150 km).

Narvast 25 km kaugusel asub Euroopa Liidu idapoolseim süvasadam – Sillamäe sadam. Kaid on võimelised vastu võtma suuri kaubalaevu, samuti reisilaevu.

Probleemiks on tänavate ja teede olukord. Aasta-aastalt on seda järjepanu parendatud, kuid siiski ei ole nende olukord kõikjal rahuldav. Samuti on takistuseks kõrged äärekivid, mis pärsivad liikumist lapsevankrite ja eakate abivahenditega. Samuti on osaliselt amortiseerunud tänavavalgustus.

Maakonnas korraldab ühistransporti MTÜ Ida-Viru Ühistranspordikeskus. Linnas töötavad 15 bussiliini. Linnaliine opereeris kuni 2022. a alguseni AS ATKO Bussiliinid.

4.7 Kommunaalmajandus

Kommunaalmajandus hõlmab soojamajandust, jäätmekäitlust, ühisveevärki ja -kanalisatsiooni, gaasi- ja elektrivarustust, samuti elamufondi.

Narva linna varustab soojusega Balti Elektriijaam, mis kasutab soojatootmiseks põlevkivi. Operaatoriks on AS Narva Soojusvõrk. Kokku on soojustrasse Narvas ligi 77 km, millest renoveeritud on umbes pooled. Narva eripäraks on soojuse odav hind – 39,83 eurot MW/h eest. Võrdluseks, Eesti keskmine hind on 60,70 eurot MW/h eest. Fossiilsetest kütustest loobumine tooks tõenäoliselt kaasa sooja hinna märkimisväärse kasvu. Energiasäästu suurendamiseks on tarvis renoveerida kogu kaugküttevõrk.

Jäätmekäitlust korraldab linna omanduses olev ettevõtte Narva Jäätmekäitluskeskus OÜ. Linnas toimib korraldatud jäätmeveo teenus. Jäätmekäitluse arengut käsitleb Narva jäätmekava. 2019. aastal koguti Jäätmeregistri andmetel Narva linnas kokku 551 tuhat tonni jäätmeid. Aasta-aastalt on kogused vähenenud. Siiski moodustab jäätmetest lõviosa (ligi 90%) ladustamine prügilasse. Selle vähendamiseks tuleb suurendada tarbijate teadlikkust ja jäätmete liigiti kogumist.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga tegeleb linna omanduses olev ettevõtte AS Narva Vesi. Narva linna joogivesi tuleb Narva jõest 26 km kaugusel linnast. Veetöötlusjaam asub Narvas. Siivertsi linnaosa veevarustuseks kasutatakse erinevalt ülejäänutest põhjavett. Kanalisatsioonitorustiku pikkus linnas on 285 km. Probleemseks on veepuhastusseadmete ülekoormatus, kuna suures osas linnas puudub eraldi lahkvoolne sademevee süsteem. Seega puhastatakse sademevett ühisvoolse kanalisatsiooni puhastusseadmetes.

Gaasivarustuse tagab linnas AS Eesti Gaas. Gaasitorustiku pikkus on üle 70 km.

Võrguettevõtteks Narva linnas on VKG Elektrivõrgud OÜ, mis on VKG Grupi tütarettevõtte.

Linnale kuuluva elamufondi haldamisega tegeleb SA Narva linnaelamu, mille hallata on 1231 munitsipaalkorterit ja 7 ühiselamut.

Täpsemalt käsitletakse kommunaalmajanduse valdkonda väljatöötamisel olevates valdkonnapõhistes arengukavades (Narva linna jäätmekava, Narva linna soojusmajanduse arengukava, kliima- ja energiakava) ning Narva linna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavas.

4.8 Keskkond

Narva lähialalugu on tihedalt seotud suurtööstusega. Seetõttu on ka linna keskkonnaseisund üle elanud raskeid aegu. Viimase 10 aasta jooksul on see kõikides valdkondades paranenud.

Olulisel määral mõjutab Narva keskkonnanäitajaid Balti Elektriijaama paiknemine linnas. Elektriijaam on linna suurim veetarbija, jäätmetekitaja ja õhusaastaja. Elektriijaama veetarbimise ja jäätmetekke (põlevkivituha) puhul pole viimase 12 aasta jooksul ühest trendi ning need sõltuvad konkreetse aasta toodangumahust. Samas on õhuheitmetes sisalduvate saasteainete puhul toimunud oluline langus tänu vanade katelde demonteerimisele ja alles

jäänud katelde puhastusseadmete uuendamisele. Vastavalt Balti Elektriijaama pikaajalisele arengustrateegiale väheneb süstemaatiliselt elektri tootmine fossiilsetest allikatest (põlevkivi), samas suureneb taastuvatest allikatest (päikese, tuule-, geotermaalne energia) elektri tootmine. See nõuab märkimisväärseid investeeringuid.

Probleemseks on asjaolu, et Narva jõkke lastava puhastamata sademe- ja dreneaživeest on leitud ohtlikke aineid. Narva jõe saastatuse näitajad on sellele vaatamata oluliselt paranenud. Viimati leiti normeületavaid saasteaineid 2015. aastal. Jõe hüdrobioloogiline seisund allpool Narvat on aga väga halb, kuna jõevee loomulik veerežiim on hüdroelektriijaama paisu poolt rikutud. Paisu tõttu on enamiku aastast kuiv ka linna suurim looduslik vaatamisväärsus Narva juga ning joa all asunud kalakoelmuud. Saasteainete sisalduse osas on paranenud ka Narva veehoidla seisund. Siiski vajab jõe keskkonnaseisund pidevat seiret ja parandamist, mille osas on eelduseks koostöö Venemaaga.

Vaatamata Balti Elektriijaama lähedusele on välisõhu kvaliteet Narva linnas Eesti suuremate linnade seas üks paremaid. Lisaks elektriijaamale on vähenenud ka teiste ettevõtete õhuheitmed, seda peamiselt saastavamate ettevõtete tegevuse lõpetamise tõttu linnas.

Narva linna territooriumist moodustavad looduslikud alad üle poole. Seda eelkõige Balti Elektriijaama tuhaväljadest lõunasse jäävate suurte metsa- ja soolade tõttu. Seniajani pole looduslikel aladel ka tulnud asuda taanduma arendustegevuse surve ees.

Looduskaitsealuseid alasid Narvas on seevastu aga üsna vähe, vaid kolm, mis moodustavad kokku veidi üle protsendi linna pindalast. Looduskaitsealustest liikidest on olulisimad linna vanades parkides ja bastionides elavad nahkhiired ja jões elutsevad haruldased kalad. Andmeid Narva liigirikkuse kohta on aga napilt, mistõttu võivad tähelepanuväärsete liikide elupaigad ja kasvukohad olla lihtsalt teadmata.

Kokku on Narva linnas Keskkonnaregistri andmetel 71 looduskaitsealust objekti, millest suurima osa (67 objekti) moodustavad kaitsealuse liigi leiukohad. Lisaks on Narvas kaks maastikukaitseala, üks hoiuala ja üks kaitsealune park. Rahvusvahelise tähtsusega ala on Struuga looduskaitseala (Natura loodusala), mis osaliselt hõlmab ka Narva linna territooriumi.

Veekogusid on linnas 8, millest suurim on Narva veehoidla.

Paikseid õhusaaste allikaid on Narvas 34, millest 24 on tööstusettevõtted, 4 tanklad ja 6 katlamajad.

Narva linna piires on kokku neli jääkreostuse objekti: Narva asfaltbetoontehas, Balti Elektriijaama tuhaväli nr 1 ja 2, Narva raudteesõlm ja vedurite eksploatatsiooni jaoskond ning Narva ehitusmaterjalide kombinadi püsijäätmete prügila. Kõige akuutsem jääkreostusobjekt on Narva raudteesõlm ja vedurite eksploatatsiooni jaoskond. Seal asuvad 1971. aastal rajatud endine veduridepoo ja selle kütusehoidla. Pinnast ja põhjavett reostavad ained on diislikütused ja mootoriõlid. 2015. aastal likvideeriti küll maapealsed kütusemahutid, kuid alles on kütusepump, maa-alune torustik ja puhastusseadme settebassein, kus on kütusejäädid sees. Pinnas ja põhjavesi on suurel alal (hinnanguliselt 14

ha) reostunud ja reostuse kandumine kõrvalaladele jätkub. Seetõttu on jääkreostusobjekti mõju põhjaveele ja pinnaveele (Narva jõgi) hinnatud suureks.

Tuhaväljade pindalad on 490 ja 570 ha. Tuhaväli nr 2 on alates 1987. aastast kasutusest väljas ja 2008. aastal osaliselt ümber kujundatud tööstuslike jäätmete prügilaks, ülejäänud on haljastatud ja sellele on rajatud tuulikupark. Keskkonnaregistris on tuhaväljad klassifitseeritud eriti keskkonnaohtlikeks objektideks.

Lisaks neljale jääkreostusobjektile on Narvas veel 7 keskkonnaohtlikku objekti, millest kolm on mahutid ja neli tanklad.

Kokkuvõtvalt, keskkonnareostus on Narva linnas järjepanu vähenenud, kuid tööstusest tulenevalt on reostusohu jätkuvalt suur. Kuniks põlevkivist elektritootmine jätkub, säilib ka peamine reostusallikas.

4.9 Kodanikuliikumine

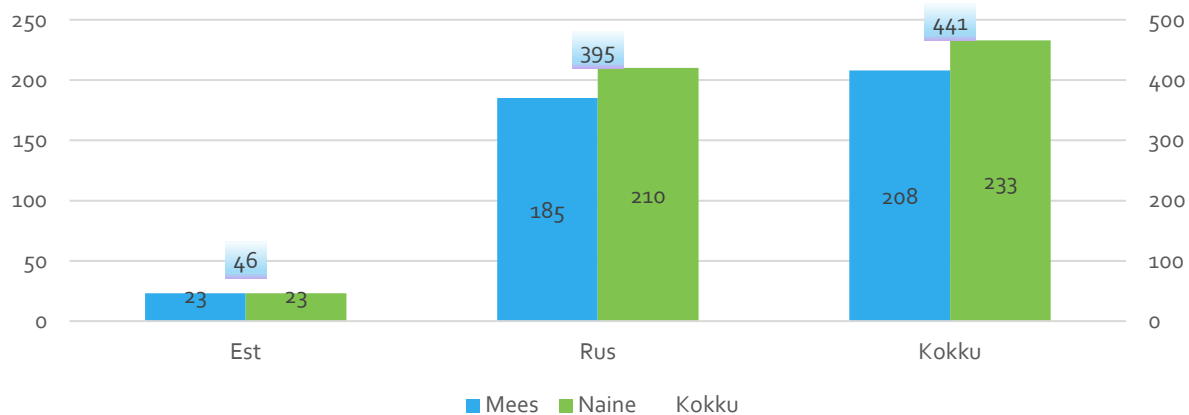
Statistikaameti andmetel tegutses Narva linnas 2020. a 940 mittetulundusühingut ja sihtasutust, mida on ligikaudu 100 võrra enam kui aastal 2017 (Tabel 16). Seda on 12,6% enam. Samal ajal on kolmanda sektori organisatsioonide arv Eestis ja Ida-Viru maakonnas kasvanud vastavalt 51,9% ja 48,3%, mis on oluliselt suurem kasvutempo. Ka näitab organisatsioonide arv 1000 elaniku kohta seda, et Narvas on ühendusi oluliselt vähem – 2020. a oli 1000 elaniku kohta 16,8 organisatsiooni, samal ajal kui Eestis oli 31,3 ja maakonnas 26,2. Seega võib järeldada, et Narvas vajab kodanikuühiskond edasist arendamist ja ka avaliku sektori tuge.

Tabel 16. SA-de ja MTÜ-de arvu dünaamika (Statistikaamet, Rahvastikuregister)

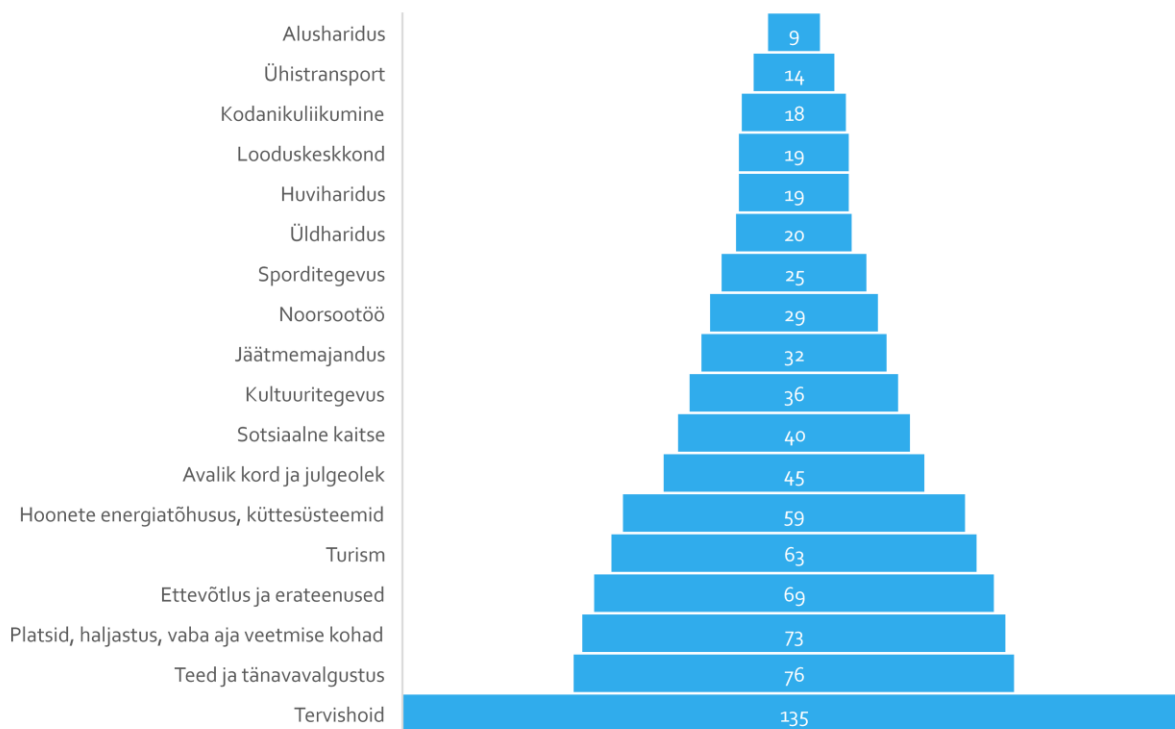
	Absoluutarv				1000 elaniku kohta			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Eesti	27527	39981	40730	41823	20,4	29,5	30,0	31,3
Ida-Virumaa	2401	3483	3515	3561	16,2	24,4	25,0	26,2
Narva	835	906	931	940	14,0	15,5	16,1	16,8

Lisa 2. Elanikkonna küsitluse kokkuvõte

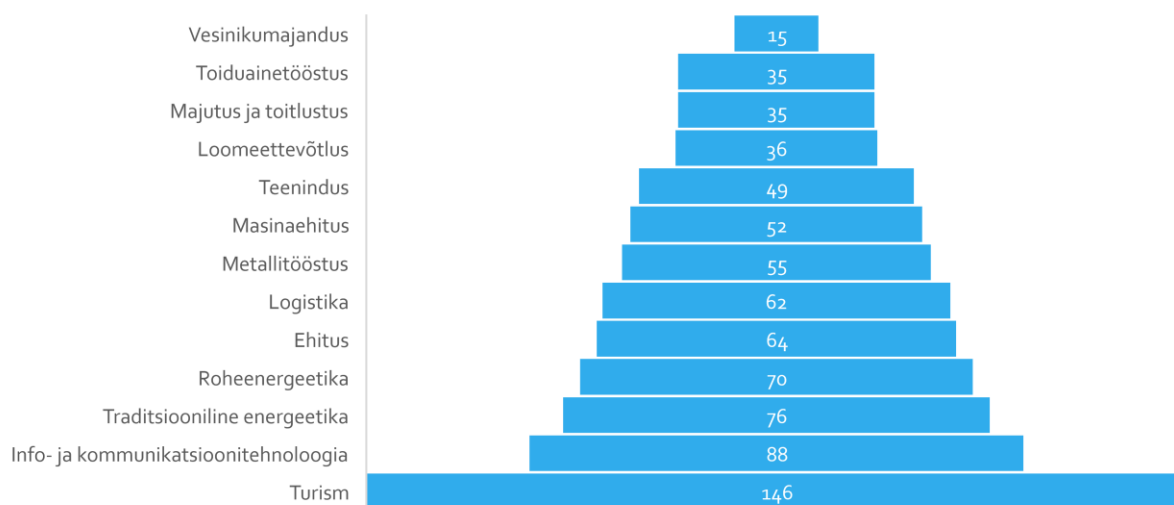
Narva linna arengukava koostamise raames viidi linnaelanike seas läbi veebipõhine küsitlus 3.–21. maini 2021.

Joonis 40. Küsitlusele vastanute jaotus keele lõikes (vastanute arv)

Joonis 41. Tegevusvaldkond, millesse tuleks enim investeerida, et Narvas hea elada oleks (valikute arv)

Joonis 42. Ettevõtlusvaldkond, mida tuleks Narvas eelisarendada (valikute arv)

Järgmise suure läbimurdevaldkonnana nimetati avatud vastustes kõige sagedamini:

- Turismi
- Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat
- Tööstussektori arendamist
- Logistikat
- Kreenholmi väljaarendamist
- Roheenergeetikat

Tõeliselt suurte projektidena toodi kõige sagedamini esile:

- Kreenholmi väljaarendamist
- Vanalinna taastamist
- Turismi, sh veeturismi arendamist